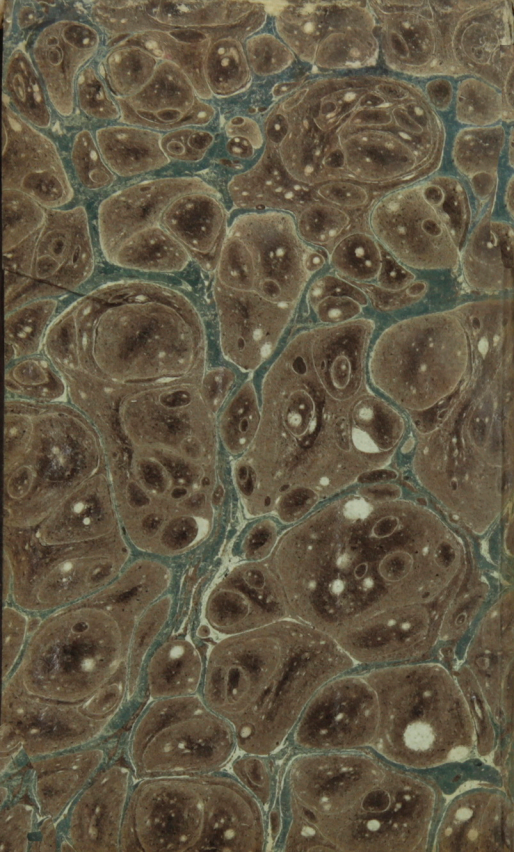
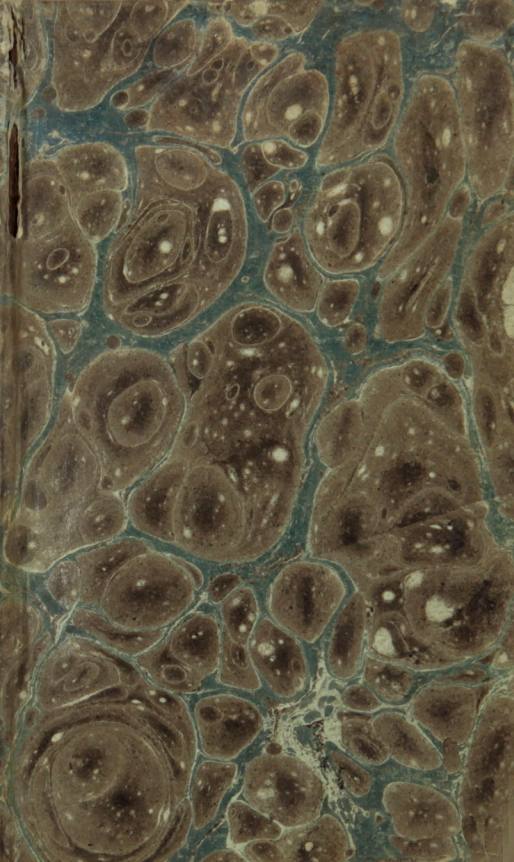
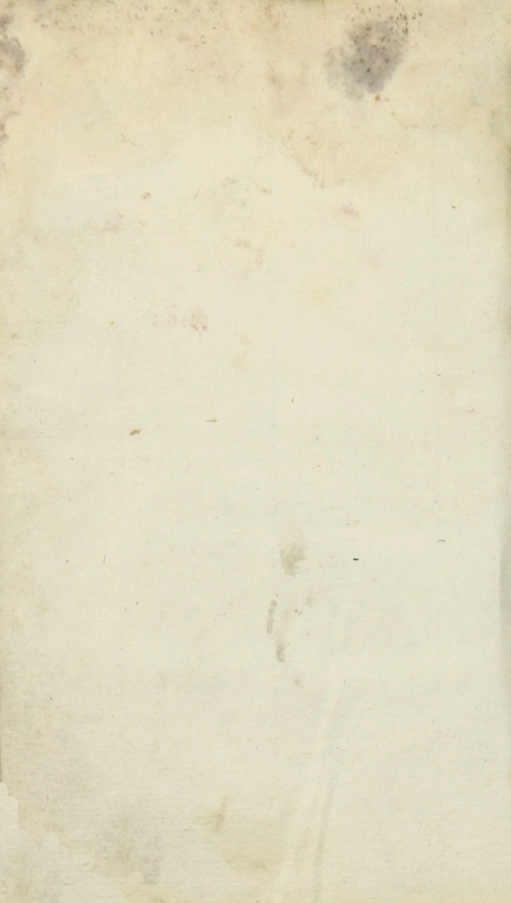

64

U-45

12004

64

5173

158-

164

1-45

ՀԱՄԱՌՈՏ

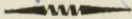
4P

ԼՐՈՒՆԱՏԵԼՈՒԹՅՈՒՆ

ԵՒ ՆՈՐԱՆՈՐ ՀՆԱՐՔ

ՏԵԱԹՆ ՄԵՍՐՈՊԱՅ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ
ԱՂԱԶՐԱՂԵԱՆՑ ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՏԵՑԻՈՑ
ԸՆԿԵՐԱԿՅԻ ՃԵՄԱՐԱՆԱՅՆ ԵՒՐՈՊԻՈՑ

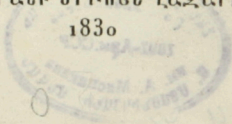
ՆՊԱՍՏԻՔ ԱԶՆՈՒԱԿԱՆ ՊԱՐՈՆ
ՊԵՏՐՈՍԻ ԻՍՍՈՒՖԵԱՆՑ
ԶՄԻՒՆԱՑԻՈՑ ԲՆԱԿԵԼՈՑ 'Ի ԹՐԵՍ

'Ի ՎԵՆԵՏԻԿ

'Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՍՐԲՈՅՆ ՂԱԶԱՐՈՒ

1830

Handwritten signature

Նուէր

Երեւան Միասնական

գրադարանի.

խոր սրբագրւելու

Գեորգի Մ. Զարեան

6. 7. 1976

Մուրի

664-ԺԵ

Լարհետը ծառայական գործք մի է իրաւ, բայց որչափ որ անմիջապէս կելլայ տեսական գիտութիւն մը, նոյնչափ ալ կաղնուանայ : Քիմիական և բնական գիտութիւնները որք բոլորովին տեսական են, ասոնցմէ ելածներնալ աղնիւ և օգտակար կըլլան, և կըղատուին մեքենական և ուրիշ ծառայական արհեստներէն . զի քիմիական ուժով արհեստներուն մէջի եղած գործողութիւնը՝ բնութիւնն է որ կըգործէ, և մարդը նիւթերը միայն մէկզմէկու կըմօտեցընէ, ու թող կուտայ որ, բնութիւնը իր բնական ուժովը արուեստաւորին մօտացած գիտումը ու վախճանը կատարէ : Բնութիւն ուժը քիչ մարդ ճանչնալով աշխարհիս մէջ, բնական գործքերը կամ արուեստները, գաղանիք այսինքն սըռ արհեստք ըսվեցան . հին ատենը (*) Եգիպտացիք շատ

(*) Եգիպտոսի հողի մէջէն ելած շատ աղճապակներ (ֆաւֆուլիներ) և զանազան գեղե-

Ծանօթ էին գաղտնի արհեստներուն . փիւնիկեցիքալ նմանապէս, բայց խիստ գաղտնի պահելով, և ուրիշի չիմացընելով մեծ մասը կորսըվեցաւ . ինչպէս ոսկին ասպակի կամ պիլլօռ դարձընելու կերպը՝ կորսըված է հիմայ . ես աս պիլլօռէս պըզտի կտորմը տեսայ, Փալին ըսած շըվէտի դեսպանին քովը՝ եգիպտոսէ բերած, աս պիլլօռս ծանր էր ընտոր ոսկին, և քանի մը մանր չիհալած կտոր ոսկի կար մէջը :

Երբոր Յոյները գացին հին ատենը եգիպտոս՝ միայն մաթէմաթիգական և աստղաբաշխական գիտութիւններ սորվեցան, և չիսորվեցան արհեստական գաղտնիքներ, զի եգիպտացիները ծածուկ կըսլահէին զքիմիական և զքնական գիտութիւնը ուրիշ ազգերէն, ասոր համար յունաց բնաբանութիւնը միայն չոր խէլքով և առանց փորձերու գրած է, ասոր հա-

ցիկ գուններով ներկած և գրած մինէլի բաներ տեսած եմ : Չինացիք հին աղգ ըլլալով շատ գաղտնիք գիտեն, ու բարակ գիտութիւն ալ չիտեն . ուրեմն հին եգիպտացւոցմէ մտած է իրենց : Տես հնոստանցոց գունները կամ գունաւոր բաները և որչափ ալ գեղեցիկ և բարակ արհեստներու տէր են, կըհետեւի թէ ասոնք Ժամանակաւ պայծառ աղգ են եղեր, և քաջ քիմիագէտ :

մար յուհաց մէջնալ չիկար այնչափ արուեստա-
կան հնարքներ այսինքն մարիֆէթնէր, ուստի՝
կարօտ էին եգիպտոսի. և փիւնիկեցիներուն
վաճառքներուն, նոյնպէս ալ ետքը հռովմայե-
ցիք ասանկ էին. ընտոր ալ հիմայ արևելքին
այս կողմերը արևմըտոց կարօտ է: Հիմըկու եւ-
րոպացիները որչափ որ աւելի ծաղկեցան աս-
ըսած գիտութիւններու մէջը, այնչափ ալ նո-
րէ՝ինոր արհեստական գըտումներ ունեցան ու-
փառք ու պայծառութիւն ըրին իրենց աղգին,
և որպէս ղի ալ աւելի առաջ երթան, քանի
մը տարի է որ հաստատեցին ամենայն մայրա-
քաղաքի մէջ ընկերական ջանք մը այսինքն զայ-
րէթ մը, որ աս ընկերութիւնը նայի և տար-
վէ տարի քննէ. նոր նոր եղած գտումները, ու
անոնց արժողութեան ինկած վարձքը հատու-
ցանէ գըտողներուն, ասանկ (*) ալ իմացիր հին

(*) Յամին 1809. 1810. 1811. շատ խոս-
տումներ եղան արքունական դպրատուններէն
և քաջալերական ընկերութիւններէն. և փարի-
զու տէրութենէն զանազան բանից գտումներու
համար, զոր օրինակ թէ մէկը որ աղգէ ըլլայ
գտնէ կերպը մեքենայով ոլըրել զբուրդը ինչ-
պէս որ պէտք է, մէկ միլիօն ֆուանկ (որ կընէ
2 հազար քէսէյէն աւելի) քարվի իրեն արքու-
նական գանձէն, թէ որ իր գըտումը չըլլայ ու-

արհեստներուն, թէ որ մէկը նոր կատարելու թիւն մը տայ նէ. ասոր համար շատ դժուարին համարլած բաներ գտնուեցան հիմայ:

Շատոնց կուղէի մեր ազգին մէջը մէկ նոր եռանդմը, այսինքն հովէսմը գիտութե ձգել, բայց տեսայ որ շատերը մեր ազգին անօգուտ բանմը կըսեպէն գիտութիւնը, ինչպէս որ լըսեցի աշկերտիս մէկէն երկրաչափութիւն դաս տալ նիքէն. վարդապետ, ըսաւ ինծի, աս եռանկիւնըս ցըցընեմնէ՝ հաց կուտան ընծի, և ես ըսի ո՛չ. ապա դոցեց գիրքը և ալ չառաւ ձեռքը. աս խօսքս քանի որ պնայ՝ մտաւ ինծի: Մեր ազգին մեծ մասը արհեստաւոր է կալուածք չունի ինչով ապրի, ապա իրաւունք ունի ասանկ ըսելու. ղի գիտութեան համնալ կատարեալ առած չէ, ինչպէս գիտութիւնը իր արհեստին մէջնալ գործածելու կերպը և հարկաւորութիւնը գիտնայ. ասոր համար հաղիւ որ մենծցերէ տըղան՝ շուտով կերթայ շուկան, այսինքն չարչին արհեստաւոր վարպետի մօտ. որչափ պարտապաւեն կանցնէ՝ մինչև որ խելքը հակէ, լաւ չէր

զուած թէութիւն՝ անոր կեսը կըտրովի. և ալ աւելի սրահաս ըլլայ գըտումը, 25000 Ֆռանկ կըտրովի. և շատ մարդ շատ վարձքեր առին, ըստ իրենց ըրած գտումներուն.

ըլլար որ կարդալու մէջ ուշանար և դպրատան
մէջ արհեստական գիտութիւն կարդալով և ա-
նանկ փորձեր տեսնալով վարժեր միտքը . ուս-
տի մեր աղգին տըղոց չորս բան խիստ հարկա-
ւոր կը համարիմ՝ դպրատան մէջը հիմնական վի-
ճակիս նայելով :

(*) Հաշիւ , նկար՝ այսինքն՝ ուէսիմ , մէքե-
նական թեթիւ սկզբունք , և դիւաւոր արուեստ

(*) Դպրատան մէջը յետ ամենահարկաւոր
ուսումէն այսինքն յետ քրիստոնէական վարդա-
պետութիւն , բարոյական սկզբունքէն , և քա-
ղաքավարական կրթութենէն , հաշուադիտական
ուսումը խիստ հարկաւոր է այսինքն թուա-
բանութեան և վաճառականութեան տօմարի
այսինքն տէֆաէրի գիտութիւն իր սարօքը . այս-
ինքն վաճառականութեան օրէնքներուն ծանօ-
թութեամբը . զի մեր աղգը առաջ շատ երևե-
լի էր վաճառականութե մէջ , մինչև ժամանա-
կաւ քանիմը եւրոպայի տէրութիւնները ուղեցին
որ իրենց տէրութեան մէջ հայ վաճառական-
ներ դան , բնակին , ինչպէս Լուիզ չորեքտասա-
նորդին առենը , որպէս զի իրենց մէջնալ ծաղկի
վաճառականութիւնը : Բայց հիմա մեր աղգը
վաճառականութե վիճակէն անդէտ մնալով և
յարմար ընկերներ չունեցած ձեռք զարնելով ,
ոմանց և փնաս քաշելով , վախ եկած է շատե-
րուն , և ետք կայնած են : Իսկ ընդհակառակը
ուրիշ աղգերու մէջ շատ ծաղկեցաւ վաճառա-
կանութիւն և հետևապէս ալ հարստութիւն , որ
ժամանակաւ գրեթէ չի կայր մէջերնին այն

տաքանութիւն : Ասոր համար արուեստաբա-
նական բաներու պարապեցայ որ կարենամ ազ-
գիս օգուտմը ընել, գիտութեան համը ցըցնել,
և հիմայ ձեռք զարկի աս գործքիս, յուսամ
որ իմ վախճանիս կըհասնիմ. հիմըկու հիմայ
ճաշակ մը այսինքն չէշնի մը տալով արուես-
տական նոր գիւտերուն, որով հասկըցնեմ թէ
գիտնական ծանօթութիւնը է առաջին մարդ

չափ : Որովհետեւ ըռեսիմը շատ արհեստներու
հարկաւոր հիմն է. ուստի ըռեսիմ գիտցող ար-
հեստաւորը նորանոր և շնորհալի այսինքն հիւ-
սիւնլիւ ձեռով բան կըշինէ. թող որ ըռեսիմը
կըբարկըցնէ մարդուն երեւակայութիւնը, և շատ
բանի, ձեռաց յարմարութիւն կուտայ, կրնամ
ըսել ալ, թէ շատերուն բարքին աղնուութի
կըբերէ, և կուպուութենէ կըհեռացնէ : Մեքե-
նական գիտութիւն կենթադրէ մաթիմաթիքա-
կան գիտութիւն, գոնէ ստորին երկրաչափութիւնը,
որով ալ միտք մարդուն կիրթ կըլլայ ուշադրուէ
և անգրագարձութիւն : Ընդհանրապէս ամէն ար-
հեստ՝ երկու ճուղ կըբաժնըլին. մէկը մեքենա-
կան, որ չառխով, կամ գործիքով այսինքն ա-
վատանլըխով, և կամ ծանրութիւն ուժով կըգոր-
ծէ. իսկ միւսը դեղերու այսինքն էղաներու ու-
ժովը կըգործէ. ուստի գոնէ համառօտ մեքե-
նական գիտութիւն սկզբունքը. և արհեստաբա-
նութիւն կամ արհեստներու վերաբերեալ ծանօ-
թութիւնները օգտակար կըդատեմ տղոց՝ նախ՝
դպրատան մէջը փոքր՝ ի շատէ սորվիլ, զի միտ-
քերնին նախապատրաստ ըլլալով, երբոր եր-

ըլլալու և փարայ վաստրկելու ճամբան . և ետ-
քը անձ ուղէնէ առանձին զանազան արհեստնե-
րու վրայ ալ կըխօսինք :

Հինուց հետէ ամենայն ազգեր , որք սլայ-
ծառ եղան գիտութիւնով , գեղեցիկ արհեստ-
ներով ալ ծաղկեցան . և որ ազգը որ այսպէս
եղաւ , կոպտութիւն ելաւ բարակցաւ քաղաքա-

թան մասնաւոր արհեստի վարպետի քով , ոչ
միայն շուտով կըսորվին նոյն արհեստը , այլ և
հնարագէտ և հանճարեղ կըլլան ամէն մէկը ըստ
իր ընդունակութեանը : Անգղիացիներուն այս-
ինքն ինկիլիզներուն այսչափ քաջ արհեստ և
հնարագէտ ըլլալուն մէկ մեծ պատճառը աս է .
ղի աս ազգին արհեստաւորներուն մեծ մասը
գիտուն ըլլալով կըգերազանցեն քան զամէն ազ-
գերուն արհեստաւորը . ուստի և իրենց ձեռա-
գործներնալ ամէն քաղաք կանցնի :

Հատ մարդիկ մեր ազգին մէջէն ծուռ դրած
են , կարծելով որ գիտուն սորվող մարդը միշտ
նոյն սորված գրագիտութիւնը պիտի ապրի վա-
տրկի . և երբ կըտեսնէ որ չապրիր այսինքն չի-
վաստրկիր , զի գեռ մեր ազգը ան աստիճանի
մէջ է , կըփախչի գիտութիւն . այլ պէտք է գիտ-
նալ որ՝ գիտուն արհեստաւոր ըլլալովը պիտի
ապրի կամ վաստրկի : Նմանապէս շատ տարբե-
րուն կայ գիտուն վաճառականի մէջը և տգէտ
վաճառականին մէջ . զի վաճառականութիւնը
կենթադրէ , նաև լեզուագիտութիւն և աշխար-
հագրական տեղեկութիւն , և տէրութիւններուն
կառավարական ծանօթութիւն . զի վաճառակա-

վար եղաւ . մեծցաւ և հարստացաւ : (*) Երանի
 ժողովրդեան որոց մեծերը կամ իշխանները հոգ
 և ջանք ունին գիտութիւններ և արհեստներ
 ծաղկըցնել իրենց ազգին մէջը , ասանկները չէ
 թէ իշխան են միայն՝ հապա լոյս են , արեգակ
 են , և ամենայն պատուոյ և փառաց արժանի :

նութե մէջ ուղիղ նախագուշակութիւն առու-
 ծախքի , այնչափ կաթէ , որչափ կաթէ քաղաքա-
 կան կեանքը մէկ վաճառականին . որովհետեւ
 ասով կրնայ շահիլ . և աս նախ տեսութենէս
 պակսելով կըմնասի և կըփառնայ :

(*) Այսպէս եղան հին եգիպտացիք , որք
 գիտուն մարդերը իրենց թագաւոր ընտրեցին .
 փիւնիկեցիք , աթենացիք և այժմեան եւրո-
 պացիք , բայց գլխաւորապէս անգղիացիք . զի
 աս ազգը որ խիստ հին ատենը կոպիտ կըհա-
 մարվէր , յետոյ իր ազգին մէջը գիտութիւններ
 և արհեստներ օրէօր ծաղկըցնելով , մեծ վաճա-
 ռականութի ծագեցաւ և մեծ հարստութի :

ՊԱՐՏԻՉԱԿԱՆ ՀԵԱՐՔ

ԵՒ ԴԱՐՄԱՆՔ

ԳԼ . Լ .

Նոր պարզի տեսակ հասցընել :

Նորէն Բնութայն ըսած անգղիացի նոր հեղինակը, շատ փորձեց նոր տեսակ պտղոց դուրս հանել, բայց ինչպէս ըրածը ծածուկ պահեց, բաց ի խրնձորին խաւողին և դեղձին փորձերէն, որ գրով տուաւ : Երբ որ կուղես ունենալ, կըսէ, մէկ տարբեր պտուղմը, պէտքէ որ մըտցընես ծաղկին մէջի փոշին մէկ ուրիշ պտուղի ծաղկի մը մէջ, որպէս զի աճի . թէ որ տարբեր յատկութե և մեծութե պտղոց ծաղկի փոշի ըլլայ, պէտք է որ մտցընես փոշին պզտի տեսակի ծաղկին՝ մեծին մէջը . զի փորձուած է, որ պտուղը գրեթէ միշտ բեղմնաւորին յատկութիւնը կառնէ, ասքանի մը որ առաջ չի բացված ընելու

է : Նոր տեսակ գտած դեղձին կուտը
երբ որ երկու նուշ ունենայ , փորձեց
հեղինակս , որ վար տեսակի պըտուղ
կուտայ , հասկա պէտք է որ մեծկակը
և լաւ հասածինը տընկըվի :

Սանաչ վարդ հասցնել :

Վարդի ծառը տընկէ մօտ ոստղի
թուփին քովը կի՛ք զոստղն (ըստ տաճ-
կաց էօքսէ) վարդի ծառին քովը , հա-
նէ՛ քիչմը կճեպը թէ մէկին և թէ մե-
կալին , միացուր կպուր մէկտեղ երկու-
քին կամ շատերուն ճիւղերը , և դիր
կըտըրվածքին վրա մամուռ այսինքն
ծառի վրա բուսած խոտը կամ չիմէնը ,
ետքը կապէ և ծեփէ հողով , երբ որ
արմատ ձգէ՛ կըտըրէ՛ նորէն տընկէ՛ ,
այսպէս կուտայ կանաչ վարդ :

Սարիւր վարդ :

Պէտք է տնկած ունենալ տակ մը
այսինքն բանձար մը մօտ վարդի ծա-
ռին , անցուր մէկ ճիւղը վարդի ծա-
ռին բանձարին մէջէն , հողով ծածկէ՛
երբոր արմատ ձգէ՛ նորէն հանէ՛ տնկէ :

Պէշիկ Լարդ :

Այն ճիւղը վարդի ծառին անցնելը
ստեպղինին այսինքն հալուածին մէջէն ,
մնացածը վերինին պէս ըրէ :

Հիւանդ ծառը համ պիտոյը ծառին
Բժշէլ :

Ի ստրկէ ասականած մասերը կը ճե-
պին , ու ասպա քսէ հոն բեւեկնի այս-
ինքն թիրէմէն թին խէժը արեւու տաքին
ատենը , քիչ ատենէն ետքը կը տեսնես
քսած տեղւանքդ լաք քայով ծածկած
որ կարգելէ օդին մուտը , և ծառը
կունենայ նոր ուժ մը . այս կերպովս
կողջընցնեն հիւանդ ծառերը , որոնց
տերեւները դեղնած էին , նաև ան
ծառերը որ դարնան ատենը տերեւին
թափած էին , նորէն կողջընցունեն մէկ
տարւան մէջը :

Սարգէլ ծառին համ տերեւներուն վրայ
եղած Ռեւորինը :

Ի թւումն անխական այսինքն քեօ-
միւր քեզապին մէկ հատիկ դեղ է , աս

բանիս համար . Բայց դիւրին ըլլալու
համար տեղ տեղ կրակ վառէ ասդին
անդին պարտէզին մէջը բոլոր գիշեր-
վան ատենը , որուն մըխովն կը կոտորտին
ծառին վըրայի որդունքները :

Չարդէլ զխա-ճիւ-ճիւ-պէօճէիները :

Փորձվեցաւ , որ ֆըշխըյին ջրովը կը
ջարդըվին պարտէզին կամ հողին մէջի
եղած ժըժմունքները կամ որդունքնե-
րը . նաեւ մըջմունքները այսինքն խա-
ռընճաները եւ . [Թէ որ աս ջրովս ջրո-
տեն պարտէզը :

Չարդէլ զխա-ճիւ-ճիւ-պէօճէիները , այսինքն սայլանիօղ-
ները եւ խա-ճիւ-ճիւ-պէօճէի եւ ուրիշ որ-
դերը կամ ճճիները :

[Թէ որ ջրոտես երկիրը չորս տիրհէմ
իւղ արջասպի այսինքն զաճեաղի խառ-
նած անձրեւի ջրով , քանի մը ժամէն
ետքը որդունքը , ու սողունքները երբ
որ կելլան երկրէն եւ ջրոտած հողին
վրայ ժուռ կուգան կըսատկին . աս
կերպովս կըրնայ ջրոտվիլ մէկ մեծ եր-
կիր մը , հինգ օխայ ուկէս արջասպի

եղը շատ անձրևի ջրով խառնած ըլ-
լալով :

Սաքիւն պաղապու ծառերը գարնան
ապինը :

Հօլանտացիք գարնան ատենը կը
մաքրեն զբոսերը քիւ եօսուհները ծա-
ռոց կճէպին վրայէն կրի քիւ քերէճի
ջրով, որ կուտէ բոսը, քիւս մը չիտա-
լով կեղևներուն :

Պապրասպուի հողան գեղեցիկ էարդ այսինքն
ղաւթի ծաղիկներ հասցնելու համար, ամե-
նայն պէսակ ծաղկանց :

Սեծ փոս մը կը փորեն չորս հինգ
ոտնաչափ խորունկ, բարձրըցած երկրի
մը վերայ, որպէս զի անձրևի ջուրը
չըկրնայ մտնալ հոն. և կըլեցնեն հե-
տեւեալ ըսածներէս ամեն մեկէն հա-
ւասար բաժինով :

1. Կովու կամ ոչխարի թրիք այ-
սինքն ֆըշիւր, ըստըկած ըլլալով յար-
դէն այսինքն սամանէն :

2. Պորճածած փոշի վայրի կաղինի
(բալամուտին) :

3. Խլուրդին քեր սըչանիին փորած
հողը որ ժողված է դաշտերէն :

4. Թեփ այսինքն քէփէք :

5. Կովի արուն :

6. Մտնց հետ ալ կըխառնեն կա-
շիյի կտորվանքներ :

7. Ստրէի այսինքն ըստուիտեայի
ծեծած կճեպներ :

8. Կառէ թափած տերևներ :

9. Եղջիւրի այսինքն պույնուզի կը-
տորվանք :

10. Մնդի այսինքն դառլայի հող :

Մտնցմով կըլեցնեն , յետոյ կըծած-
կեն փոսը ձիւս ֆըշխըյով և չայիրով ,
և կըթողուն որ հանգչի տարիյի մը
չափ , անկէ ետքը կըբանան , կըխառնեն
այսինքն չափալամիշ կընեն . և նորէն
կըգոցեն , վեց ամսէ վեց ամիս ասանկ
կընեն մինչև երեք տարի , որպէս զի ար-
տադրութե զօրութիւնը աղէկ աճի ,
և երբեմն երբեմնալ շատ ջուրով խառ-
նած թթւութով մը , այսինքն քէզա-
պով մը կըջրոտեն ան միջոցներուն մէ-
ջը , ետքը երբոր աս տեղս ցանվի ծաղ-
կի հընտեր , բարդ կըբուսնի :

Նաշխանել ծաղիկներուն սոխերը 3ը-
 Բեռլան ապենը, արանը ԴԶ:

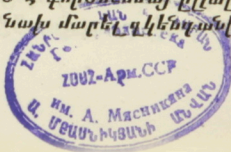
Սև շիշեիմը այսինքն պուխալի մը
 մէջ լեցուր անուշ ջուր. 32 տրէմ շընչ
 բորակ այսինքն կիւզէր չիլէ, 8 տրէմ
 հասարակ աղ, 4 տրէմ ածխակ բօթա-
 ծական որ խտալէրէն կըսվի սալ տի
 թառթառօ, ասոնք աղէկիմը շիշէյին
 մէջի ջուրին հետ հալած պահվի, և երբ
 որ պիտի ջուր տաս սոխերուն, 10 կամ
 12 կաթիլ խառնէ աս ջուրէս հասարակ
 ջրի մէջ, և անով ջրոտէ, աս կերպովս
 շուտ կը ծաղկին սոխերը:

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՀՆԱՐԻ:

ԳԼ. Բ.

Կերպ պահելու զարեհը հողին ԴԶը 'ի փոռ-
 ընէ և առաքալէր ընելու զանի:

Բնկերական ջանքը Շ իս գաւառին
 գաղղիոյ հրատարակեց զմիջոց մը աս
 բանիս համար, որ շատ անգամ փոր-
 ձըված է գործունեայ ըլլալը. պէտք է
 կըսէ նախ մարտի 19-ին զկենդանի կիրը քիչ

664-86

ջրով, և յետոյ տարածել զանի շատ
 ջրով, համեմատուիլը ըլլայ մէկ օխայ
 կրին 15 օխայ ջուր ամէն մէկ չափու-
 ցորենին որ կրնայ թրջուիլ այսչափ
 ջրով, այնպէս որ երբ լեցնես բաժին
 մը ցորեն այս կաթնանման ջրիս մէջ և
 լաւ մը խառնես անցնի երկու մատիդ
 ճեղքէն : Իսկ այս ջրիս վերայ լողա-
 ցած ցորենները տկար է վերցնուր և զա-
 տէ՛ ժողովէ՛ . ցորենը աս ջրիս մէջ մէկ
 քառորդի չափ կենալէն և միշտ խառ-
 նելէն ետեւ հանէ՛ դի՛ր մէկ սէփեթի
 մէջ որ ցամքի, և յետ չորցնելէն սեր-
 մանէ՛ . թէ որ չունիս կիր, կրնաս անոր
 տեղը գործածել լճի ջուր, Ֆշխըյի
 ջուր, արդ այս կերպովս պատրաստած
 սերմանած ցորենը շատ կուտայ, չի
 փրթտիր հողին տակը և չոջլոտիր և
 մանաւանդ ընտիր և ուժով աղէկ ցո-
 րեն կըլլայ :

Կերպ Տաքելու ցորենին ոջիները :

Ցորենին շտեմարանին (ամպարին)
 մէջը լեցնուր ձիոյն ուտելու խոտե-
 րէն, և պահէ տասն ամիս, միայն թէ
 լաւ պէտք է նայիլ որ չըլլայ մէջը ցո-

րենին , դարիին և հաճարին հատեր ,
յետ տասն ամիսէն սլարսէ զխոտը , և
լից տեղը ցորեն , այս կերպովս ցեցա-
կեր չըլլար ցորենը :

Թէ որ ցորենդ ոջլոտերէ՝ դի՛ր քը-
թանին կանանչ խուրձերը (յոյժէթնե-
րը) . 24 ժամ կենալէն ետև վերցո՛ւր
ձգէ՛ զանի վաղուկ ջրին մէջը , որ վրան
ելած ճճիւնները ջրին մէջը թափին .
ասանկ ըրէ քանի մի անգամ մինչև
մաքրի ցորենը իր ոջիւններէն :

Ս'իջոց պահելու պահապան ցորենին և ուրիշ ծա-
ռերուն պերեաները՝ լուսառններէն , հո-
ւերէն , և լուսառններէն :

Ունկայ չոր ձուկին գըլուխներուն
մէջը լեցնելով խէժ անուշատրի, (Ֆու'')
կօմմա ամմօնիակա (տճ'') շէյթան փո-
խի ըսած խէժէն որ շատ գէշ կը հօտի,
և անցնելով զանոնք մէյմէկ փոքրիկ
գաւազանի վըրայ , կը տընկեն այնչափ
բարձր որ հասնի սլտղոց կմտերևնե-
րուն մօտ, և ալ անդին չանցնի . ասոնց-
մէ ելած գէշ հօտը չի թողուր որ մօտե-
նան ըսած կենդանիները . սոյնս սկտք
է ընել սկիզբէն մինչև 'ի վերջն , արդ

ուր որ աս ըսած ձուկը որ չի կայ, կըրնայ անոր տեղը դործածվիլ չըռօղ ձուկին գլուխը, կամ այլ ուրիշ գէշ հոտ ունեցող չոր գըլուխը, թէև գետի ձուկ ըլլայ՝ չէ փոյթ:

Տնկագործել զխորիէ Բողիւ (Լեռնութիւն):

Այս տեսակ բողիկին, որ կըսվի Ֆռանսըզ թուռփի, ազնիւ է, և իրեք կերպ կայ, կարմիր, մանուշակագոյն այսինքն մօռ, և ճերմակ: Բէէէէնմիշ չըլլալու համար պէտք է բացօթեայ տեղ մը շինել մէկ ամուր սէտիր մը գետի աւազուի. յետոյ պըզտի կըլոր փայտով մը ծակծրկել զանի. և որոնց ամէն մէկուն մէջը դնելու է մէյմէկ հունտ բողիկի, աս հունտերը աղէկ ընտրած որ ըլլան՝ ամմէնը կըբռնեն, և բուսած բողիկերը կըլլան աղէկ թափանցիկ և դիւրաբեկ, այսինքն կէվրէկ:

Բծչիւ զհիւանդութիւն ծառին:

Նառերը շատ անգամ որ կըչորնան՝ է մէկ հիւանդութիւն մը պատճառաւ, որ գլխաւորապէս առաջ կուգայ ար-

մատին (քէօքին) որդնակեր ըլլալէն ,
որոյ դեղը փորձըված է որ խողին Ֆըշ-
խըն է . զի աս խողի Ֆըշխըյով որ
ծառին տակը բուծանես (պէսլէմիշ
ընես) կըբըժշկի ծառը և կառողջա-
նայ :

Բժշկել ՂԲորոտուիլը ոչխարներուն :

Ըվիյուն նահանգին մէջը դիւրին
կըբժշկեն զոչխարներուն բորըխըմցը-
նելով անոնց արմատի մը եփած ջու-
րը , որ լի լատ" , կըսվի վէռաթռում
ալալում , կի՞ ագթագա ըսբիգաթա :

ԳԻԻՂԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹԻՒՆ (ԻՏԱՐԷ)

ԳԻ . Գ :

Կերպ պահելու զծնեբեիլ (Գուշ Գօնմալը)
ճիւղան համար :

Ըղէկ հասուն ծնեբեկները կըտըլէն
ետե կըլուանան լաւ մը և կըցամքեցը-
նեն լաթով մը , որ չի մընայ վրանին
ոչ աւաղ , ոչ հող . յետոյ ամէն մէկ
ծընեբեկը զատ զատ կաղոտեն , մինչև

տակի կտրած գինալ՝ և յիսսուն յիս-
սուն ծնեբեկ խուրձ (տէմէթ) կըկա-
պեն լայն սէզով (սազով) և լաւ մը
կըբօլորեն աս խուրձերը խել մը չոր
աղէկ ալուրին մէջը, որուն վեցերորդ-
մասին չափ հետը խառնած է աղէկ
փոշի եղած՝ չոր հասարակ աղ. և յե-
տոյ ամեն մէկ խուրձը զատ զատ կըպա-
տեն դանկի թանձրութե՝ աղէկ մայան
եկած հացի կերպ խմորի մէջ, կըդը-
նեն արեւը որ չորնայ, զգուշանալով որ
չի քակվին, և մէջերնին օդ չիմընայ.
և խիստ յետոյ ամուր մը կըտեղաւո-
րեն տակառի կի՞ թակոյկի, (քիւփի)
մէջ, և անոր բերանը հալած ձիւթով
(զիֆտով) կըծեփեն, և կըդընեն չոր
տեղ մը. և ձըմեռվան ատենը որչափ
որ պէտք ըլլայ կըհանեն անկէ և կը-
դընեն մէկ ժամու չափ ջրի մէջ, և ա-
պա կըխաշեն, կըլլայ ընտոր է նոր
կտրած ծնեբեկը դարնան ատենը. թէ-
պէտ չիկայ աղէկ ծնեբեկ ըստամայօլ,
ուստի աս կերպով պահելու ալ հար-
կաւորութի չիկայ, բայց կարելի է որ
մէկը արթննալով ուրիշ բան կ'ոճէ
պահել աս կերպով, թող որ հայաս-
տան շատ աղէկները կան:

Պահել զբեղնս այսինքն շէփաւին :

Դեղձը կը պատեն բարակ ու մաքուր քթանով, ապա կը թաթխեն հալած ու դաղջ դեղին մեղրեմովն մէջը, և կը հանեն անկէ՝ որ չորս դին աղէկ պատած է մոմէ կճեպով. և յետոյ կը պահեն չոր տեղ մը. աս կերպովս գրտի օդը կարօղ չէ ապականել դեղձը. և կրնայ հեռու տեղեր ալ խորհրդել : Եսանկ է հաւկիթը. դեղին մեղրամովն մէջը թաթխելով երկան ատեն կը պահվի և չաւրիր :

Պահել պարուհներ ընդեղեններ և այլ ուրիշ բաներ :

Հանճնը վեցաւ քաջալերական այսինքն խայրէթի ընկերունէն քանի մի քիմիագէտներուն՝ քննել տնկական և կենդանական գոյացութիւնները, որոնք աւելի ու թ ամիսէն հետէ պահած էին, ու ատեանին այսինքն տիվանին առջին դրած, ըսած բաներս էին ՝ խաշած միս, ք սիրեան, ք կաթ, ք մածուէն, ք ոլուն այսինքն սլիղէլեայ, ք բակլայ, ք կեռաս այսինքն քիրազ, ք ծիրան

այսինքն խայիսի, Եւ ֆուէնկ իւղիւմիւի
 Զուր, Ժ մորմենի: Ասոնց ամէն մէկը
 պահված էր մէյմէկ շիշէյի մէջ, և
 աղէկմը բերաննին գոցած, անանկ որ
 օդ չիմտնար. երբ որ բացին գտան
 զամէն մէկը թարմ այսինքն թաղէ.
 ու համերնին տեղերնին, ինչպէս որ
 պէտք է:

Փարէզ բերանը գոց պուծելի մէջ
 թարմ ոլոռն շատ կըծախովի ձմեռվան
 ատենը. և է թարմ՝ ընտոր ժամանա-
 կինը:

Ամէլ շաք ապէն պահել որ չաւրի:

Վանի մը օխայ խուէն՝ որ գաղ-
 ղիացիք կըսէն ուէյֆօռ՝ բարակ բա-
 րակ այսինքն տիլիմ կըջարդեն, ու իր
 ծանրութիւնը հաւասար ջրով կըդընեն
 եղջերեայ շիշէ ամանի այսինքն իմպիւ
 կի մէջ, և կըհանեն շոգիացնելով չորս
 մասին իրեքը, մեղմ կըրակով. զի զան-
 դուածը որ ամանին տակն է՝ չայրի և
 չիկորսնցընէ իր բարկութիւնը այսինքն

1 Խուէն ըսածը հաւատարի պէս քէսկին՝ խո-
 շոր թուռփի նման է:

քէսկինուլթըր . ասլա ելած ոգիքը՝ որ
 ունի մէկ անուշադրի հօտ մը՝ շիշէ անօ-
 թի մէջ դնելով ու լաւ մը դոցելով ,
 տարիյի չափ կըսլահեն , անանկ որ ան
 հօտը չի թռչի : Ի՞նչ որ ամուլան ատե-
 նը կուզեն որ սլահեն զկաթը 8 , կթ 10
 օր , կըդընեն մէկ դըդալի չափ մէկ
 խօւլայ կաթին մէջը աս վերի շինած
 ջուրէս և կըխառնեն . աս կերպովս
 կըսլահի կաթը բաց տեղ և բերանը
 բաց մնալով . որոտումի կամ փոթորկի
 ատեն ալ չիկըտրած կըմընայ :

Եւ փորձս շատ անգամ փորձըված
 է , ու դիտուած ալ է՝ որ աս ջուրս կը-
 հեռացնէ օգին որդերը կէս օր ատե-
 նին , և ինչ որ գէշ համ ալ կուտայ
 նէ կաթին աս ջուրս , չորս հինգ օրուան
 մէջը կանցնի :

Չէ՛ եղէն ԽԵՂԸ ԲԵՆԷ ԴԷ՛ ԽԵՂԸ ԴԷ՛ :

Վերամանիայի մէջ ձէթ եղը սուղ
 ըլլալով , մէկը կըհանէ եղ մը կաղամբի
 այսինքն լահանայի հունտէն , որ քըն-
 նըվեցաւ Պէռլին մայրաքաղաքին մէջը ,
 թէ աս եղս դեղին գունովը և թէ մա-
 քրուէր , հաւասար է նուրբ եղերուն .

չունի հոտմը , և ունի նուշի համ մը .
կըրնայ ձէթ եղի տեղ գործածվիլ , թէ
աղցանի մէջ , ու թէ զանազան կերակ-
րոյ մէջ . տս յատկուիս ալ ունի որ ,
կանթեղի մէջ պայծառ բոց կուտայ ,
և ծուխ այսինքն իս չիտար . և քան
զուրիշ եղերէն քիչ կերթայ մի և նոյն
ժամանակի մէջ :

Սաքիւ ապահանած կոճ հոսած ջուրը :

Արջասպը այսինքն զաջի խըպըրըզը
դիր քուրայի այսինքն բօթայի մէջ ,
ու այրէ՝ մինչև որ կարմրի , ետքը զա-
նի ջրով լաւ մը հարէ՝ ու ապա թղթէ
քամէ . աս քամած ջուրէս կաթիլ կա-
թիլ կի՞ քիչ քիչ լեցուր հոտած ջրին
մէջը , հոտը շուտով մը կանցնի . ջուրն
ալ կարմրուի մը կունենայ , բայց ետքը
քիչ քիչ տակը կընըստի և կըպայծա-
ռանայ , կըմաքրի , գունը կերթայ , ա-
ղէկ համ կունենայ : Սէ որ պատահ-
մամբ շատ փախած ըլլայ դրած ջուրդ ,
և համը փոխված ըլլայ , կրնայ անցնիլ՝
շուտ մը դնելով մէջը 16 տրէմ բօթաս
այսինքն մոքուր մսխրաղ ամմէն մէկ
տակառւին (ֆէլիին) մէջը :

Պէնթթօլէ քիմիագէտն խրատ կուտայ որ, ջրին մէջը պահես պողպատի այսինքն չէլիկի կըտոր մը, որ չիհօտի ջուրը. զի պողպատին մէջը ածուխ ըլլալով՝ կըպահէ ապականու թէնէ զջուրը, զի փտուէ գէմ է ածուխը այսինքն քէօմիւրը:

Սօքլէսը իր դասատուութե մէջը մէկ ուրիշ փորձ մը ըրաւ մեր առջեւը. հօտած ջրի մէջ դնելով քիչմը ածուխի փոշի՝ լաւ մը յուզեց (չալխամիշ ըրաւ), ետքը թղթէ անցուց, ոչ գէշ հօտը և ոչ գէշ համը մնաց ջրին. թէ միս թէ ձուկ կուզես որ պահես և չի վախնաս որ հօտի, ածուխի փոշիյի մէջ պահէ: Ըս բանըս շատ պէտք է նաւու մէջ:

Պղտոր Նաւը դաւել:

Ջուրն որչափ որ պղտոր ըլլայ, 1000 հօխային բաւական է 2 տրէմ պաղլէղի (շապի) փոշի մէջը ձրգես ու խառնես, և թողուս որ զտի (տուռուլմիշ ըլլայ). զի դրած պաղլէղդ կըմիանայ ցեխին (չամուռին) հետ, ու ամանին տակը կընըստի. և մի վախնար որ սպառ

Լեղը ջուրին մէջը կըմընայ, թէ որ չափազանց չըլլայ :

Տնկական եղերը հաշիւէ :

Ֆառանսայ ձէթ եղը կըմաքրեն, և կըբերեն Ղստանալօլ ալ և ուրիշ քաղաքներ ալ կըտանին կըծախեն, որ շատ մաքուր եղ է և մարդու վնաս չի տար. և աս կերպովս կընեն. 2 տրէմ թթուտն (զաջ եաղին) քիչ քիչ լեցնելով կըխառնեն 48 տրէմ անուշ ջրի մէջ. ետքը վրան 180 տրէմ եղ կըլեցընեն. 24 ժամը քանի անգամ մը կը թօթվեն լաւ մը քանի մը ըռալէ՝ մինչև որ կաթի պէս ըլլայ. ետքը բերանը գոցելով կըթողուն 8 օր՝ որ աղէկ մը հանգչի և եղը երեսը ելլէ, որ կըժողվեն ըզգուշութեամբ մաքուր եղը. և աս եղը ոչ համ ունի և ոչ հոտ, որ խիստ սաւտուական է գործածելու համար. թէ կերակրի մէջ, թէ սեղանի վերայ, և թէ ուրիշ մեքենական արհեստներու. զի բարակ է շատ, և ուշ ալ կըսառի. խայց ինձ կերեանայ որ յետոյ գինիի ոգիքով ալ յուզես արհեստի համար՝ ալ աղէկ կըլլայ. զի իր ձիւթական

գոյացութիւնը՝ ոգիքին հետ միանայ ,
 և եղէն զատվի : Վիչ ատեն է որ
 Շէվուէօլը , որ իմ վարպետս էր՝ քի-
 միական գիտութիւն , հնարեց սքանչելի
 կերպմը , եղին ձիւթը զատելու , որով
 չիսառիր . կակուղ կասուտ թղթին
 թերթերը եղին մէջ ընկղմելով , յե-
 տոյ քամեց մամուլով զթղթերը , վա-
 զած եղը տեսաւ որ չի սառիր , որ ժա-
 մագործաց (սահաթախներուն) շատ
 հարկաւոր է . ձէթ եղը իր մէջը մածու-
 ցիկ նիւթմը ունի , որ ցուրտ ատենը
 կըսառի . և երբոր աս նիւթը զատվի
 եղէն , եղը չի սառիր , և չի թանձրանար
 գործիքներուն բանվելու ատենը : Աս-
 տի ձէթ եղը առաջ ջրով եփէ , ետքը
 ծծմբական թթուութիւն ջրովը (որ ե-
 ղին տասնըվեցերորդ մասը պիտի ըլ-
 լայ) յուզէ (չախայէ) երբեմն եր-
 բեմն , որ եղին մէջի օտար նիւթը ու-
 տէ , և սլահէ քիչմը ատեն . ետքը աս
 թթուութեղէն զատելու համար՝ չոր-
 ցուցած և մանր փոշի եղած դէպէշիր
 ձգէ մէջը : Վէպէշիրին տեղը չոր մոխ-
 րաղ (բօթաս) ալ կրնայ գործած-
 վիլ . 24 ժամ սպասէ որ հանգչի : Այս
 կերպով մաքրած եղը սահաթախներուն

և ուրիշ արհեստաւորաց հարկաւոր է :

Ուրիշ հերոյնաւ :

Սէկ խանթար եղին համար 25 ծնցա պաղլէղ լուծէ՛ 1/410 տրամ տաք ջրի մէջ, եղը մէջը դիր խառնէ՛ կէս ժամի չափ. ետքը 15 ծնցա զօրաւոր ժանտաջուր (կիւվէրչիլէի քէզապ) դիր մէջը խառնէ՛. [թոյ 48 ժամ ուր հանգչի. յետոյ մզէ՛ (սիւզմիշ ըրէ՛) մաքուր եղը : Սնացած ջուրը ուրիշ եղի ալ կրնայ գործածվիլ :

Դամբանեայի գինեյին նմանցնելու հերոյ :

Յրէնկ իւզիւմիյին ջուրը եփէ շոօայի [թանձրութի բերելով. յետոյ դիր մէկ շիշէի մէջ ու բերանը դոց պահէ. աս շոօպէս երկերկու [թքալ ամմէն մէկ նեղկուկ պուխալ շիշէի մէջ եղած աղէկ ճերմակ գինեյին մէջը դիր և բերանը աղէկ մը դոցելով մաղազայի մէջ պառկուկ պահէ՛. և երբեմն յուղէ՛ (չալխամիշ ըրէ.) և պէտք եղած ատենը բերանը բանաս նէ՛ օդը կըտեսնէ և կըսկսի փրփրիլ Դամբանեա գի-

նիյի պէս, և դրէթէ տարբերութիւն
չունի անկէց :

Ուրիշ կերպ Շամբանեայ գինի շինել :

Նոր շրայէն որ դու եռալէն չէ դադ-
րեր, դրի իրեք կամ չորս թքալի չափ
հին ճերմակ գինիյի մէջ, և մէկ պղտի
թքալմը լեցուն շաքար ալ մէկտեղ .
ամմենքը մէկ պուխալի մէջ դնելով լաւ
մը գոցեցի բերանը մանթարով, յետոյ
ծիւթով պատեցի, և երկթի թելով
ալ սնդեցի, և դրի գլխի վար մաղա-
ղայի մէջ . և ամռվան ատենը բացի
բերանը որ փրփրեցաւ ընտոր Շամ-
բանեայի գինին՝ նմանապէս համը հո-
տը անոր պէս ըլլալով :

Փռչի քաղեստոր :

Խելմը դուհմ թառթառ ըսած ա-
ղէն ան . ու զօրաւոր քացախով թըր-
ջէ, չորցնէր, ասանկ չորս հինգ անգամ
ընելով, ետքը փռչի ըրէ ու պահէ շի-
շէյի մէջ . և երբ որ պէտք ըլլայ նէ,
մէկ դաւաթ գինիյի մէջ կամ դարօ-
ղիյի (առփայ սույուլի) մէջ դիր մէկ

անուշի թըքալով մը աս փոշիէս, ու
գործածէ քացախի տեղ, նաև 8 տրէմ
ջրի մէջ 1 տրէմ աս փոշիէս թէ որ
դնես՝ բաւական քացախ կըլլայ. աս
փոշիս շատ աղէկ է ճամբորդներու հա-
մար :

Բնորոշ Դաշակ Բռնէլ :

Օ՜ անաղան կերպով կը բռնեն քա-
ցախ, բայց Փռանցայի Տօւլէան դա-
ւառին գործատան կերպը ամենէն պա-
տուական է :

Արտատրաստեն 400 օխանոց տակառ-
մը, որուն քացախով գործածվածը ա-
ւելի յարգի (այսինքն մախպուլ) է.
աս տակառս ունի պըղտի ծակ մը, որ
միշտ բաց կենալու է. եղած տեղը ա-
մառը կըրակ պէտքը չէ, ձմեռը 18
կամ 20 աստիճան տաքութի տալու
չափ կրակ վառել հարկաւոր է : Այ-
տոյ ամեն մէկ հօխայ քացախի մարին
վրայ կըլեցնեն 100, հօխայ եռացեալ
լաւ քացախ, և ութ օր ետքը 10 հօ-
խայ խտակ՝ դինի կաւեղնեն մէջը,

1 Աս դինիին եղած տակառին տակը գրած է

դարձեալ՝ ութը օրէն ետքնալ 10 հօ-
խայ գինի կաւելցնեն, ասանկ ութ օրէ
ու թ օր տասնական հօխայ գինի կըլեց-
նեն մինչև որ լեցւի մեծ տակառը . լեց-
վելէն տասնը հինգ օր ետքը՝ քացախը
եղած է : Ահսը կըպարպեն, ու վըրան
նորէն 10 հօխայ գինի կաւելցնեն, և
նորէն ութ օրէն ութ օր ինչպէս վերը
ըսինք : Բայց երբեմն կըլլայ որ ըսա-
ծէս աւելի կամ պակաս կըլեցնեն՝ գի-
նիյին խմորելոյն չափը նայելով . ասի
ճանչնալու համար կըխօթեն քացա-
խին մէջը մէկ աման մը ու երբ վեր
կառնեն՝ որ շատ փրփուրով լըցուած
է, կըդատեն որ, շատ գինի պէտք է
աւելցընել մէջը, թէ պակաս :

Արմիր քացախը թէ որ շատ ան-
դամ անցնես ածուխի վրայէն շուտով
կըճերմըկի . 10, կմ 15, հօխայ քացա-
խը խտակ ընելու համար բաւական է
որ մէջը դրնես մէկ դաւաթ մը տաք
կաթ ու խառնես աղէկմը, ետքը տոր-
տէն (թու թուէն) կըդատես համը
տեղը ըլլալով :

Խեմը ըհլամուռ փայտի թալաշէն, որուն վրայ
կընտրի գինիյին տորտը, այսինքն թու թուն :

ՍԵՂԵ ԶՐՈՒ շԻՆԵԼ:

Երբ որ լաւ է մեղրը անկէ շինած շրօպնալ շաքարէ շինած շրօպին հետ հաւասար աղէկ է: Ֆռանցայի մէջ շաքարին սուղութեան ու քիչութեան ատենը 1 օվիտ անուշուով մէկը ասի շատ դործածեց. կերպը ասանկ է. կըխառնեն 100 մաս աղէկ մեղր, 20 մաս ջուր, մէկ մաս ու կէս տէպէշիր. 5 մաս ածուխ (քէօմիւր) փոշի եղած, լուացած ու չորցած. հաւկիթի մը ճերմը կուց ամէն մէկ հօխայ մեղրին, յետոյ պէտք է դնել մէկ մեծ ամանի մէջ միատեղ մեղրը, ջուրը, տէպէշիրը. ու երկու մինութի չափ եռացընելէն յետոյ, դիր մէջը ածուխը. երկու մինութէն ալ յետոյ հաւկիթին ճերմը կուցը՝ հարած դրած ջուրիդ երրորդ մասին չափ՝ ուրիշ ջրով դիր ու խառնէ. 2 մինութի չափ ալ շարունակելով եռացումը. ետքը վար ան կրակին վրայէն, ու մէկ քառորդէն (չէյրէկէն) յետոյ քամէ շուօպը լաթէն: Ալ մնացած տորտը դարձեալ լուա՛ տաք ջրով. ու աս ջուրը նորէն շոգիացուր եփելով մինչև որ շուօպի թանձրութի դայ, լայց աս ետքի

առած շուտի ունի միշտ մէկ անհաճոյ
համար : Այս կրկարծեմ որ տէպէշիրին
տեղը լաւ կըլլայ կիր մարմարոնի (մէռ-
մէռ քիրէճի) դործածելը . ինչու որ
թէ որ ձգածդ չափէ դուրս ըլլայ կը-
նըստի տակը :

ՍԵՂՐԸ շաբաթի ԿԵՂ ԳՈՐԾԱԾԵԼ :

ՍԵՂՐԸ ունի մէկ մասնաւոր համ-
ար , որ ախորժելի չէ շատ մարդու . աս
համար անկէ վերցնելու համար , կըհա-
լեցնեն մեղրը , ու կառնեն փրփուրը
և յետոյ կըկըտրեն շաքարի պէս , ու
վար կառնեն կրակէն . մէջը հինգ վեց
անգամ կարմրցած երկաթի կտորվանք
կամ մեծ դամեր կըձգեն , յետոյ թը-
քալ մը օղի (ըռախի) ամէն մէկ կէս
հօխայ մեղրին կըդնեն : Այս ճամբաս
խիստ սլարդ է , կըվերցնէ զընական
համը մեղրին . ուստի ասկից եփած ա-
նուշները (ըռէչէնները) կըլլայ ախորժ
ընտոր շաքարէ եփածը , ու աւելի ա-
ժան :

Քանակութիւն հայերն շարքսէլ :

Ընդ 325 հօխայ մաքուր ալուր , 10
կամ 12 հօխայ խոշոր թէփ , որ կեւլէ
առաջին անգամ ալուրին հետ աղու-
րիէն (տէյիրմէնէն) , եփէ աս թէփս
մէկ ժամու չափ 248 հօխայ ջրով , ու
միշտ խառնէ որ չըլլայ թէ կպչի կաթ-
սային (խաղանին) տակը . յետոյ քա-
մէ խիտ (սըխ) քեկիրէ մը քանի , որ
տաք է՝ տորտին վրայ դիր մէկ ծանր
բանմը , որ լաւ մը քամվի և ունեցած
եղնալ դուրս տայ , ետքը դարձեալ
եփէ մինչև որ քիչմը թանձրանայ մօի
ջրի չափ , որ ան ատենը կսկսի տալ
անուշ հոտմը ու համմը , ընտոր թարմ
(թաղէ) ցորենին կաթին անուշուիր .
յուզելով (չախայելով) կըճերմըկի .
ու հացի գոյն կըբերէ , և վրան մէկ դե-
ղին եղմը կըլողայ . աս ասանկ պատ-
րաստ ըլլալով՝ նոյն իրիկունը բռնէ
խմորը (մայան) և առաւօտուն շաղվէ
խմորը աս թէփի ջրովս , առանց ա-
ւելցնելու խմորին մէջը ուրիշ ջուր .
դէրէ կաւրէ . նոյն տեղը պէտք է շի-
նել և չիփօխել տեղը , դէրէմ կըկոր-
սընցնէ իր որպիսութիւնը ու կըբըսո-

րի . աս կերպովս կառնենայ հացը չոր-
սին մէկը . մինչև ալ իրեքին մէկը :

Իննիւնիւն Էրպով հաց շինել :

Հացը շաղվելու ատենըդ 10 հօխայ
ալուրին տրէմ մը պաղլէղ (շապ) հա-
լեցուր ջրի մէջ ու աս ջուրս դիր մէջը
և անանկ շաղվէ . մայան շատ կուգայ,
աղէկ կուռի եփած հացը . և շատ ճեր-
մակ ու փափուկ կըլլայ : Ամէն մէկ 100
տրամ ալուրին , հացը շաղվելու ատե-
նը , խմորին մէջը տասը կամ քսան ցո-
րէն գառպօնաթ մանիեղիայի դնես ,
մայան աղէկ և շուտ կուգայ . և հացը
եփած ատենը սունգի պէս կուռի (խա-
պառմիշ կըլլայ) . և փնաս չիտար . ասի
Փարիզ քաղաքը կըգործածեն :

Ղրադը (հոմը) չիվաղէ վառած ատենը և
պայծառ վառի :

Ղրադը վառած ատենը չիվաղելու
համար և լուսաւոր վառելու համար
ճրագ թափած ատենը 2 հօխայ հա-
լած մաքուր եղին մէջը դիր 2 տրէմի
չափ երած պաղլէղի փոշի և 1 տրէմ ալ

մաքուր կիւ վերջիլէ՝ ու անանկ թափէ .
 թափած ճրագդ պինտ կըլլայ . ամբու-
 վան ժամանակը՝ բռնած ատենդ չի-
 պըլշտկիր ձեռքդ և շատ կըդիմանայ
 ճրագդ և լուսաւոր կըվառի : Արլլայ
 սոսկ պաղլեղով ալ թափել . բայց ես
 շատ անգամ փորձեցի որ երած պաղ-
 լեղով և շնչբորակով թափած ճրագը
 շատ լուսաւոր կըվառի : Այս ուրիշ
 կերպմը որ հետեւեալ կերպովս կըլլայ :

Ղարալէ Տոմը Կմանցնել Ռեդրամոյ , և Խիստ
 լուսաւոր վառվելու կերպ :

Չարթի 1240 տրամ ճարպ և դիր
 ամանով ածուխի կրակի վրայ , և իր
 կշռքին չորրորդ մասին չափ ջուր լե-
 ցո՛ւր վրան . զգուշացիր որ չերի և չի
 սենայ եփելու ատենդ . աղէկմը հալե-
 լէն ետեւ՝ լաթէ անցո՛ւր քամէ՝ . ետքը
 նոյնչափ դարձեալ ջուր դիր ամանին
 մէջը 5 տրամ շնչբորակ (կիւ վերջիլէ)
 և այնչափմընալ անուշադը (նիշատըր)
 և 10 տրամ երած պաղլեղ , և նոյն
 մղած եղը այնչափ եփէ մէկտեղ , մինչ
 չեւ երեսը երեւի պղպջակ (քէօփիւք)
 և եղին վրայ շիտակ սեր (խայմախ) կա-

պէ . յետոյ դարձեալ մզէ և պահէ :
 Բայց մոմը թափելու համար՝ պէտք
 է նրբաթել բամպակով պատրոյկը (Ֆի-
 թիլը) պատրաստել . զի որչափ որ թե-
 լը նուրբ է այնչափ ալ համրանքը այս-
 ինքն թելին թիւը շատ կըլլայ , մինչև
 որ ուղած հաստութիւնդ գայ . և աս
 թաթխէ՛ ճարպով հալած քաֆուռի
 մէջ , կամ զօրաւոր գինիի ոգիքի մէջ
 հալած քաֆուռին թաթխէ և հանէ
 չորցնել :

Ղերմակ մեղրէ մոմը և ճարպը հա-
 ւասար կամ աւելի բաժինով հալէ՛ մէկ
 տեղ՝ և յետոյ տաք տաք լեցնել քիչմը
 կաղպարին (մոմի խալիպին) մէջը , և
 ասդին անդին դարձնել ժուռածէ՛ որ
 ամէն դին մալակոնի :

Հարմարէ մէջը վերի շինած պատ-
 րոյկը և մաքրած եղգ հալեցուր մէջը
 թափէ . և երբոր պաղի՝ քաշէ հանէ՛
 մոմը մէջէն . կըլլայ մեղրամոմի նման
 ճրագ . որ խիստ լուսաւոր կըլլառի , և
 չիվաղէր , և կըդիմանայ :

Եւ կուղես որ շատ դիմանայ՝ պատ-
 րոյկին կէտը բամպակ , կէտը դերձան
 ըրէ՛ , կամ շինէ՛ պատրոյկ հաւասար բա-
 ժինով բաղադրած դերձան . բուրթ

և բամպակ : Բուրդ դնելով մէջը մոմին քիթը կտրելու շատ հարկ չըլլար :

Նախօթու-լիւն :

Այլեւ ճրագ շինելու համար , պէտք է որ ճարպը բաղադրի հաւասար բաժինով՝ կովի , ոչխարի և այծու ճարպով :

Իսկ թաթախ մոմի դործատան կերպով շինելու համար ճրագ՝ հասարակօրէն աւելի կովի ճարպ կը դնեն : Եւ կաղպարով (խալիպով) թափելու համար աւելի ոչխարի և այծու ճարպ կը դործածեն :

Ուրիշ կերպ :

3720 տրամ ճարպ կտրտած՝ եռացո՛ւր բաւական ջրով . և եփելու ատենը որչափ որ պակսի ջուրը՝ նորէն աւելցուր . յետոյ լաթէ քամէ , և նորէն դի՛ր կրակին վրայ և եռացո՛ւր կէս ժամ երկու հօխա ջրով , որին մէջը լուծէ՛ 15 , տրամ պաղլէղ . 19 կամ 20 , տրամ մոխրաղ (բօթաս) և 80 տրամ հասարակ աղ :

Իսկ քան զհասարակ ճրագը կրկին

(երկու խաթ) դիմանալու համար եփէ
1240 տրամ կովի ճարպ . 465 տրամ
ոչխարի ճարպ , բաւական ջրով , որին
մէջը լուծած ըլլայ 2 տրամ ու կէս ա-
նուշադր , 20 տրամ հասարակ աղ և 5
տրամ շնչքորակ : Սոմ թափելու ա-
տենդ պատրոյկդ բարակ բռնէ . դեր-
ձանի բուրդի և բամպակի թելով բա-
ղադրէ :

Արդ կահադնելու և բարակցնելու շաւինե-
րուն բարդերը :

Շատ դերմանացի գործավարներ
փորձեցին թէ , եգ այծերը դաշելով
խոյերուն (խոչերուն) , ծնած այծե-
րուն բուրդը կըլլայ կակուղ , փափուկ ,
և բարակ , որ շատ օգտակար կըլլայ
արհեստաւորներուն , հետու շաւինը-
մանցելու համար :

Գ. I. Գ.

Պաղէցիէ Լ Կէնէալը (օրհն) :

Պանգնեցուր խարըսխի մը վր, որ ունի 18 մատ բարձրութի և 15 մատնաչափ լայնուի, կտրած գլան մը (խուպուռմը), որին տրամագիծը 10 մատնաչափ և բարձրութիւնը իրեք ոտնաչափ ըլլայ. լեցուր աս գլանս 14 կամ 15, հօխայ սառուի (պուզուի) սենեակին մեծութեանը նայելով. ներքին կողմն գլանին բաժանված ըլլայ այսինքն օձախի կերպով՝ որ է կասկարայով մը, որ մինչ ջերմաբեր օդը կը փախչի գէպ 'ի վայր ուժով, նոյն արագութե նով կը տարածվի սլաղ օդը վարի կողմի ծակերէն սենեկին մէջը, որ կելլէ

1 Օձախը կը բանի որչափ սլաղ օդը կը վազնէ տէ զտաք օդը գէպ 'ի վեր, հոս անոր ներհալը կը ըլլայ. կամ կրնաս մտածել թէ սոպային վարի կրակին տեղը, վերիդին սառ գրած ըլլայ վերի մուխին ելլալու տեղը, վարը սլաղ օդը կը տարածի սենեկին մէջը :

սառնոցէն : Հինգ կամ վեց զլանով
Պիւռնոնտօնը իջեցուց ժամ ու կէս-
վան մէջ, 8 աստիճան ջերմաչափ գոր-
ծին՝ ան օրը որ Փարիզու մէջ ունէր
29 աստիճան բարձրութիւն և սենեակն
ալ՝ էր հարաւի (լոտոսի) կողմն :

Խառ Ռէան (Ռարէֆէպ) շինել :

Վեց հարիւր տրամ անձրևի ջրով
էփէ՝ 8 տրամ մօռ պախամ փայտին
մանրուկը, 16 տրամ խէժի (զամիս ա-
ռապիյին) հետ մինչև մնայ կէսը . և
դեռ չի պաղած դիր մէջը մէկ տրամ
խառամֆիլ և 24 տրամ քիստորին (մա-
զիին) փոշին . և երբ որ պաղի դիր
մէջը 8 տրամ արջասպին (զաճը խըպ-
ուրդի) փոշին . ապա աղէկ մը խառնէ
ու քիչ մը թոյլ որ տորտը նըստի տա-
կը, և կամայ մը երեսէն առ մեկանը
որ շատ պատուական մեղան է :

Սելանիին և պիտուէրուին բիծերը (լէֆէն)
հանել :

Քիչմը շաքարի մէջ դամէ իլիմօն
մինչև որ թրջի, յետոյ բծաւոր տեղը

անով շրփէ՛, և աղէկ լուս' որ մաքրի :
 Եթէ քիչմը շաքարը իլիմօնի ջրով ե-
 փես, երկու եփմը բերելով, աւելի զօ-
 րաւոր կըլլայ :

Պարջեալ հանել խառ մէլանի բիծը Կալիփապի
 և հանդերձի վրայէն :

Վառնեն թթուաւոր ծծմբակի (զաճ
 եաղի) մէկ մաս , մէջը կըխառնեն կա-
 թիլ կաթիլ 8 մաս անձրևի ջուր . տախ-
 տակին բժաւոր տեղը առաջ տաք ջրով
 կըշփեն լաթովմը . ետքը քիչմը կըկա-
 թեցնեն վրան վերի ըսած ջրէս , և մէկ
 ուրիշ լաթովմը կըշփեն աղէկմը նոյն
 տեղը . երբ որ չիմընար բիծը , տախ-
 տակը կըլուան սլարզ ջրով :

Իսկ կտաւեղէնները և բրդեղէննե-
 րը առաջ կըթաթղեն ջրի մէջ . ետքը
 վերի ըսած ջրովս քիչմը կաճըռեն , իս-
 կոյն բիծը կերթայ , և սլարզ ջրովմը
 կըլուան և կըբռեն : Վարձեալ սլարզ
 եղանակ մընալ կայ սլետղի բիծը հա-
 նելու . քիպրիթին ծուխին բռնելով
 զլաթեղէնը , այս բիծս թէ կեռասի ըլ-
 լայ և թէ ուրիշ սլետղոյ՝ կըլլայ :

Հնարու շագանակով (Էսպանի Դեսպանէսիով)
հանել հրաւերէնայ Բիծերը :

Կառնէն աս տեսակ շագանակին հա-
սունը , որ ծառէն ինքիրեն կը թափի ,
ու կըստըկեն դանակով իր կըճեպ-
ներէն . յետոյ ճերմակ միսը անկանի
մէջ կը ծեծեն մինչև որ փոշի ըլլայ . աս
փոշիէս կը քսեն լաթին բծերուն վրայ
կամ աս փոշիովս կաճռեն . ամէն բի-
ծերը կերթայ դիւրաւ , քան թէ աճա-
ռով (սապոնով) ընէիր :

Եւ ի Բիծը հանել Պարախտէղէն ու Բրդէղէն
Բեհէլներէն (Խոսճաշներէն) .

Ն) Եփելով բծաւոր տեղերը բեհէղ-
ներուն ծծող հողովմը , ինչպէս կաւով
(քէֆէ քիլիով) քանի որ չորնայ աս
կաւը եղը իրեն կը քաշէ , յետոյ շփե-
լով մը կը մաքրի . բայց երբ ճարպով
(մոմ եաղիով) եղած է բիծը կամ ա-
սոր նման բանով , պէտք է կաւը ծե-
փելէն յետոյ կըսկով ալ տաքցնել ու
այնպէս չորցնել . քանիմը նիւ թերու կըր-
նայ գործածվիլ կակուղ թուղթը , տէ-
պէշիրը , չոր նիշաստան , թեփը , ու վրայ-

էն տաքցնել (իւթիւ զարնելով) . մե-
տաքսի կամ բրդի վրայէն եղի բծերը
կրնայ հանվիլ ալ, գինիյի ոգիքին հետ
խառնելով լիմօնի կամ դիրէմէնդինի
էական ոգիքը, կամ պարզ մէկը միայն
և բծաւոր տեղերը ասով թրջելով, ու
ասպա սպունքով կամ չոր լաթով վրան
աղէկ մը շփելով, մինչև որ չորնայ :

Վարջեալ հանել Ռուսիայէն (ՃանՔէս)
Բաներու Բիծերը :

Սետաքսեղէն բաները խոնաւ տեղ
պահպնելով կրբորբոսի (քիւֆլէնմիշ
կըլլայ) ու կրբծաւորի . աս բանիս հա-
մար կըգնես սրուը ճերմակ ամանի մէջ
օխայ մը ջուր, 16 տրամ անուշադրի
ոգիք (հշատըր ռուհի), ու աս ամա-
նիս մէջ կըթաթխես խումաշը այնպէս
որ հաւասարապէս թրջի . և կըթողուս
զանի 5 մինութի չափ մէջը, յետոյ կը-
լուաս իստակ ջրով, չորցընելէն ետև
իւթիւլէմիշ կընես, որին գոյնը քիչմը
կըմոյգանայ (կըխոյինայ), բայց կըպա-
հէ իւր աղվորութիւնը :

Այսպէս Կերպով չափելու հշան դնել
լաթեղէնաց Վրայ :

Ինք տրամ իմպիկէ ելած ջրով կըհա-
լեն երկու տրամ խէժ արաբիոյ (զամի
առասպի) և երկու տրամ աղէկ բուռ
սիական բօթաս , որ կըսվի բիւռիւ
սիաթ տը բօթաս , և աս լուծուէ մէջը
կըթաթղեն ծայրը ճերմակ կըտաւե-
ղէն բաներուն մէկ քառորդի չափ , ետ-
քը վերցնելով անկէ՝ կըչորցնեն , և փրդ-
ոսկրով կամ ապակիով կարծնեն ըզ-
նոյն տեղը : Աետոյ վրան ինչ ձև նշան
որ կուղեն կըդրեն մէկ տեսակ մեղա-
նով՝ որ շինած է . 8 տրամ գիտոր խո-
շոր ծեծած և կէս ժամու չափ եփած
բաւական ջրով . և յետոյ ասոր մէջը
որ դրած է չորս տրամ արջասպ (զա-
ճը խարըզ) : Այս տեսակ մեղանին գի-
րը չափրիւ լուացքի ատենը , և սև կը-
մնայ : Իսկ թէ աղածական¹ անագով

1 Անագը պէտք է որ զօրաւոր աղածական
թթուութի (թուղ ուռուհիյի) մէջ լուծվի ,
այնչափ որ աս քէզապը կըշատանայ և յետոյ
չողիացնելով զանի կըմնայ անագը սպիտակ փո-
շի մը , որ քիչ մը ջրի մէջ դնելով գրեկու է :

գրեա լաթերուն պատրաստած ծայրերուն վրայ, նշանդ կըլլայ կապտագոյն :

(Ղաճայիտի ուօճիս՝ վերցնել հոշիւ (Դիւի)

հոտը :

Պիտը է շաքարէն բախը . իսկ ամերիգային Ղաճայիք դաւառէն եկածը ամմէնէն լաւ և զօրաւորն է . բայց ունի մէկ մուշկի հոտ մը . ասի վերցնելու համար անկէ, կառնէն անցած կըրակ, և կըդնեն զանի անկանի (հաւանի) մէջ և կըծեծեն մէջը դնելով քանի մը կաթիլ ռօմ, և երբոր աղէկ փոշի կըլլայ, խելմը աս փոշիէս կըդնեն պուխալի մը մէջ և վրան կըլեցնեն ռօմ և անոր բերանը գոցելով կըյուզեն և կըթողուն հինգ ըսպէի (թաքիքի) չափ, յետոյ քիչմը ռօմ թղթէ կըմըզեն՝ ու կընային որ հոտը գացեր է, թէ չէ նորէն կըթոթվեն (չալխայէն) և կըթողուն որ բոլորովին ելթայ . ետքը բոլորը կըմըզեն թղթէ և կըպահեն . իսկ ածուխին հետ պըլըշտկած ռօմին վրան քիչ մը ջուր դնելով նորէն շոգիացնելով կըհանեն :

«Պահել զՏէսի ջուրը լոր փաստեղի կերպով :

Ըստ տեսակ մօի ջուրը շատ դիւրուն է ճանքորդներու , և չարշի գացող հիւանդկախ մարդիկներուն :

Ըսի շինելու համար կառնեն երկու օխայ հորթու այսինքն տանայի ոտքեր , վեց օխայ կովու աղդեր (պուտին) բարակ դիյեն . մէկ օխայ ու կէս հորթու թանձր (լոբ) կտոր միս . հինգ օխայ ոչխարի աղդեր (պուտին) հաստը դիյեն :

Կեփեն աս միսերը մէկտեղ բաւական ջրով և մաղմաղ կրակով , և քէֆը կառնեն . յետ բաւական եփելուն լաթէ կանցնեն աղէկմը սըղմելով . ետքը նորէն ջուր դնելով երկրորդ անգամ կեփեն . յետ աղէկ մը քայքայելուն՝ լաթէ կանցնեն սըղմելով , և կըթողուն որ պաղի որպէս զի եղը մէջէն զատեն :

5 կմ 6 հաւկիթի ճերմըկուցով կըկտրեն աս մօի ջուրը որպէս զի զտի . ասոր բաւական աղ կըխառնեն , և ճերմակ չուխայէ կանցնեն . և յետոյ նորէն մաղմաղ կրակի վրայ կըդնեն կմ բարակ շիշէյով տաք աւաղի վրայ կըդնեն մինչև որ խիստ թանձրընայ :

ԳԼ Ե :

Ունեղծեւ պողպատը (լեւեւ) Ինկէւիւն

հերպով :

Պալէցո՛ւր ոսկին արքայական¹ թը
 թուուտին մէջը . մէկ մաս աս ոսկիա-
 ւոր հեղուկէս խառնէ՝ իրեք մաս ա-
 ղէկ² էթէռ սիւլֆիւրիկ ըսած ոգիք-
 ին հետ, հինգ ըոպէի չափ ատեն թոթ-
 վէ աս խառնուրդը որ միաւորի ոսկին
 ոգիքին հետ, իսկ թթուութը կըմնայ
 անգոյն զատուած ոսկիէն, ամանին տա-
 կը . երեսէն զգուշութե՛ք կառնես ոսկի-
 աւոր ոգիքը, և երբոր աս ոգիքին մէ-
 ջը մէկ ըոպէի չափ ատեն կընկղմես ա-

1 Աս արքայական թթուութս է մէկ քէզապ
 մը բաղադրած 3 մաս կիւլէրջիլէ քէզապիյէն
 և մէկ մաս թուղ ուռուհիյէն :

2 Էթէռ կըսվի որ հաւասար բաժինով խառ-
 նելով գինւոյ ոգիքը և զած եաղին կըհանեն .
 և ելածը դարձեալ կըհանեն և կուղղեն . որ
 շատ թեթեւ է քան զլոխման ուռուհիին, որ մին-
 չեւ երեսը կըկայնի :

դէկ ճիւղալը պողպատը, և յետոյ կը-
հանես ու խտակ ջրով կըլըլաս, կը-
տեսնաս որ պողպատդ օսկեղօծած է և
փայլուն :

¹ Բլաթինաւորել պողպատը և լէգօնը (Դո-
ճը և Բերինճը) :

1 ուծէ այսինքն հալեցուր բլաթինը
արքայական ջրի մէջ աղէկ մը կըշտաց-
նելով. դիր յետոյ մէջը էթէս սիւլ-
ֆիւռիկ, թոթովէ ուժով մը խառնուր-
դը, ոգիքը կըմիանայ բլաթինի հետը,
ու լուծվածը կունենայ մէկ բաց դե-
ղին գոյնմը. թէ որ ընկղմես արծնած
պողպատը աս լուծութէ մէջը, և յե-
տոյ շուտով ջրի մէջ ձգես, հանած ա-
տենդ կըտեսնաս որ բլաթինէ շապիկ
մը վրան պատած է, որ կըպահէ բա-
ստելէն. աս բլաթինէ շապիկը է թը-
խագոյն. սոյն կերպովս կրնաս բլաթի-
նաւորել լէգօնը ժանգէ ու թըթույէ
պահելու համար :

1 Բլաթին ըսածը ռոկիէն աւելի ծանր մէկ
մետաղ մի է որ ոչ երբէք կըժանգոտի, կրակով
շատ դժուար կըհալի, գոյնը արծաթի պէս ճեր-
մակ է և քիչ կըփայլի :

ԲՆԱԽԻՆԱՍԽՈՐԵԼ ԿԱԿՆԻՅԸ (պատճառ) :

Հալեցո՞ւր կամ լուծէ զբլաթինը արքայական¹ ջրին մէջը . ապա իջեցուր զանի անուշադրի աղով ամանին տակը , ու լաւմը լուալէն յետոյ տակը իջած բլաթինը , դիր քուրայի մէջ և ծեփէ բերանը . և թող կէս ժամու չափ սաստիկ կրակի մէջ , որ աղէկ մը կարմրի հալոցը . ու վար առնելէն և պաղելէն ետև կըտեսնաս որ բլաթինը թխագոյն կամ մոխրագոյն եղած է՝ խիստ բարակցած ըլլալուն համար : Ահա մասմը աս բլաթինի փոշիէս և 5 մաս սնդիկ (ժվայ) հետը՝ դիր աղէկմը տաքցուցած անկանի մէջ զասոնք՝ ու լոսէ (սահտ ըրէ) մինչև որ թանձր մալա կօն ըլլայ . ապա աւելցո՞ւր մէջը 2 մաս սնդիկ ալ որ աւելի կակուղ ըլլայ . թէ աս մալակօնս տարածես լաւ մը պղնձի վրայ , և յետոյ թռցնես սընդիկը կրակով , բլաթինը կըմընայ պղնձին վրայ կպած :

1 Արքայական ջուրը՝ բլաթինին համար՝ ու մանք կէսվաիկէս կըխառնեն կիւվերչիլէի քէզապէն և աղէկ թուղ բուհոյէն :

Ըստ գործողութիւնս պատուական ըլլալու համար կըխառնեն մալակօնին մէջը տէպէշիր, քիւմը ջրով թրջած, և անով երկրորդ անգամ մնալ կըտարածեն պղնձին վրան, յետոյ դարձեալ կըթռցնեն սնդիկը կրակով, որ շատ աղէկ կըլլայ քան առջի անգամը. աս գործողութիւններէս ետեւ թէ որ լաւ մը արծնէս, կըլլայ փայլուն ընտոր արծաթը: Ըսի կըբանեցնեն խալայի տեղ կերակրի ամաններուն այսինքն թէն՝ ճիրէներուն սահաններուն վրայ և՛. որ թթուէ չալրիր ու չիժանգոտիր:

Օ) Կապէլ արծաթ Բլաքէն այսինքն խափլամա արծաթը պղնձին վրայէն.

Ըստ 8 մաս իւղ արջասպի (զաճ եաղի) ճերմակ ու զօրաւոր, լուծէ մէջը մէկ մաս շնչբորակ (կիւվէրչիլէ) մաքրած, խառնէ կրկին չափ (երկու խաթ) անձրևի ջրի հետ, դիր ապակի (շիշէ) ամանի մէջ բլաքէ եղած պղնձը, ու աս ջրէս լեցո՛ւր վրան մինչև որ աղէկ ծածկէ, և աս ամանս դիր աւաղէ բռան վրայ, ու նայէ որ չանցնէս տաքութիւն քան 30 կամ 36 աս.

տիճան, այսինքն հազիւ թէ ձեռք դիմանայ. աս կերպովս արծաթը կըլուծի, ու սղինձը կըմընայ գրեթէ անվնաս: Իսկ արծաթը զատելու համար ժանտաջրէն (քէզապէն) հասարակ աղով կշտացած ջուր լեցուր մէջը մինչև որ ալ չիսլըղտորի ժանտաջուրը. արծաթը կընստի ամանին տակը ընտոր մէկ շատ ճերմակ տորտմը. որ է արծաթը միաւորած դրած աղի ջրիդ թթուութիւն հետ. և քանի լոյս որ տեսնայ, կըսկըսի սենալ. իստակ ջուրը երեսէն թափէ, ու դարձեալ քանի որ իստակի՝ լեցուր թափէ երեսին ջուրը մինչև չորս հինգ անգամ. ու մինչև որ երեսին ջուրէն լեզուիդ որ դսցնես աղի կամ թթու համ չառնես, ան ատենը ցամքըցուր զտորաը, ու խառնէ հետը մաքուր բօթաս (սալ տի թառթառօ) իւր ծանրութեւն կրկին չափը. և լից մէկ քուրայի մէջ, ու վրան ծածկէ հասարակ աղով և այլն:

(Ը) Ե որ աս քուրան դնես կրակի վրայ բռան մէջ և կըրակը ետեւէ ետեւ սաստկացնես մինչև որ ամմենը միակերպ հեղուկանայ (ջուր կտրի,) և ապա կրակէն վար առնելով պաղեցնես, ու կոտ-

րես քուրան՝ կըդըտնաս կըորիկ զան-
գուած մը արծթի, շատ մաքուր, և
աւելի մաքուր է քան զսրմա կիւմիւշին
այսինքն խաս է քան թէ խալլէ ելած
ըլլար :

Արծառ Բլադէ (Խառլամա) ընել պղնձի ու
երկաթի վրայ :

Արծաթ թիթեղը (այսինքն արծաթ
տախտակը) հաստ կամ բարակ պղինձ
տախտակի վր կըդընեն ու մէջը (այս-
ինքն արան) ինչ և իցէ տեսակ մը բա-
րակ լէհիմի կըդընեն կամ քիչմը փոշի
երած պօռայի (թէնէքեարի), կամ
թէ հիչ բանմը չիդրած սաստիկ կը-
տաքցընեն զպղինձը, անկէ ետեւ կան-
ցընեն աս բլաքէն չիլինտոյի տակէն
(չառխի տակէն) ինչուկ որ ճղմըվի,
և բոլոր օդը որչափ որ կայ նէ արծա-
թին ու պղնձին մէջը դուրս ելլայ. յե-
տոյ դարձեալ տաք տաք կանցնեն չառ-
խի տակէն մինչև որ աստիճան բարա-
կութեան որ կուղեն դայ : Արբ որ մէկ
արծաթ 30 պղինձ է՝ 30 այար կսվի .
ասոր պէս ամ աստիճանը իմացիր :

Աերպմընալ կայ, որ արծաթազօ-

ծէն վեր է, և խափլամայէն վար է. ա-
սի կըլլայ՝ երբ որ արծաթէ տերեւը
(վառախը) սնդկի միջնորդութեամբ կըսցը-
նեն սղնձի վրայ կրակը տալով, բայց
պէտք է առաջ տաք սղինձը՝ Թեթեւ
Ժանտաջրի մէջ խոթել ու յետոյ մաք-
րել:

Արծաթը խափլամա կըլլայ երկա-
թի վրայ. արծաթին ու երկաթին կի-
սղնձին մէջ տեղը անագ (խալայ) դոր-
ծածելով. աս կերպովս լաւ կոճակներ
կըշինեն: Շատ ատեն չիգայ որ սկսան
ոսկիէ ալ խափլամա բան շինել Փարի-
զի մէջ սլատոռական ու աժան քան ին-
կիլիզինը:

Սաքել ոսկին և գոյն որալ:

Կ մաս Թուղլայի փոշի:

1 մաս գօլքօթառ:

1 մաս ծովու աղ:

Խառնէ ամմէնը միատեղ, և դիր մէկ
շար ոսկի և մէկ աս փոշիէս, և հետ
զհետէ նմանապէս, յետոյ վրան ծած-
կէ, և եփէ 16 կամ 18 ժամ:

1 Թեթեւ Ժանտաջուր կըլլայ, երբոր քէզա-
պին մէջը կիսով չափ անուշ ջուր խառնես:

Ոսկեզօծել զպղինձը ասի կերպով:

Ոսկեզօծելու պղինձդ շփէ՛ լաւ մը աւազով. քիչմը ատեն դիր տկար ժանտաջրին մէջը, որ կէսվակէս հասարակ ջրով խառնած ըլլայ, հանէ յետոյ և տաքցո՛ւր կրակով՝ որչափ որ պէտք է. ու չիսպաղած ոսկեզառեկը (վառախ ոսկին) վրան յարմարցո՛ւր բամակէ խցանքով (թխածով), արծնէ մասխալայով կամ՝ ըախան քարով. աս կերպս խիստ հաստատուն չըլլալով՝ այնչափ յարդի չէ և կտրվի անանկ բաներու վրայ, որք շատ չեն դործածվիր, և չեն այնչափ շփման ենթակայ:

Իսկ հաստատուն կերպը սնդիկով (ժվայով) կըլլայ. առաջ պղինձդ վերի ըսածիս պէս պատրաստէ, յետոյ ընկղմէ՛ սնդկի տկար լուծութէ մէջը, այսինքն սնդիկը որ ժանտաջրով կտրած է, յետոյ մէջը կէսվակէս հասարակ ջուր խառնած և տկարացած է. կտեսնես որ պղնձէ բանըդ բոլորովին կըճերմըկի, հանէ՛ մէջէն և լուս՝ ջրով. յետոյ յարմարցո՛ւր վրան շապիկ մը՝ մա-

1 Աս մալահօնս շինած է 1 մաս ոսկի զա-

լաւոնի հաւասարապէս երբ որ պղնձիդ մակերևոյթը աղէկ ծածկըված է մալաւոնով, դիր կրակի վրայ, մինչև որ թռչի սնդիկը. թէ որ կրակի վրայ իքէն պղնձիդ վրան տեսնաս քանի մը կէտեր, որք չեն աղէկ ծածկըված մալաւոնով, տո՛ւր վրան նոր շապիկ մնալ:

Երբ որ կուզես որ թանձր ոսկեզօծած ըլլայ, նորէն խօթէ պղինձդ սնդկի տկար լուծման մէջը, և յարմարցո՛ւր վրան երկրորդ անգամ մալաւոնը ընտոր առաջ ըրիր, և դիր նորէն կրակի վրայ և այլն, թռցո՛ւր սնդիկը. ասանկ որչափ որ կուզես՝ կրնաս թանձրացնել ոսկի եալտըզը, և յետոյ արծնէ մաս խալայով կամ արենաքարով (ըախան թաշիով):

Երբ որ ոսկեզօծած բանըդ դեղնագոյն է և կամ աղօտ (տունուխ), կըրնաս կենդանացնել քի աթէշի գոյն մը տալ ոսկեմոմով, (եալտըզ մոմիով) որ բաղադրած է գրեթէ հաւասար բա-

ռեկ և 7 մաս մաքուր սընդիկ. մէկ քարէ անկանի մէջ քիչ դնելով յարելով, կամ հալած ոսկիյին մէջ լեցնելով սնդիկը միացուցած և ասպ լուսացած:

Ժինով՝ հայկաւէ (քիլերմէնի) Ժան-
գարէ (ճէնկեառէ) և 'ի պաղլէղէ (շա-
պէ) և բաւական դեղին մեղրամոմէ .
(խամ պալմոմիէ) . աս բաղադրուիս
քսելէն ոսկեղօծած բանիդ վրան , և
ասով շրփելէն յետոյ , տաքցո՛ւր հա-
լէցնելով՝ մեղրեմոմը վազցընելու հա-
մար :

Երրորդ կերպը ոսկեղօծելոյ պղինձը , կըսվի յօշոտած որ կըլլայ յօշոտե-
լով պղնձին վրան (խըյմալամիշ ընելով)
անհուն պղտի ճիսկածներ (չըզղներ)
ամմեն դիաց ձրգելով՝ պողպատեղէն
բարակ թիթղունքի պէս դանակով մը ,
ապա յարմարցնելով վրան մինչև տա-
սը կամ տասուերկու խաթ ոսկի զա-
ռեկ , որ ան ճեղքերը ծածկէ . բայց
իրեք կամ չորսն ալ կօգտէ միակերպ
ընելու համար . աս տեսակ ոսկեղօծած
բանը շատ աղվոր է և շատ հաստա-
տուն :

Այս մէկ ուրիշ կերպ մընալ մետաղ-
ներու վրան ոսկեղօծելու , և մասնա-
ւորապէս արծաթի վրան . շատ մար-
դու ծանօթ է աս , բայց բանի տեղ
չեն դներ , չգիտնալով պէտք եղած տե-
ղը գործածել :

Ոսկին¹ արքունական ջրի մէջ կը տ-
րէ . թաթղէ մէջը քթան լաթմը , լա-
մը ծծելէն ետեւ երէկ ան լաթը և անոր
մոխիրը պահէ . պէտք եղած ատենը
աս մոխիրս քիչմը թրջելով և արծա-
թին վրայ դնելով լաթով մը քըսէ և
շփէ . և կը տեսնաս որ աս մոխիրս կը
թողու արծաթին վրայ իր ոսկեփոշի-
ները կաշուն , յետոյ լուանալով և մաս-
խալայ ընելով կը փայլի ոսկեգոյնը . աս
կերպովս ոսկեզօծելը շատ աժան կըլ-
լայ և գործ կածի զարդարանաց բա-
ներու վրայ . այսինքն հովանոցի (ել-
բազէի) ու քթախոտի տուփերուն վր ,
և պզտի չքնաղաշէն զարդերու վրայ ,
որք ուրիշ բան չեն , քան թէ բարակ
արծթէ թիթեղ մը ոսկեզօծած :

Արծառազօծել պղինձը Գառ Կերպով :

Պղինձին վրայ մէկ շապիկ մը (խաթ-
մը) արծաթ ծածկելու համար , պէտք
է որ առաջ պղինձը քերթես և խօ-

1 Արքունական ջուր կըսվի 1 մաս աղածա-
կան թթուութեամբ (թուղ ուռուհին) 3 մաս ժան-
տաջրի մէջը խառնած , կամ 4 տրամ անուշա-
դրի աղը 16 տրամ ժանտաջրի մէջ խառնած :

Թեո, հանես երկրորդական ջրի մէջէն
այսինքն ժանտաջրի մէջէն, որ կիսուա-
կէս հասարակ ջրով խառնած է, յե-
տոյ սպունկ քարով (բոմզայով) ջրի
մէջ բռնելով շփես. ետքը նորէն տաք-
ցնես պղնձէ բանրդ, ու կատարեալ
չիպաղած Թաթղես նոյն երկրորդա-
կան ջրին մէջը. այնպէս որ ճրրճուայ
(ճղլամիշ ըլլայ), յետ աս դործողու-
թիւններուն, պղնձիդ վրայ որչափ որ
խորթութիւն կըլլայ, այնչափ ալ ա-
ւելի յարմար կըլլայ արծըթէ զառե-
կին (վառախին) հետ միանալու:

Երբ որ բանրդ ասանկ պատրաս-
տած է, դիր երկթէ կամ պղնձէ կաս-
կարայի վրայ ընտոր մինելի էթէկները
կրակը կուտան, որ կրնայ շարժիլ ու
դառնալ կրակին վրայ դիւրաւ (խօ-
լայ), յետոյ տաքցուր, և երբ որ կապ-
տագոյն այսինքն մալիլէնմիշ կըլլայ,
յարմարցուր վրան Թիթեղը (եաբրա-
խը) արծաթին այսպէս. Վառնես
ձեռքդ երկու Թիթեղ արծթի չիֆ-
տովմը մէկէն բռնելով. վրան դնելով
կըլլել կուտաս, ու մէկալ ձեռքովդ
մասխալայով կըյարմարցնես. եթէ ու-
նեցած պղնձէ բանրդ քանի մը տեղ

կրակէն զարնւիլած է, որ կիմացվի տեսնալով մէկ սև փոշի մը մակերևութին վրան, կը վերցնես գնձկովմը (Ֆուշայովմը) որ շինած է բիրինձէ բարակ թելերով. յետոյ նորէն կը տաքցնես բանըդ առջի կերպով. և չորս թիթեղը մէկէն չիֆտովմը բռնելով վրան դնելով մասխալայով կը յարմարցնես և կտարածես. ասանկ ալ յետոյ չորս կամ վեց վեց թիթեղ կը շարունակես մինչև 20 կամ 60 թերթ թիթեղանց, որչափ աղւոր ու հաստատ կուզես որ ըլլայ արծաթաւորած բանըդ, ըմբննալէն ետև մասխալայով կարծնես:

Ասկէ աւելի հաստատ և աւելի աղւոր կերպը յօշոտելով կը ըլլայ (խըյամալամիշ ընելով) պղնձէ բանիդ վրան, ինչպէս ըսինք վերը ոսկեզօծելուն համար:

Պաշ էերպով արծաթաւորել՝ (պաշ էալուըլ ընել) պղինձը:

Արծաթը կտրէ ժանտաջրով (քէզապով) յետոյ իջեցնուր զանի մէջը պղինձ դնելով. աս իջած արծաթէս

առ մէկ տրամ, և 8 տրամ քռէմօռ
 թարթառ աղ և մէկ կամ 2 տրամ
 պաղլէղ. ասոնք ամեննր միատեղ խառ-
 նէ և փոշի ըրէ, յետոյ աս փոշիէս քիչ
 մը ան քսէ կամ շրփէ պղնձին վրայ
 կակուղ կաշիով մը կամ մանդարով
 մը, և կամ չուխայի կըտորովմը, ապա
 սրբէ մաքուր լաթով և տէպէշիրով
 լաւմը. որչափ որ պղնձէ բանդ փայ-
 լուն է՝ այնչափ ալ աւելի փայլուն կար-
 ծաթաւորի : Աս կերպով կըրնաս ար-
 ծաթաղօծել թիւթիւնի թապլաները,
 թոմարխ զառֆերը, և ճրագարան-
 ները, և այլ բաներ : Արաւի որ շատ
 դիմացկուն չէ աս. բայց շատ տժան
 է, և երբ որ աւրի նորէն տէպէշիրով
 կըրնաս փայլեցնել, կամ նորէն քսել
 վերի ըսած փոշիէն, աս փոշին թէ որ
 քիչ մը թաց ըլլայ շուտով կըմիանայ
 պղնձին հետ, բայց թէ որ պղնձին մա-
 կերևոյթը առաջ ժանտաջրով որ օծ-
 վի՝ շատ դիւրաւ կարծաթաւորի :

Յաւելուած, կամ վերի ըսածներուս համա-
ռօտ բացատրութիւն :

Եւ այն եալտրդ կըսեն, երբ որ թէ՛
կարմիր և թէ՛ դեղին պղինձը արծա-
թաւորելու համար վրան պինտ առաջ
կըթըջեն լուծուած շնչբորակաւոր
սնդիկի որ անօսրացած է ջրով, յետոյ
կուտան վրան շնչբորակաւոր արծա-
թը չոր, կամ քիչ թաց. տաքցնելով
ապա զմետաղը՝ ցնդել կուտան սնդի-
կը, և կըմնայ պղինձին վրայ արծաթը.
ասանկ քանի մը հեղ կընեն՝ երբոր կու-
ղեն թանձր արծաթաւորել. և խիստ
ետքը կարծնեն, աս կերպս յարգի է
և դեռ մեր ազգին արհեստաւորքը ա-
սոր անձանօթ են :

Չոր եալտրդ ընելու համար պղին-
ձին վրայ, ան չորս մաս արծաթի փո-
շի (աֆօ), և հաւասար բաժին հասա-

1 Շնչբորակաւոր սնդիկ կամ արծաթ կըս-
վի, երբոր սնդիկը կամ արծաթը քէղապի մէջ
լուծած է, և շոգիացած գրեթէ մինչև ցկէսը,
և թողուցած որ կամաց կամաց պաղի և սառ-
նորականայ (այսինքն պիլլօռանայ). և նոյնը
գարձեալ մաքուր ջրով լուծելով և նորէն շո-
գիացնելով սառնորակացած է, այսինքն աղի-
պէս եղած է :

րակ աղ, և աղ անուշադրի, և մէկ մաս սիւլիւմէն. թրջէ զասոնք ամմէնը, և ետքը գնձիկով յարմարցո՛ւր մետաղին վրայ. կասկարմիր տաքցնելէն ետև, թաթղէ ջրով լուծեալ թառ-
թառօին մէջը, միայն թէ պինտ առաջ եփած ըլլայ մետաղդ նոյն լուծուածք թառ թառօին :

Արծաթ բլաքէ (խաբլամա) ընելու համար, կառնեն չորս մատ թանձր թերթ պղինձ, և $\frac{1}{3}$ մատ թանձրութեւն արծաթ տախտակ. առաջ աղէկ կը տաքցնեն երկուքին ալ մակերևոյթը որք մէկզմէկ պիտի շօշափեն. և մէջ տեղը յետոյ կը դնեն երած պօռա կիֆ սօտա, այսինքն Վալիա թաշիյին մաքուրը. և յետոյ չիլինտոյի տակէն կանցընեն մինչև որ ուզած բարակութիւնը գայ :

Ա երը ըսինք որ Անգղիացիք երկաթ կիֆ պողոպատ բլաքէ (խափլամա) ընելու համար առաջ վրան կուտան շապիկմը անագ, և ետքը թիթեղ այսինքն թերթ արծաթին անոր վրան կը յարմարցնեն. բայց լաւ ևս գործ կածեն աս բանիս լէհիմը որ շինած է անագէ և պղնձէ, կամ անագէ, կապա-

րէ, և 'ի պիղմիւթէ՝ որ է շուտ հալօղնոր մետաղմը :

Սալահօն ընելու համար ոսկին սընդըկի հետ, պէտք է 1 տրամ ոսկի զառեկ (վառախ) քիչ քիչ դնել քարէ անկանի (հաւանի) մէջ, և 7 տրամ մաքուր սնդկի հետ յարել, մինչև որ լաւ միանան, և ապա աղէկ լուանալ. աս կերպովս սուղ՝ կըլլայ :

Բժան կերպով կըլլայ այսպէս. 1 մաս ոսկի ծեծելով տափակցուցած և մանր մանր կըտըրտած և աղէկ տաքցուցած կըմիացնեն 8 մաս տաք սնդկի հետ ու կըխառնեն երկրթէ սանդիտռուով (հաւանի կոթով). և երբ որ աղէկ միացած են, ջրի մէջ կըլծափեն ու կըլուանան :

Կարմիր կամ դեղին պղնձէ բանը որ պիտի ոսկեզօծեն, առաջ աւազով կըշըփեն, և կըդընեն քիչմը տկար ժանտաջրի մէջ. յետոյ կըթաթխեն ջրով տկարացած լուծուէ սնդկի մէջ, մինչև որ ճերմըկի. ետքը դնելով վրան միակերպ շապիկ մը ոսկեղէն մալահօնէն, և կրակով թռցնելէն ետքը սընդիկը, կուտան վրան ոսկեմոմը. յետոյ մաքուր և պաղ ջրի մէջ կըձըգեն՝ որ

մոմը ելլէ . խիստ յետոյ կը շրջեն վրան
դընձկով , և տաք լուծուէ թառթա-
ռօյին մէջ ձըգեւէն յետոյ՝ կը հանեն և
կարծնեն . և երբ որ կուղեն թանձր
ըլլայ ոսկեղօծումը , մէկ քանի հեղ կը
նեն վերի ըսած գործողութիւնը : Ար-
ծաթնալ նոյնպէս կըլլայ ոսկեղօծել .
միայն թէ չեն թաթղեր սնդիկաւոր
ժանտաջրին մէջը :

Պաղ կամ չոր կերպով ոսկեղօծե-
լու համար , ոսկին որ կտրած է արքու-
նի ջրով , շոգիացուր կէսուակէս , և
դիր որ կամաց կամաց պաղի , ու ոս-
կին ամանին տակը ապակիանայ . երե-
սէն ան ջուրը , և նորէն շոգիացուր .
իսկ տակը նստած ոսկեղէն սառնորա-
կը խառնէ՝ 8 կամ 10 բաժին շոգիա-
ցուցեալ (իմպիկէն ելած) պարզ ջրով .
և թաթղէ՝ մէջը այնչափ քրթան կտաւ ,
մինչև ամփենը ծծէ . ապա չորցուր և ե-
րէ զանոնք քուրայի մը մէջ , և երբ որ
կուղես ոսկեղօծել զպղինձը կամ ար-
ծաթը՝ հասարակ աղի ջրով թրջէ ըզ-
մանթարը . ետքը թաթխելով ոսկէմո-
խիրին մէջը շփէ մետաղին վրայ աղէկ
մը . յետոյ մաքրէ լուալով ու սրբէ :

Արկաթը կամ պողպատը աս կեր-

պով ոսկեզօծելու համար պէտք է տալ առաջ մէկ շապիկ մը անագ այսինքն խալայ :

Այ մէկ ուրիշ տեսակ մը խոնաւ ոսկեզօծելու, որ կըլլայ թաթղելով մետաղը չէզոքական¹ լուծման տկարացած ոսկիաւոր արքունի ջրին մէջը, ոսկին կըկըպչի մետաղին վրան քիչ քիչ. աս տեսակ ոսկեզօծումը կըմընայ բաւական և շատ աղէկ պղինձին վրան :

Իայց երկաթ օծելու համար պէտք է երկաթը առաջուց թաթխել կէօղ թաշըլի ջրին մէջը. այս կերպս չիկըրնար գործածվիլ արծաթին համար :

Ոսկին բարակ փօշի ընելէն ետեւ. պաղլեղի ջրով շփէ լաւմը զմետաղդ և ետքը ոսկեփօշիով շփէ, և կ'ոսկեզօծի : Իսկ կտաւեղէնդ արջասպի ջրով թրջէ, և չորցուր, կամ ուրիշ բռնօղ բանով, ետքը ոսկիին լուծուէ ջրով տկարացուր, և մէջը թաթխէ կտաւը և թո՛ղ որ ոսկին վրան իջնայ, ետքը արծնէ

1 Ոսկին երբ որ կտրած է արքունական ջրին մէջը, պէտք է աւելցնել այնչափ մընալ անձրևի ջուր. յետոյ այնչափ մէջը թառթառօ քռուտօ դնել որ կշտանայ, և ալ չի հալի մէջը. և աս կ'սվի չէզոքական ոսկի :

(մէօհրէ զս'րկ) որ փայլի դեղին գու-
նովմը :

Արծաթին համար կըլուծեն ալամ-
պուօթ ըսած աղը ժանտաջրին մէջը ,
յետոյ կըլուծեն մէջը ¹ աղածական ոս-
կին . կըթաթղեն արծաթը աս հեղու-
կիս մէջ որ տաքութիւն շոգիանալ ըսկը-
սեր է . ներկայութիւն սնդկին չիթողուր՝
որ աղածական արծաթը գոյանայ . և
ոսկին կըտորտանայ (այսինքն չէօքմիշ
կըլլայ) արծաթին վրայ :

Երկաթը ոսկեզօծելու համար զա-
ռեկով , պէտք է թաթղել առաջ եր-
կաթը քէհրիպար վէռնիճիին մէջը . և
երբոր վէռնիճը քիչմը ցամքած է , ոսկի-
ին թիթեղը յարմարցուր վրան բամ-

1 Ոսկին որ լուծվեր է , կամ սառնորակա-
ցեր է արքունական ջրին մէջը , կըսվի աղածա-
կան կամ Շլորական ոսկի :

Ալամպուօթ ըսած աղը որ հեղինակին անու-
նովը կըկոչվի , ասանկ կըլինի . հաւասար բա-
ժին առ սիւլիւմէն և անուշադր . երկուքնալ
փոշիացուր . և դիր շոգիացեալ կամ անձրևի
բաւական ջրի մէջ . և դիր մեղմ կրակի վրայ ,
որ ցնդի մինչև որ ջրին երեսը մաշկ մը գայ .
յետոյ վար առ , թող որ պաղի և սառնորակա-
նայ : Չոր օրինակ 24 ցորեն սիւլիւմէն , այնչափ
ալ անուշադր , ջուր անձրևի կամ իմպիկէ ե-
լած , 2 լիպրէ :

պակով, և յետոյ տո՛ւր տաքուծի՛ մը
երկաթին, այնչափ՝ որ երբ նոյն տա-
քուծէ մէջը պողպատ մը դնէիր կը-
կատտանար (այսինքն մաւլի դունով
մէվընմիշ կըլլար) :

Ապակին ոսկեզօծելու համար կու-
տան վրան մէկ վէռնիճմը. ետքը կը-
տեղաւորեն վրան ոսկի տերեւները :

Աոսկեզօծեն զփայտը, ալ չիէ բա-
նը, կատարէ շինածները և այլն, նախ՝
ծածկելով վրան վէռնիճմը, որուն մէ-
ջը աւելցուցած է 2 մաս դեղին հող,
և մէկ մաս աղէկ իւստիւպէճ. և ասպա-
վրան կըյարմարցըվի ոսկի տերեւները :
Փայտեղեն բաներու համար բաւական
է ալ մէկ բխտիւաւոր ջուր մը, զորօրի-
նակ խէժ (զամիս) կամ թութխալ :

Աթի կամ թղթի վրայ կուտան
զամիսի ջրով. լաթի վրայ հաստատ ըլ-
լալու համար ոսկեգիծերը ընտոր եազ-
մա թէստիմէններու վրան, հնարեցին
քանի մը տարի առաջ մէկ նոր կերպ-
մը. այսինքն ծուծէ (սախըղէ) կամ
խուռնկէ վէռնիճ մը : Աղէկ գինիի ո-
գիքի մէջ դիր քիչմը ծուծ, կամ թա-
փանցիկ խուռնկ, բաւական չափով, ե-
փէ բարակ շիշէի մէջ աւազի վրայ,

այնպէս որ պաղինէ զամսի ջրի պէս
կալուն ըլլայ. որուն հետը խառնէ ոս-
կի փոշիդ և այնպէս գրէ. և յետոյ
մէօհրէլէմիշ ըրէ, այս կերպըս գի-
մացկուն կըլլայ, պաղ ջրով լուանաս
նէ՝ չէլլեր. տաք ջրի գէմ դնելու հա-
մար՝ աղէկ կըլլայ, թէ որ քէհրիպա-
րի փոշիով շինես վէռնիճդ:

Արծաթը որ լուծած է զարախա-
նայի քէզապին մէջը, վրան աղի ջուր
լեցնելով կընրստի տակը ճերմակ փո-
շի մը. որոյ հետ խառնելով հաւասար
բաժին քռէմօթառ. թառ, և ջրով շաղ-
վելով խմորես զանի, և աս խմորէս
քիչմը շփես մանդարով մը պղինձի վը-
րան, իսկոյն կարծաթաւորի:

Անէղծել յախճապանէդէն Բաները:

Ասկին արքունի ջրին մէջ լուծէ.
մէջը խելմը անձրևի ջուր լեցողը, յե-
տոյ անձրևի ջրով լեցած մէկ ամանի
մէջ դիր այնչափ արջասպի (զաճի
խպրըղի) փոշի, որ թէ ակձգես չիհա-
լի. և թող քանի մը ժամ որ հանգչի.
յետոյ աս արջասպի լուծուածիը թա-
փէ ոսկիի լուծման մէջը այնչափ, որ

Թէ ալ դընեա չի տորտանար ոսկին ա-
մանին տակը, զի ան ատենը ոսկին բո-
լորովին ինջած է, յետոյ ոսկիին վրայ-
էն ջուրը ան, և նորէն լից վրան անձ-
րեւի ջուր, Թող որ հանդչի. յետոյ
վրայի ջուրը Թափէ, մնացած փոշին
չորցնէր. մէջը ոսկիին 15 բաժինին մէ-
կը խառնէ երած պօռաքս կամ պիղ-
միւթ մետաղին բարկը: Ալ երբ որ
գործածելու ըլլաս, Թիրէմէնթի եղին
ոգիքովը խառնէ, և գնձիկով գրէ կամ
տարածէ յախճապակին վրայ, և Թող
որ ցամքի. յետոյ գրած բանը դիր կայծ
մը կրակի վրայ, որ եղը լաւմը Թըռ-
չի. ետքը դնելով գրած բաները կար-
միր հողէ ամաններու մէջ վրանին ծած-
կելով, դիր բուռը, և տնէր, կամացէն
շատցնելով, զօրաւոր կրակ մինչև որ
հալի միանայ. կամաց կամաց պաղե-
ցուր բուռը և հանէ մասխալայով արծ-
նէ:

Նոր էերպով ոսկեղծել պղինձը ՌՆ՝ որդու-ԲԷ
Ռեպաղանն սնդուրի (Բի-Բեայի):

Նիգօլսօն ինկիլիզ բնաբանը հրա-
տարակեց, Թէ մեծ մասը հիմըկվան

զարդարանաց բաներուն, որ առու-
տուրի մէջ կը ծախվին՝ մէկ բարակ
թումպախ շապիքով մը պատած են. ու
րուն կերպը ասանկ է: Բրէ մէկ մա-
լակօնմը 12 մաս սնդիկ, մաս մը մե-
տաղ սնգուրի (թիւթիայի), մէջը կը բ-
նաս ալ աւելցնել քիչ մընալ ոսկի՝ աւե-
լի փայլունութիւնմը տալու համար¹:
Եսոնք խառնէ՛ լաւմը, և դիր զմալա-
կօնը աղածական թթուութիւն (թուղ
ուռհի) մէջ, աւելցնելով մէջը զդի-
նիի տորտը (շարաս թօռթուսու կամ
իտալ՝ թառթառօ քուտո) մինչև որ
կշտանայ: Ես այսպէս պատրաստած
ունելով, սղինձէ բանըդ ալ տաքցու-
ցած սաճի վրայ, տաք տաք խոթէ՛ ա-
ռաջ ջրով տրկարացած ժանտաջրի մէջ
(քէզապի մէջ) զգուշութե՛, և հանէ՛
վերի ըսած մալակօնած հեղուկին մէ-
ջը ձրգէ, ու եփէ սղինձը այնչափ՝ որ
հանելէդ ետև սղինձդ՝ կատարեալ
ոսկեզօծած կը տեսնաս:

Սղինձէ թելնալ ասանկ որ ոսկեզօ-
ծես և թելահանէն (հէթտէյէն) բա-

1 Մալակօնդ նայէ որ շատ առաջ խառնած
ջրաս աղածական թթուութիւն մէջը այսինքն
թուղ ուռուհիին մէջը:

ըսկցնելով մինչև մազի բարակութի
որ քաշես, միշտ ոսկեղօծած կըգտնաս,
ուստի սուտ կըլապտանը և սուտ չե-
րիտը ասկէ կըբանի :

ՃԻՆԱՅԻ ՎԵՐԱԲԵՐԵԱԼ ՀԵԱՐՔԵՆԵՐ

ԳԼ : Գ :

Պողպատը և երկաթը արծնէլ (ճիւղ ընէլ) :

Լ ուծելով երկաթը ժանտաջրի մէջ
մեղմ տաքութիւն մը, և յետոյ դուր-
ջիացնելով կամ թռցնելով ժանտա-
ջուրը մինչև որ հատնի և չորնայ, կու-
նենաս ամանին տակը մնացած աղվոր
կարմիր փոշի մը. որուն վրէժն եռացեալ
ջուր լեցնելով 6 կամ 8 անգամ և
թափելով, մինչև որ եղկանայ ջուրը.
ետքը կանցընես թղթէ, կըչորցնես կա-
մաց մեղմ կրակով, և սէտք եղած ա-
տենը կըգործածես սլոզպատը արծնէ-
լու համար :

Սէնայ այսինքն Պէչ, տեսայ որ
կնիք այսինքն մէօհիւր փորոյները հա-
սարակ երկաթի վրան արծնէլու հա-

մար , չիմարած կրին այսինքն քիրէճին
բարակ փոշին կըգործածեն :

Լձէն Կէսակ էրէնէ և պողպատէ ժանգոտած
Բաները ողորկելու համար Լուսը :

Վիչ ատեն է որ կըգործածեն տե-
սակ մը թղթի ժանգոտած երկըթե-
ղէն և պողպատեղէն բաները արծնե-
լու համար որ շատ զօրաւոր է , զի շուտ
մը կըփայլեցնէ :

Լս թղթիս մէկ երեսը կարծր է . գոյ-
նը երբեմն սև է , և երբեմն մոյգ և կի-
գեղին է , ասոր շինելու կերպը աս է :
Խելմը սպիւղաքար (բոմզայ) կըկար-
մըրցնեն , կարմիր կրակի (քէօզ կրա-
կի) վրայ , և յետոյ կըմարեն ջրով այս-
ինքն ջրի մէջ կըձգեն , պաղելէն յե-
տոյ բարակ փոշի կընեն : **Լ**ս փոշին
հաւասար բաժինով իւղոտ վէռնիճի
հետ կըխառնեն և կըլոսեն , որ կըլլայ
հեղուկ զանգուած մը , բայց բաւական
թանձր , գնձիկով գործածելու համար ,
ասոր մէջը կըխառնեն քիչ մը դեղին
կամ կարմիր բարկը երկաթին , որ ¹

1 **Ա**ս գբը ըսածս , թէ հողէն կըլլայ , և թէ

Ֆռէնկէրէն կըսվի օքո՛ւր, կամ մեղծ
(խուռու՛մ) : Աս գունաւոր զանգուա-
ծը բարակ մը կըտարածեն թղթի վր-
այնպէս՝ որ մէկալ դին չանցնի, և կը-
թողուն որ չորնայ, յետոյ կուտան
միանգամալ, և չորնալէն ետե գլանա-
ձև չառխէ կանցնեն զթուղթը՝ որ շտ-
կրնայ, որովհետեւ բոմզային փոշին
շուտով տակը կընստի, ուստի գոր-
ծածելու ատենը ամէն հեղ խառնե-
լու է : Աս թղթովս կրնայ փայլեցվիլ
կաթսայ, թնդանօդ, ձիու վրայի ե-
ղած երկթէ բաները, հրացան (թիւ-
ֆէնկ) դանակներ, և այլն :

Արծնէլ պղինձ և Ռոմպալու :

Ղիր ժանտաջրին մէջ պղնձին խար-
տոցած խարտուքը, և լուծէ զանի .
մնացած բաները վերի ըսածիս պէս ըրէ :

արհեստիւ կըշինվի, երկթի խարտուքը ժան-
տաջրով որ կըտրի՝ կըլլայ կարմիր . իսկ եթէ ա-
ղածական թթուութեամբ ալ շինեն թուղ ուռու-
հիով՝ կըլլայ դեղին : Բայց ասոր տեղը կրնայ
գործածվիլ կարմիր փոշին, որ ըսինք վերը :
Երկաթը ժանտաջրով կտրելու ատենը՝ քիչմը
ջուրալ պէտք է խառնել, որ լուծի երկաթը :

Ոսկին և արծաթը արծնեւո՛ւ համար փոշի ։

Արծաթը և ոսկին՝ երբ որ կըոր ձև ունի , Ռստամայօլի արհեստաւորները գոհ են իրենց ըրած արծնածին վրայ . բայց երբ որ տափարակ մեծ բան ըլլայ (մէյտանլը), վրան մէկ մթուծիւն մը կայ , և հայլիյի պէս չէ , ուստի՝ առիէս հաւասար բաժին արչասպ (զաճի խըպըրը), և շնչբորակ (կիւվէրչիլէ), փոշի ըրի զասոնք և դրի քուրայիմը մէջ . տըվի սաստիկ կրակ մինչև որ լաւ մը կարմրեցաւ , պաղած ատենը ծեծեցի , մետաքսէ մաղէ անցուցի , և յետոյ ալաթ քարի վրայ սղկեցի , աս փոշիովս թէ արծաթին և թէ ոսկիին վերջի անգամին ճիլան տըվի չոր չոր . արծաթին տըվաւ հայլիյի պէս կապուտ գոյն մը՝ որ շատ յարգի է . և ոսկիին աղվոր դեղին և փայլուն շողշողումն (շավիս) : Ատ արհեստաւոր մարդու ալ բաժնեցի , անոնք ալ փորձեցին և ախորժեցան . ասոր խոշորկեկ մասերը կրնաս կերցնելու համար գործածել առաջ քան զվերջի ճիլան տալը ։

Սեծ և թէ փոքր հայելիները՝ որ
կըթափեն պղնձէ տախտակի վրայ, շատ
խորտ ու բորտ է. առաջ խոշոր զըմ-
բարայով և ջրով մէկըզմէկու շփելով
կըկերցընեն, ինչպէս տեսայ Փարէզի
գործատանը մէջ. ետքը բարակ զըմ-
բարայով, ետքը բոմզայով, և խիստ
ետքը՝ գոլգոթար ըսած փոշին կառ-
նեն, նապաստակի բրդէն եղած շափ-
խայովը՝ որ կըլորցուցած է, կըքսեն
քիւմը ջրով թրջելով, մինչև որ աղէկ
մը ողորկի և մէկ գիծմը չիմնայ վրան:
Սերի ըսած փոշիէս ալ կրնաս գործա-
ծել. մինէն ալ ասանկ կրնաս արծնէլ:

Լ'Կոհանուր գոշի ամէն էերպ Բան արծնէլու
համար:

Վեղածախները երբ որ ժանտաջուր
որ կըհանեն,² տակի մնացածը կառ-

1 Գոլգոթար ըսածըս է, երբ որ գեղածախ-
ները կըհանեն ժանտաջուր արջասպով և շնչ-
բորակով մնացածը հայկաւակով կըխառնեն (քի-
լէրմէնիով). հետեւեալ առաջարկութիւնս ալ
նայէ:

2 Աս մնացածը լառիներէն կըսվի գաբութ
մօռթում վիթուիօլում:

նես , ու քուրայիմը մէջ դնելով կէս
 ժամու չափ երես , և ետքը սղկես ա-
 պակիի վրայ ջրով . և շատ անգամ ե-
 ռացեալ ջուր լեցնելով վրան , խիստ
 բարակ մասերը դամես (սիւղմիշ ընես)
 ու չորցնես , և ետքը աս փոշիյիս չորս
 մասին հետ երկու մաս աղէկ կինաբա-
 րիզ (զինձիֆրայ) խառնես և մէկ մաս
 գեղին անթիմոնի բարկ , (որ Վտալե-
 ըն կըսվի անթիմոնիօ տիաֆօռէթի-
 քօ , (միայն թէ ասոնց չոր բարակ փո-
 շիները պէտք է որ խառնուվին) , կը-
 շինվի մէկ փոշի մը ամէն բան արծնե-
 լու համար , ոսկիէ արծաթէ և պղինձէ
 գործիքները , և երկաթեղէն բաները ,
 ևս և վեռնիճները : Այս փոշիովս արծ-
 նելու համար՝ ան բարակ պզտի կըտոր
 մը ճէյրանի կաշի , որ է տեսակ մը լե-
 րանց այծի , և անով շփէ ճիլա տալու
 բաները . աս փոշիս ոչ միայն կըփայ-
 լեցնէ , նաև աղէկ գոյն մընալ կուտայ :

Լ՛ըծնէլ Տարճարիոն (Դո-Դո) Դարը :

Հիմըկու ատենը արեւելք չիկայ ա-
 ղէկ ճիլայ մէռմէռ քարին , ընտոր ֆը-
 ռէնկիստան կընեն՝ որ հայլկի պէս կը-

փայլի, զի յետ որ քարին մակերևոյ-
թը շտկած է, միակերպութի մը կու-
տան՝ շփելով զքարը ջրով խառնած
պըտուկներու (չէօմէկի) մանրութիւն
որ սըռ չունի, և կարմիր աւազով: Այ-
կերպս աւարտելէն ետև, կառնեն կա-
պարէ հաստ տախտակի մը կտոր՝ ձիւ-
թով կըպուցած կօթ ունեցող փայ-
տի մը վրայ. աս տախտակին վրայ կը-
ցանեն նոր զըմբարայ չորս աստիճանի,
այսինքն բարակ. և բանով մը զարնե-
լով զըմբարան կըմխեն կապարին մէ-
ջը, և յետոյ աս կապարէ տախտակովս
և ջրով կըշփեն զքարը՝ մինչև որ ու-
ղորկի և շտկի քարին երեսը. բայց
դեռ չիփայլիր. յետոյ կառնեն կապա-
րի խարտուքը, որուն մէջը կըխառնեն
իրեք մասին մէկը շապ, և լաթէ կծիկ
մը շինելով՝ ուժով կըշփեն զքարը
աս փոշիով, առանց վերցնելու զըմբա-
րան՝ թէ որ կայ քարին վրայ. և երբ
որ բաւական ողորկած ու արծնած է,
կուտան ետքի ճիւղն անագի¹ կիրով,

1 Հարուրին 60 անագ. 40 կապար խառնե-
լով, բերանը բաց ամանի մէջ երեւով, և միշտ
խառնելով կուտայ փոշի մը, որ առաջ դեղին
փառ է, և շատ երեւով կըճեքմըկի:

այսինքն սրմաքէշի չառխի ճիւղայով ,
 չոր չոր առանց փոխելու գործածած
 կըծիկը , և խիստ յետոյ կըսրբեն գզած
 մաքուր բուրձով , և ասանկ կըլլայ
 մարմարիոնը աղէկ փայլուն և ողորկ :
 Վեղին փառ մարմարիոնը արծնելու
 համար կըգործածեն սպնգաքար կա-
 պարին տեղը , զի կապարը կըսեցնէ
 քիչմը զքարը . և որովհետև անագին
 կիրը քիչմը կըդեղինցնէ աղէկ ճերմակ
 մարմարիոնը , ասոր տեղը կըբանեցնեն
 օսկորի կիրը (քիրէճը) : Աս կիրը կը-
 շինվի ոչխարի օսկորները աղէկ մը երե-
 լով՝ մինչև որ լաւ ճերմըկի , յետոյ փո-
 շիացնելով մէջը կըխառնեն իրեք մա-
 սին մէկը շապ : Ասկ կարմիր տեսակ
 մարմարիոնին համար՝ գործկածեն հայ-
 լիցին ճիւղայ ընելու կարմիր փոշին . ճեր-
 մակ մարմարիոնը ենթակայ է դեղնե-
 լու օդին ներգործութիւնը . բայց կրնայ
 մաքրըվիլ և կատարելապէս ճերմըկիլ՝
 լուալով զանի աջիտօ մուրիաթիքօ օք-
 սիճէնաթօ ըսած քէզապով , բաւական
 ջուր խառնելով աս քէզապին մէջը , որ
 չուտէ քարը :

ՀԱԼՈՑԱԿԱՆ ԱՅՍԻՆՔՆ ՏԻՕՒՄԻՃԻՒ
ԵՒ ԼԵՀԻՄԻ ՀՆԱՐՔՆԵՐ

ԳԼ : Լ :

Եկե՛ք ոսկենման մեդալ, համ ոսկեգոյն պղինձ .
համ աղէկ լոճախ շինե՛ք :

Նինգ մասին իրեքը կարմիր պղինձ .
խսկ երկու մասը դեղին պղինձ թելի
կամ տախտակի մանրուք հալեցնելով
որ խառնես, կըլլայ ոսկենման մետաղ
կամ սուտ ոսկի : Կարմիր պղինձդ դիր
առաջ՝ Լեմցէի քուրայի մէջ . վրան՝
պղնձին երկու կշռոյն չափ՝ լից փոշի ա-
ծուխի . երբ որ եռացման մէջ է պը-
լինձդ, ձգէ մէջը զմանրուքը դեղին
պղնձին թղթով պըլլած . թո՛ղ կրակին
մէջը զքուրան մինչև որ լաւ մը միա-
նան հալելով և եռալով . ապա թափէ
տաք աւաղի վրայ, կամ տէրէճէյի մէջ :
Կան որ, դեղին պղինձը քուրային մէ-
ջը նետեննէ, շուտովմը վրան պիլլուի
փոշի կըլեցնեն :

Լ^ս Թոմսլախին աղէկ կերպմընալ

կայ որ Ֆռանցայի () ռնը դաւառին մէջը կըշինվի . 50 մաս աղէկ դաւամին ըսած թիւթեայ խառնած , 20 մաս ածուխի փոշիի հետ և 30 մաս պղնձի կիւլերսէ կըդնեն մէկ տեղ . զանազան քուրայի մէջ տեղաւորելով շատ լեցուն չըլլալու համար , և կուտան զօրաւոր կրակ , թիւթեային բարկը կըմիանայ ածուխին հետ , և ետքը կըմիանայ պղնձին հետը իբրև հինգ մասին իրեքը . երբոր բաղադրութիւնը լըմըննայ , ամմէն քուրաները կըվերածեն 'ի մէկ քուրայ պարպելով . յետոյ կըթափեն ¹ : Ահելի յարդի է ' Սիւռէմ պէռկ քաղքինը :

Եւնէլ արհեստահան քարային գոյացումիւն ,
էսմ քար Ռաֆէլ :

Այն մաս զաճեաղի , և ջուր աւելի գրեթէ քան զկէսն ծանրութե , և երկու մաս եփած կաւ և կամ թուղլան փոշի եղած , խառնելով աս իրեք գոյացութիւն մէկտեղ , կուտան և մէկ լու-

¹ Ո՛ր թիւթիւն որ քիչմը ծծմբաւոր է , աղէկ կըդեղնի թօմպախը :

ծուծի մը պաղլեղական այսինքն շա-
պական, երբոր կըսկսի փոխադարձառ-
նելու թիւ շուտով կը ջերմանայ . և եր-
բեմն այնչափ՝ որ մինչև նիւթը գիտես
թէ կը բռնկի . եթէ խառնուրդը 25
կամ 30 խանթառ է, աս երեոյթը կը-
տեւէ մէկ ժամու չափ . եթէ ջուրը շու-
տով քաշէ, ներգործու թիւ գոյացու-
թեցս մէկ մէկու հետ՝ աւելի զօրաւոր
է զանգուածը . որ թէպէտ դեռ հե-
ղուկ է՝ կըստանայ ակնթարթ վայրկե-
նի մէջ մեծ աստիճան պնդութեւ : Ար-
տադրած տաքութիւնը կաւելցնէ խտու-
թիւնը, և անկէ ետեւ նիւթը կանցնի
գրեթէ անլուծանելի կացութեւ մէջ :
Երևնայ թէ թափանցկութիւնը աս ի-
րեք գոյացութիւններուն մէկ զմէկու հետ
շատ մեծ են, որք կանցնին՝ ի խիտ բա-
ղադրութի . ունի աս յատկութիւն ալ,
որ մեծ աստիճան տաքութեւ այսինքն
եռացեալ ջրէն վեր՝ կը կակղնայ . ուս-
տի կրնայ թափվիլ զսնազան ձևով բա-
ներ ուղածին պէս :

Եթէ ասոր մէջը դրվի դեռ չիւլըն-
դացած զանազան գունով մետաղի բար-
կեր՝ այլ և այլ գունով քարեր, կը շին-
վի սոմաքիի նման քարեր :

Բ-755-56-234
Երև

Ենեւ արհեստական եւ գոանաւոր մարմարին :

Ինգղիացի արհեստականք կըլեցնեն երկըթէ խողովակի մէջ մարմարին քաւին փոշին, վրան կաւեցնեն քիչմը բլաթի մետաղին խարտուքը կամ սնդիկ, որպէս զի մարմարինին ածխական թըթուութը (քէօմիւր քէլապին) չի ցընդի, եւ կըդնեն մեղմ կրակի մէջ՝ մինչեւ որ հալի եւ միաւորի մարմարինի փոշին, որ կրակէն երբոր կըհանեն կըտեսնան երբեմն տեղտեղ թափանցիկ մարմարին գլանմը. որ եւ կատարեալ արծնելու (ճիւլայի) կուգայ : Եւ թէ որ գունաւոր ընեւ կուղես (սոմախի պէս), առաջուց կրակը չիդրած, փոշին հետ խառնէ գունաւոր բարկեր մետաղի եւ քիչմընալ մաքուր մոխրաղ (բելին թուղու) :

Օւնգակ Լափել :

Եթանասունը հինգ մաս հալած կարմիր պղինձին մէջը՝ դընես քսանը հինգ մաս անագ. վրանին ծածկելով շատմը ածուխի փոշիով՝ կըլլայ մետաղմը զանգակի, որ զանգակի ձեռով թա-

փեւրով, կըլլայ աղէկ հնչուն զանգակ.
մէջը ուրիշ տեսակ մետաղմը զոր օրի-
նակ արծաթ և այլն աւելցնել անօ-
գուտ կըթուի:

Սահայոսի աշտինքն պլտի սահալի զանգակ
շինել:

Հաւասար բաժինով արծաթը և
պղինձը մանր կիւլէրսէ թափելէն յե-
տոյ, կըշոգիացնեն աղածական սնդը-
կաւ (թաթը ժիւլայով). սնդիկը կանց-
նի ընդունարանին մէջը. և ինչ որ
կըմնայ տակը, կըդնեն քուրայի մէջ.
և կըհալեցնեն. և (աս քուրային մէջը
առաջուց նետած են խարտուք երկա-
թի) երկան ատեն հալած պահելով.
և ետքը ինչ մեծութեւն ինչ ձև որ կու-
զեն կըթափեն. որոյ գունը արծաթի
պէս ճերմակ է ու շատ հնչուն ձայն
ունի. և տարածական է շատ. ասոր
շոգիացումը՝ քուրայի հողէ իմպիկի
մէջ աղէկ է ընել:

ԼՐԻՄԸ ԿՊՅԵԼ (ԼԷԴԻԼԵՊԷԼՆԵԼ) :

Չուխտ հրացանը , այսինքն չիֆտէ
թիւֆէնկը , հասարակօրէն կըկայցնէին
սղնձով , այսինքն սլախըռ լէհիմով .
նաև անագով և մնդուրով , այսինքն
թիւթեայով :

Նոր ատենը | իւգա ըսած սլահա-
սլանը Փարիզու Թանգարանին , սոր-
վեցուց թիւֆէնկի գործատունին , որ
շատ աղէկ է արծաթով կըկայցնելը , քան
թէ ուրիշ բանով . զի նախ սլատուա-
կան է քան զլէհիմը անագին (խալայ-
ին .) երկրորդ բաւական է ասոր հա-
մար կեռասի կարմրութեամբ կրակը
այսինքն քիչ կրակը . որ ընդ հակառա-
կը սղնձին սէտք է ճերմակ կարմրուի
կրակի . երրորդ՝ արծաթին լէհիմը
շուտ հալելով երկաթը քիչ ատեն կը-
կենայ կրակին մէջ , ու թըլալ չունե-
նար : Նս բնագէտս փորձեց ալ , որ հրա-
ցանը լաւ կըլլայ թէ որ ծեծվի մէկ եր-
րորդ մասը զէմպերէկի սողալատէն կմ
մանգաղի երկըթէն , և երկու երրորդ
մասը աղէկ երկաթէ : Ստի շատ սլատ-
վեցաւ աս հեղինակս ջանքի այսինքն
խայրէթի ընկերութենէն :

Հընտստան երկաթը կըկայցնեն մէկ-
մէկու հետ միտիայի կճեպին փոշիովը .
այսինքն միտիայի փոշին երկու երկա-
թին մէջ տեղը դնելով՝ կուտան կրակ
որ մինչև հալի լէհիմը և կըպչի : Աւ-
րիշ տեղերաւ աւազով և կրով կըկըպ-
ցընեն :

Ոսկի և արծաթ լէհիմ ընել :

Սաքուր խաս ոսկին լէհիմէնմիշ
կըլլայ քիչ այարը ոսկիով . իսկ այար-
ը ոսկիէ բանը լէհիմէնմիշ կըլլայ շատ
այարը ոսկիով . միշտ դիտելու է որ
լէհիմին այարը շատ ըլլայ քան ունե-
ցած լէհիմէմիշ ընելու բանէն . այսինքն
թէ 20 կամ 19 այար է բանըդ , գոնէ
21 այար ըլլայ լէհիմդ . զի ոսկին որ-
չափ որ աւելի պղնձով խառնած է կիմ
այարած է , այնչափ ալ պինտ կըլլայ
և շուտով ալ կըհալի :

Արծաթեղէն բաները արծաթ լէ-
հիմ ընելու համար պէտք է որ արծա-
թին մէջը քիչմը պղինձ խառնես որ
դիւրաւ հալի , և որչափ որ արծաթէ
բանին այարը վար է , լէհիմին այարը
անկէ վար ըլլալ պէտք է :

Ապար կոչնելու լեհիմ:

Ընդհանրապէս մէկ մաս կապար (խուրշին), և երկու մաս անագ մէկ տեղ հալեցուցած, կըլլայ կապարէ բան կոչնելու լեհիմ. երբոր կապարին համեմատութիւնը պակսեցնես՝ լեհիմդ կըլլայ աւելի պինտ, և պինտ բաներ կըպցընելու կուգայ, ընտոր թէնէքէն ևն. և որչափ որ աւելցնես կապարը, լեհիմդ կըլլայ այնչափ ալ աւելի կակուղ:

Քան զամէն լեհիմը հաշու:

Երբ որ 8 մաս պիղմիւթ մետաղը, 5 մաս կապարը՝ և 3 մաս անագը միատեղ հալեցնես, կըլլայ մէկ լեհիմ մը խիստ շուտ հալօղ, որ մինչև տաք ջրի մէջ ալ կըհալի. ասի աղէկ է ան բաներուն՝ որոնց խիստ կրակ տալ չըլլար. ընտոր մինէյի վրէ կըմասեղէն բան կըպցընել ու համար:

Երէւելէ կոյցնէլ (Խաչնաւմիշ Ընէլ) Դարի Կամ
պարի վրայ նոր կերպով :

Կապարը սուղ ըլլալով, ծծումբնալ
ապականելու սկիզբ ունենալով, հա-
սարակ խոռասաննալ շատ ատեն կու-
ղէ որ չորնայ, ու հաստատ բռնելու
կացուածի դայ զերկաթը. ալչին ալ կը.
հալի ջրով. երկաթին բարկնալ (ժանգ-
նալ) ժանտաջրով շատ կընդարձակի
և կըլլայ վտանգաւոր, ուստի յիշէ
Լօմօնը գտաւ մէկ աղէկ և նոր կերպ
մը զերկաթը կոյցնելու քարի կամ պա-
տի հետ աւելի հաստատ քան զայն կեր-
պովն որ մինչև հիմայ կըլլար :

Խորասանը հալած բւեկնի խէժով
այսինքն չամախըղիով և կիրով խառ-
նես նէ խիստ աղէկ կըբռնէ. ոմանք
քիչմը ճարպալ կըղնեն :

ՀՐԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՀՆԱՐՔ

ԳԼ : Բ :

Պատրաստուելի ածխոյ վաճառութի լինա-
նովի :

Սաժ քիմիագէտը փորձով ցոյց տը-
ւաւ լաւագոյն կերպը պատրաստելու
ածուխը, որ կը ծառայէ վառօդին գոր-
ծատան մէջը, թէ պէտք է որ շոգիա-
ցուցիլի առաջ թեթեւ փայտին ման-
րուքը կի՞ թալաշը, հողէ իմպիկի մէջ
դնելով առանց ջրի, և օր աւուր կրակ
տալով, ինչպէս կրնեն խնկիլ թէ՛ ռա,
և ՚ի Փարիզ : Որովհետեւ ածուխը կը
բըռնկի երբեմն վառօդ շինելու ատե-
նը մէկ տեղ ծեծելով շնչբորակը (կիւ-
վերչէլէն) և ծծումբը, աս պատահ-
մունքէս ապահով ըլլալու համար՝ հի-
մայ կը ծեծեն զատ զատ, և ապա կը-
խառնեն, և ածուխն ալ դեռ նոր որ
շինած է՝ ջրով թրջելով :

Փարիզու վառօդին բաղադրու թիւ
նը 100ին :

պարէրաւի, որսի, և լաւընի համար :

Կէ-ւէրնէւէ,	750	78	65
Լճո-իւ,	125	12	15
Նճո-իւ,	125	10	20
	1000	100	100

Սասալէացիներ վառօդին ուժը :

Երբոր պէտք ըլլայ լեռը քար կըտ-
րել (լաղըմ նետելով), վառօդ կը-
գործածեն. ասոր ուժը սաստկացնելու
համար և քիչ վառօդ գործածելու հա-
մար, երկու բաժին վառօդին հետ մէկ
բաժին չիմարած կիր (քիրէճ) կը-
խառնեն : Եւ խառնումն շատ առաջ
պիտի չըլլայ, զի թէ որ շատ ատեն
անցնի՝ կիրը օդէն խոնաւութի կառ-
նէ, և կըտկարանայ վառօդը. այլ քիչ
առաջ խառնելու է, և սե շիշէի (պու-
թելի) մէջ, բերանը գոց պահելու է :

Նոր կերպ կրահասարկելու զԼեհաստանը այսինքն
Լօբը :

Թանգանօթներուն կրակը կուտային
վառած չուանով մը (ֆիթիլովմը) :
Պօռն վերցնելու համար աս գործա-
ծութե անյարմարութիւնը , որուն շատ
ղգուշութի կուզէ , հնարեց որ ըխլա-
մուռ գաւաղանով (չուպուխով) տըր-
վի , որ թաթխած ըլլայ ժամանակ մը
շնչեորակաւոր կապարին լուծութե մէ-
ջը , աս կերպովս ուշ կըմարի քան զչու-
վանը , ու կըգործածվի շատ դիւրութե :
Նառուսթ քիմիագէտը քննեց աս փոր-
ձը , ու գտաւ շատ ճիշտ , և այսպէս
փորձ ըրաւ : Նաւա գաւաղան մը ըխ-
լամուռ փայտի , երկու իրեք ու կէս
գիծ թանձրութե , չորս ու կէս կամ
հինգ գիծ լայնութե , և իրեք ոտքէն
քիչմը աւելի երկայնութե , և թաթ-
խած թողուց զանի շնչեորակաւոր կա-
պարի լուծութե մէջը ¹ , մինչև որ աղէկ
մը տոգորվի , յետոյ դրաւ որ չորնայ .

¹ Երբ որ կապարը կամ պղինձը ժանտաջրին
մէջը շոգիացած և կամաց կամաց պտղած սառ-
նորակացած կամ շաքարացած է , յետոյ պարզ
ջրի մէջ հալած է :

Թէ որ ջուրը եռացեալ է՝ բաւական
է Թողուլ գաւաղանը ժամ ու կէս, և
Թէ որ պաղ է՝ պէտք է որ Թողուս
Թաթխած իրեք օր : Շնչքորակաւոր
պղինձնալ կրնաս ասոր տեղը գործա-
ծել :

Պատրաստութիւն սպիտակ հրոյ .

Ըս հրոյ բաղադրութիւնը գաղտնի
կրպահէին անգղիացիք, որ իրենց նիւթ
մը էր վաճառականութե՝ զոր սուղ
կըգընէին գաղղիացի աստղաբաշխնե-
րը և արքունական նաւասպետները, որ
կըգործածէն հեռուանց նշան տալու
համար մէկըմէկու . և շատերնալ կը-
գնէին զբօսանաց համար : Բայց հրա-
տարակեցաւ 1807ին, Թէ այս փոշին
24 մասը աղէկ ծեծած շնչքորակ (կիւ-
վէրչիլէ) է, 7 մասը մաքուր զտած
ծծումք, և երկու մասն է կարմիր մկըն-
դեղ (զոնըխ) մէկ տեղ խառնած :
Յետոյ ասկէ լեցուցած է մէկ տուփի
մէջ որուն լայնութիւն է 6 մատնաչափ
և խորութիւն է մատնաչափ, և վրայի
ծածկօղ կափարիչը (խափախը) ունի
մէջ տեղը կըոր ծակոյկ մը, որ անկէ

կճատով (շէմէով) կը վառեն, և կը բռնակի մէկէն 'ի մէկ առանց շառաչման, և կը ծաւալէ ճերմակ լոյս մը և խիստ փայլուն, քիչ մոլորով, ուստի բռնկցնողը պէտք է որ հովին դիմացը չիկայնի, որ ելած ծուխին հօտը չառնէ: Այս աս մեծութիւն եղած տուփին լուսը կը տեւէ 3 րոպէի չափ, և կերևնայ անոր լոյսը մինչև 36 հազար դրրկաչափ (խուլաճ) հեռաւորութենէ: Այս փորձեցի մեծը շինելով իրեք չորս անգամ 'ի պօլիս, գիշեր ատեն այնչափ լոյս տուաւ՝ որ գիտես թէ ցորեկվան պէս լուսաւորեցաւ բաց տեղը:

(Ինել ճրագ մը որ դիմանայ անջրեւի և հովի:

Արփոշիացնեն չորս մաս մաքուր շնչեռրակ, երկու մաս թնդանօթի այսինքն թօբի վառօդ, երկու մաս ածուխի փոշի, և մէկ մաս զտած ծծումբ, մէկ տեղ խառնելէն ետեւ զասօնք, և մաղէն անցնելէն ետեւ, կը դնեն խիստ քօլալը կը լօրցուցած թղթի մէջ կը լօր գաւազանով մը, որոյ երկայնուիը երկու ոտնաչափ է: Այս փոշին որ թրխմը ված է թղթին մէջը կը լօր փայտով,

կրկնապէն մէկ փայտի մը վրայ, և վառելու ատենը կրկտրեն մկրատով վերի ծայրը, և ճրագով կամ կրակով կը բըռնկցնեն զանի, որ կը դիմանայ անձրևի և հովի. և երբ որ մարել կուզեն՝ մկրատով կրկտրեն բորբոքած մասը:

Սարսիլիա ասոր նման կճատ մը (շէմէմը) կը շինեն, խառնելով ութը մաս զտած ծծումբ, չորս մաս շնչքորակ (կիւվէրչիլէ), և երկու մաս թընդանօթի վառօդ:

ՀԻՒՍՆԱԿԱՆ ՀՆԱՐԲ

ԳԼ. Թ.

Տոփերո (խոռէնէրո) և ալոճ փուլ փիւնիի համար շինելու փոստիները (շիշիերները) ներկէլ:

Ետ կիսով չափ ձեւաւորելու չիմշիրները կը դընեն ջրի մէջ 8 կամ տասը օր փոխելով ամէն օր ջուրը, և ամէն անգամուն ջուրը փոխած ատենը կը լուան շիմշիրները մօխիւրի ջրով: Արբ տասն օրէն ետև կը հանեն ջրէն կը լան

փայտերը ճկելի , որով կրնայ շտկվիլ
 ծռութիւնը . յետոյ լաթով կըպատեն
 և կըպահեն գոց տեղ , զոր օրինակ սըն-
 տուկի մէջ , որ օդ չիտեսնան փայտե-
 րը . որպէս զի շուտով չորնալով՝ չի-
 ճաթին : Յետոյ քիչ քիչ կըվարժե-
 ցնեն մէյմէկ քիչ օդ ցըցնելով , այսինքն
 երբեմն հանելով սնտուկէն բանալով
 և դարձեալ ծածկելով , և երբ որ վար-
 ժած են օդոյ և բաւական ցամքած ,
 կուտան կատարեալ ձև ինչպէս պէտք
 է չառխէ քաշելով : Յետոյ վեց կամ
 եօթը օխայ ջրի մէջ 50 կմ 60 տրամ
 մաքուր շապ խառնելով կեռացնեն , և
 երբ որ պաղի՝ կըձգեն մէջը նոյն փայ-
 տերը , և կըթողուն մէջը քանի մը օր .
 և յետոյ կըհանեն զանոնք և կըպահեն
 վերի ըսած կերպովս , և յետոյ ուրիշ
 վեց կամ եօթը օխայ ջրի մէջ առջի
 իրիկունէ կըդնեն 50 կամ 60 տրամ
 մանրուք ալ պախամ փայտի . հետեւ-
 եալ օրը կեփեն մինչև որ կէսը մնայ .
 նոյն ատենը կըդնեն մէջը 4 տրամ շապ ,
 և վար կառնեն կրակին վրայէն՝ որ պա-
 ղի : Աս գունաւոր ջրիս մէջը նոյն չիմ-
 շիրները չորս օր պահելէն ետև , կը-
 հանեն և կըպահեն ընտոր առջի հե-

ղուն ըրին . և յետ վարժելոյ օգոյն և բաւական չորնալէն՝ կըփայլեցնեն :

Իսկ եթէ կուզեն մալի գոյն մը տալ, զաճ եաղիյի մէջ լուծած լեղակի (չիւլիտի) մէջ կըձգեն չամշիրները , և թէ որ կուզեն կանանչ գունով ներկել , ժանգին (ճէնկեառին) ջրով լուծածին մէջը կըձգեն :

Այս մէկ ուրիշ կերպմը ալ ներկել լու խութիները և ավուճ տիւլպիւնի յին փայտերը : Ախ ձեռ տալէն ետև կուտան ճիւլան . յետոյ ֆուչայով կուտան վրան քանի մը հեղ նոյն ներկէն , ետքը բոմզայի մանր փոշիով դարձեալ ճիւլամը կուտան . յետոյ երկրորդ և երրորդ անգամ ալ կըներկեն և ամ մէն մէկ հեղուն ճիւլա կուտան նմանապէս, խիստ յետոյ աղէկ և բարակ թռիբօլիով և քիչմը եղով կըփայլեցնեն , և նոյն թռիբօլիով կիժբոմզայով կառնեն եղը վրայէն :

Սերէլ քայաը Տալօնի քայաի գահնով կամ հընարա քայաի նըՏահնէլէ :

Արշինեն նախ՝ ներկմը ալ պախամ հնտու փայտով , և յետոյ քիչմը շապ

և քիչմընալ բօթաս մէջը կաւելցնեն,
որ խոյինայ գոյնը . յետոյ ֆռչայով
տաք տաք կըտարածեն փայտին վրայ
աս ներկէս, մալօնի փայտին առէջքնե-
րուն այսինքն տամարներուն նմանցնե-
լով : Աւ որպէս զի աղէկ նմանի, աս
ներկէս քիչմը զատ ամանի մէջ առնե-
լով՝ կըձգեն մէջը քիչմը աւելի բօթաս,
որ աւելի խոյի ըլլայ, և ասով տեղիս
տեղիս կըդաչին և երբ որ բոլորովին
ցամքած է, տաք տաք կուտան վրան
մէկնոր ներկ մը զաֆռանի կամ չաչ-
րայի ջրով, մէջը քիչմընալ առջի կար-
միր ներկէն խառնելով : Սիայն զգու-
շանալու է, որ կաթիլ չըլլայ վրան վա-
զելովը :

Ներհել փայտը ինչ գոհով որ հոսէ :

Սըռլը ամանի մէջ կըդնեն խելմը
տաք աղէկ քացախ, մէջը քիչմընալ
պըղնձի խարտուք, աղ արջասպի (զաճի
խալուրդ), պաղլէղ (շապ), և ժանգ-
առ (ճէնկեառ) : Սոնք մէկ տեղ դնե-
լով կըթողուն եօթը կամ ութը օր ա-
րևի մէջ կամ տաք տեղմը : Յետոյ
փայտին կանանչ գոյն մը տալ որ կու-

զեն աս ջրովս կեփեն զփայտը : Իսկ եթէ կարմիր գունով ներկել կուզեն , ժանգին տեղը ալ սպիտամ կամ մօռ սպիտամ փայտ կըդնեն : Թէ որ դեղին կուզեն , չահրայ կամ հալիլէ կըդրնեն . իսկ եթէ կապուտ գոյն մը տալ կուզեն , մէկ տրամ լեղակը (չիվիտը) հինգ տրամ թթուակ ծրծմբի (ճերմակ զաճ եաղիյի) մէջ կըդնեն , և տասը կաթիլ ջուր ալ դնելով կըլուծեն իրեք չորս օր թող տալով . յետոյ մէջը քիչ քիչ 80 կամ 100 տրամ վերի ըսած ջրէս խառնելով կըյուզեն և կըտարածեն փայտին վրայ : Եւ ասանկ զանազան աստիճան խառնելով աս ըսած գուններէս , կամ այլ ուրիշ գուններէն , ինչ գոյն որ կուզեն կուտան :

Եւսածներէս քիչ տարբեր եղանակաւ ալ կըներկեն կարմիր , այսպէս : Երկելու փայտը տաք քաղախի մէջ 24 ժամ թրջոց կըդնեն , յետոյ անոր մէջը կըդնեն բաւական ալ սպիտամ փայտէն , և քիչմընալ սպաղլեղ . և մէկ տեղ կեփեն , մինչև որ աղէկ գոյնը գայ :

Կանանչ գոյն տալու համար՝ կառնեն աղէկ աճէմ ճէնկեառի , և կըյարեն աղէկ քաղախով , և մէջը կաւել-

ցընեն 8 տրամ զաճը խըպուըզ, և կեփեն մէկ տեղ քառորդ ժամ մը երկու օխայ ջրով. յետոյ փայտը կըձգեն մէջը, որ աղէկ կանանչ գոյն առնէ:

Վեղին գոյն տալու համար, կըծեն 32 տրամ չահրայ, մէկ օխայ ջրով կեփեն, և յետոյ լաթէ կանցնեն աս ջրիս մէջը ընկուզի չափ պաղլէղ կըձգեն, և փայտը կընկղմեն մէջը, մինչև որ աղէկ դեղին ըլլայ:

Վերէն է Ժայար ապահողի գոհով:

Վեռացնեն ջրով մօռ պախամ փայտին մանրուկը (թալաշը). յետոյ մէջը ընկուզի չափ պաղլէղ կըձգեն, աս ջուրս քանի որ տաք է Փռչայով փայտին վրայ կըտարածեն. յետոյ երկըթի խարտուքը քաջախով կեփեն, մէջը իրեք մատին առածին չափ հասարակ աղ կամ անուշադր կըձգեն, և սոյն ջրէս ալ առջի ներկած փայտին վրայ կըտարածեն գնձիկով, իսկոյն կըսենայ փայտը: Եւ որպէս զի աղէկ և հաստատուն ըլլայ գոյնը՝ անգամամընալ կուտան վրան առաջի մօռ ներկէն, և յետոյ երկրորդէն, և դար-

ձեալ նոյնպէս մինչև իրեք կամ չորս անգամ . խիստ յետոյ ցամքեւէն ետև պալմոմուլու լաթով կըշփեն աղէկ սև ներկած փայտը որ կըլլայ փայլուն սև ապանօղի պէս , որչափ որ աւելի պինտ է փայտը և առաջուց ճիւղալը , աւելի ալ աղվոր կըլլայ :

Կայ մէկ ուրիշ աղէկ կերպ մընալ ապանօղի պէս շինելու զփայտը . քիչ մը արծաթ ժանտաջրի մէջ այսինքն քէզասլի մէջ կըլուծես . և յետոյ կրակով կըթռցնես մեծ մասը քէզասլին , և կըթողուս որ կամաց կամաց պաղի : Երբ որ պաղելու ըլլայ՝ տակը նստած աղը կառնես , ու մաքուր ջրի մէջ կըձգես որ հալի , և նոյն ջուրը դարձեալ կըթռցնես կրակով՝ մինչև որ խիստ քիչ մնայ , և կըթողուս որ պաղի . ա մանին տակը նստած աղը կառնես և նորէն քիչ ջրով կըլուծես , սոյն ջրէս չիմչիր փայտէ շինած , և ճիւղայ եղած քանին վրայ կըքսես , և կըթողուս որ չորնայ , քանի մը հեղ , և խիստ յետոյ պալմոմիլի լաթով կըշփես որ փայլի ապանօղի պէս սև գունով :

Ներհեւ իայսլ աւել տես հարմիր գործող :

Նեմցէյի թուռնըսօլ ըսած ներկը
 ջրով կըլուծեն , վրան քիւրէճի ջրով
 եփած ալ սլախամ փայտին ջուրը տաք
 տաք կըլեցնեն , յետոյ աս ջրէս փայտի
 վրայ տաք տաք կըտարածեն . թէ որ
 աս ջրիս մէջը քիւմը թթու բանմընալ
 աւելցնես , աւելի բաց կարմիր կըլլայ :

ԱՐՈՒԵՍՏԻ ԿԱԶՄՈՒԹԵԱՆ
 ԵՒ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԵԱՆ ԶՆԱՐԱԿԻ
 ԿԱՄ ՎԵՌՆԻՃԻ

ԳԼ : Ժ :

Ս Էստիճ խիթի լախայի , այսինքն հօճճա
 լախայի :

Նորէ 40 տրամ անարատ կօմ-
 մա լաքքայի աղէկ և գեղեցիկ հատեր
 կամ կտորներ , ջարդէ՛ զանոնք ու գիր
 մէկ բարակ շիշէի մէջ , մէկ օխայ զօ-
 րաւոր գինիի ոգւոյ այսինքն շարապ
 ուռհիի հետ . ամանին բերանը գոցէ
 և թաղէ աւաղի մէջ . և եփէ՛ մեղմ

կրակով իրեք ժամէն լաւելի, և երբ որ վար կառնես ու կըպաղի. երկու իրեք ժամէն յետոյ կըպարպես ուրիշ շիշէի մէջ, և բերանը մեղրի մոմով գոցած կըպահես՝ պէտք եղած ատենը գործածելու համար:

Պէտք եղածին չափ կըխառնեն գործածելու ատենը բարակ լոսած (էզմիշ եղած) գունով, այսինքն կինաբարիսով (զինճիֆրայով) ոգւով: և Ե:

Երկրորդ Գլուխ

Ի ուժ 64 տրամ սանտուքա քիչմը գինիի ոգւով, յետոյ ձգէ երկու հարիւր տրամ գինիի ոգւոյ մէջ՝ ութը տրամ աղէկ ձութի այսինքն տամլա սախըզի, ընկուզի չափ էլէմի խէժի հետ, և դիր տաք մոխիրի կամ աւազի վրայ. և երբ որ ամմէնը լուծի, դիր մէջը ընկուզի չափ քեաֆիրի և 8 տրամ ալ բւեկնի ոգիք, որ կըսվի թիրէմէնթին ուոհու: Եւ վէռնիճս աղէկ որ գործածվի մարմարիոնի այսինքն մէռմէռի պէս կըպընդանայ:

Քիչացող Վեռնիճը ամենաբեկտի գոհաց
համար :

Վեր մէկ շիշէյի մէջ հարիւր տրամ
գինի ոգիք, ձըգէ մէջը ութը տրամ
կօմմայ լաքքայ, տասնը վեց տրամ
ձու թ ք տամլա սախըզ, և տասնը վեց
տրամ սանտաքուա, որոնք առաջ ան
կանի մէջ աղէկ ծեծած ըլլայ. գոցէ
ամանին բերանը, և դիր արեւու մէջ
շէ ժամ, կամ եփէ կրակով մէկ ժա-
մու չափ՝ մինչև որ բոլորովին հալին և
գինիի ոգիքը գունաւորի անցողը շուտ
մը լաթէն՝ և պահէ բերանը գոց : Աը-
դնէն աս վեռնիճին մէջը ինչ տեսակ
գոյն որ կուզեն. զոր օրինակ կենափա-
րիս՝ եթէ կարմիր կուզեն, սև խու-
ռում՝ եթէ սև կուզեն), ժանգառ
(ճէնկեառ), եթէ կանանչ կուզեն,
բուռսսիայի կապուտ (որ ֆուանսըզե-
րէն կըսվի պլէօ տը բուխս), եթէ կա-
պուտ կուզեն. բայց պէտք է որ առաջ
քան զվեռնիճ տալը՝ փայտը բոմզայի
փոշիով շփվի :

Գաղղիական Վեհիճ :

Նոյեմբեր 16 տրամ կօմսա լաքքա և այնչափ ալ սանտուաքա . դիր ամմէնը շիշէի մէջ 100 տրամ զօրաւոր գինիի ոգիքի հետ , և տաք աւազի վրայ հալեցո՛ւր զանոնք , և յետոյ անցուր կտաւէ : Եւ վեռնիճս կը գործածվի խառնելով ամմէն տեսակ գունոց հետ՝ պէտք եղած ատենը : Բայց առաջ քան զգործածելը , պէտք է ընել պատրաստուի մը փայտին այսպէս : Գիր կրա կին վրայ սըռլը հողէ աման մը , որուն մէջը դիր և հալեցո՛ւր 64 տրամ բէւեկնի ոգիք (թիրէմէնթին ռուհի) , 40 տրամ սանտուաքի հետ . քանի որ տաք է , տո՛ւր ասկէ վեռնիճաւորելու քանիդ վրան , և երբ որ կը չորնայ ապա տո՛ւր ասոր վրան ուղած գունով վեռնիճը՝ զոր պատրաստ ունիս :

Փայտի վրայ վեռնիճ ասլ , որ եռացեալ ջրի գիճանայ :

Եւ վեռնիճս պատրաստելու համար կառնեն կըտաւատի եղ 150 տրամ այսինքն պէղիր եաղը , գեղին քէհրի-

պար 100 տրամ, փոշի քարմարցանի
40 տրամ, այսինքն միւրտէսէնք. փոշի
աղէկ իւստիւպէճի 40 տրամ, ֆռէն-
կէրէն չէրուղա. սիդիկոն 40 տրամ, մի-
նիում, տճ. սիւլիւհէն :

Կեռացնէն կրտաւատին եղը պըղնձէ
խաւայսըղ ամանի մէջ. մէկ կըծիկով
մը մէջը կախելով քարմարցանկը և սի-
դիկոնը անանկ որ ամանին տակը չի-
դըպչի, և այնպէս կըշարունակեն ե-
ռացումը՝ մինչև որ եղը ունենայ մէկ
մուծ գոյն մը. ան ատենը կըհանեն կը-
ծիկները, և կըդնեն մէկ սխտորի մը
պճեղ կամ ահուայ. և ասի կըկրկնեն
7.8. անգամ, շարունակելով միշտ ե-
ռացումը : Քէհրիպարը չիդրած ա-
սոր մէջը, կըխառնեն 16 տրամ կտա-
ւատի եղ քէհրիպարի հետ, և կըհա-
լեցնեն աղէկ կրակմը տալով. երբ որ
զանգուածը քէհրիպարին հալած է՝
կըլեցնեն կտաւատի եղին մէջը. եռաց-
նելով խառնուրդը, և խառնելով միշտ
2 և 3 վայրկենի չափ : Յետոյ կըքա-
մեն կամ կըմզեն զգուշութեամբ խառնուր-
դը, և կըպահեն ամանի մէջ՝ լաւ դո-
ցած բերանը :

Երբ որ կուզեն դործածել, փայտը

առաջ լաւ մը կարծենէն, և վրան կուտան բարակ շապիկ մը այսինքն խաթ մը մեղծ (խուռուռմ), և էսութիւն կամ ոգիքը թիրէմէնթինի . և կըձգեն որ չորնայ աս շապիկս . և կուտան միանգամ աս վէռնիճս հաւասար տարածելով պղտի բարակ սպունգով (սիւնկէրով) : Շորս անգամ ասանկ կըկրկնեն . միայն թէ ամմէն մէկ անգամուն թող կուտան որ աղէկ չորնայ . ետքի անգամուն փայտը փուռը դնելով կըչորցնեն, և յետոյ կարծնեն (ճիւղայ կրնեն) :

Պըշէնդէն, Ռոմպախէնդէն, Էրէնէնդէն Բաներու, և Ռէնէնդէնի վրայ հարծը վէռնիճ պալ, որ կրալի ալ դիմանայ :

Պըղնձէ, բիրինձէ, թոմպախէ և պողպատէ գործիքներու վրայ պայծառ և թափանցիկ վէռնիճմը, որ յատկապէս ժանգէ պահելու համար՝ գիտեմ որ շատերուն բաղձացած բանն է, ասոր համար կըդնեմ հոս ասնոր կերպս, որ յէնթնէսը հնարեց, որ և կըսվի վէռնիճ գօբալի . և կարծեմ թէ է ան վէռնիճը, որ նոր ատենս կուգալոր

Թէնէքէյէ մէվշլի աղվոր բաներ որ գիտես Թէ արուսեակ է :

Երդ՝ ընտրէ գօթալին (սանտալօ-լին) ճերմակ և Թափանցիկ հատերը և գրսի կեղևներէն մաքրէ . յետոյ ջարդէ զանոնք մանր կտորւանք , լեցո՛ւր շիշէի մը մէջ մինչև ցկէսը , ու վրան մինչև ցբերանը շիշէին լից աղէկ էթէռ (ըթըռ) սուլֆուրուիք ուէքթիֆիյէ , որ լոխման ուռհիին գրէթէ ու գիքն է , և յետոյ գոցէ բերանը ամանին սունկով (մանդարով) , և Թո՛ղ որ հանգչի 24 ժամ , միջակ բարեխառն տեղմը դնելով . 24 ժամէն յետոյ երբ որ կըտեսնաս որ ուռած են գօթալին կըտորները , հանէ բերնի մանդարը , և գոցէ վրան լաթ մը . գլխի վրայ դարձո՛ւր շիշէն ու Թո՛ղ՝ որ վազէ ամմէն ու գիքը լաթէն անցնելո՛ւ , որ քիչ մը հալած է գօթալը : () այս վազածը պահէ՛ ուրիշ անդամին համար . յետոյ դարձո՛ւր ՚ի վեր բերանը , լեցո՛ւր բոլոր շիշէն ուղմարինի զտած իւղովը , (որ ֆռ" . կսվի էսանս տը ումառէն) . գոցէ նորէն բերանը , և դիր քանի մը օր բարեխառն տեղ մը . ապա գործածէ՛ ամմէն տեսակ մետաղներուն վր . ուղ-

մարինին և զը բնական դեղին է . գրե-
թէ բոլորովին կը ճերմըկի գօթալով :
Յօրագրութի գործատան սեպտեմ'' .
1808 :

Դանոնեան ինն օր :

Ըստ վէճերի՝ մետաղներուն վրայ
տալ որ կուզես՝ պէտք է որ առաջ վե-
րի ըսած փոշիովը արծնես , և ասպա
կակուղ գնձիկով (Ֆաչայով) մետա-
ղին վրայ տարածես , բայց՝ առաջուց
տաքցնելու է կրակարանի (մանդալի)
վրայ . թէ որ գործիքդ թոմպախ կամ
բիրինձ է , որուն վրայ կուզես մէկ ոս-
կեգոյն մը տալ , պէտք է որ այնչափ
տաքցնես զանի , մինչև որ մոյգ (խոյի)
դեղին գոյն մը գայ վրան . և յետոյ
անմիջապէս տաս վէճերի՝ . այս վէճ-
երի՝ հազիւ թէ զգալի է մետաղին
վրան , և շատ կը դիմանայ . կրնաս եր-
կան ատեն սլահել վէճերի՝ աւոր բանըդ
կրակին վրայ և չավրիբ :

Նահապետական Բ :

Վիւտ տարի է որ անգղիացի մը գըտաւ ըստ պատահման նոր սքանչելի կերպ մը փայլիլուն արուսեկի նմանցընել ճերմակ թէնէքէին երեսը այսպէս : Ներմակ ծծմբական թթուութիւն (զաճ եաղիյին) մէջը քիչ մը ջուր, քիչմընալ արջասպ (զաճը խըպըրըզ) դնելով, գնձիկով (Ֆուչայով) տարածեց թէնէքէին վրայ, իսկոյն թէնէքէն դոյնդոյն վառվառուն երեցաւ : այսինքն մէվլէնմիշ եղաւ : } Ետոյ վրան վերի ըսած վէռնիճը տալով զանազան ամաններ շինեցին զարդարանաց համար : աս վերի ըսած վէռնիճս թափանցիկ ըլլալով՝ զանազան դունով կրներկեն զանի : և տակէն կերեւոյ մէֆշը : Նսանկ ալ թիւթեային վրայ թէ որ տարածվի՝ թթուութիւն աղածական քիթ թուղ քէզապին աղով և ջրով մէկ տեղ խառնած՝ կըլլայ արուսեկի նման : Նոր վրայ մասնաւոր պիտի խօսինք ետքը :

Ինէիւիւի Վեհիճ (առաջին) Կալ Դեղին
պըղնճի վրայ :

Ղեղին պըղնճի վրայ կամ արծաթի
և կամ սոսկ պըղնճի վրայ կուտան ոս-
կեգոյն գոյն մը աս կերպովս :

16 տրամ կօմմա լաքքայ , այնչափ ալ
դեղին քէհրիպար . ¹ 40 տրամ կամ 45
տրամ արիւն վիշապի . այսինքն քառ-
տաշ քանը . $\frac{1}{2}$ քրքում (զաֆուան) և
320 տրամ ամենաղօրաւոր ոգիք գին-
ւոյ որ ըլլայ գոնէ 40 աստիճան : Ա-
սոնք ամմէնը մէկէն դիր տակը կըլոր
բերանը նեղ շիշէի մը մէջ , ու բերա-
նը գոցէ բամպակով . ետքը դիր կրա-
կին վրայ պըղնճէ ամանով ջուր , ու աս
շիշէն դիր ան ջրին մէջ , անանկ , որ
կարենայ ջուրը դրսը վանց հաւասարիւ
մէջի նիւթերուն , բայց նայէ որ շի-
շէին տակը՝ պըղնճին չիդպչի . ու սկսի
տաքնալ ջուրը այնչափ , մինչև ոգիքը
սկսի պղպջակներ հանել . և այսպէս
հանդարտութեւ պէտք է եփել չորս կամ
հինգ ժամի չափ , միայն երբեմն եր-
բեմն պէտք է շարժել շիշէն որ մէջի նիւ-

1 Սանկուէ տի տրակօնէ կըսեն ֆուէնկերէն :

Թերը յուզին ու շուտով հալին . ետ-
քը թող որ պաղի , ու մէկ բարակ ու
խիտ լաթէ մը քամէ , եղած է վեռ-
նիճը :

Սերպ Վահանիճի պէս հապարի (շուրշինի)
գոյն ճը պալու երկընէ ամաններու վրայ որ
խիստ դիմացկան էր լայ :

Սէկ Մագդիացի¹ մը քիչ մը քարմար-
ցանկ (միւրտէսէնք) երկթէ թիթեղի
(կամ աթէշ քիւրէիի) վրայ դնելով՝
դրաւ զանի կրակի վրայ . յետոյ իրեք
մատին առածին չափ զըտած ծծումբ
աւելցուց նոյն քարմարցանկին վրայ .
երբ որ բռնկեցաւ ծծումբը՝ բաւական
տաքնալով՝ վերցուց կրակէն , որ շուտ
մը սեցած էր . զասի եղով լոսելով
(էսահընելով) , եղաւ հապարի մութ
գոյն մը . որ կըչորնայ շուտով և կըլ-
լայ խիստ ամուր :

1 Կապարը երեւով կըլլայ կիր (քիրէճ) , և
սոյն կիրս դարձեալ երեւով կըլլայ գեղնագոյն
կիր , որ կսվի քարմարցանկ , (ֆռ . լիթառժ)

Ընդ որտեղ Բինացաոց վեհաժողովը, ամեն որտեղ
սակ գործնոց համար :

Նեժէ ութը տրամ աղէկ ճերմակ
քապառը, 2 տրամ դօբալ ըսած խե-
ժին հետ, նոյն չափ ալ սանտաքի
հետ, աս ծեծած փոշիէս 8 տրամ գիր
մէկ միջակ շիշէի մէջ՝ 24 տրամ գինիի
ոգիքի հետ, գոցէ բերանը շիշէին աղի-
քի մաշկով, այսինքն թրջած պաղըր-
սախով, կրակով եռացուր մինչև որ
բոլորովին լուծի փոշին, և կըլլայ ա-
ղէկ վեռնիճ. փայլեցուր փայտդ ա-
ղէկ մը. տարածէ փայտին վրան ինչ
դոյն որ կուզես քիչ սոսինձով, այսինքն
պալըխ թուլթալով, որ յարած ըլ-
լայ գինիի ոգիքով. երբ որ գոյնը ա-
ղէկ չորցած է, տո՛ւր վրան մէկ երկու
անգամ աս վեռնիճէն, բայց՝ ամմէն
մէկ անգամուննորէն վեռնիճ չիտուած
ճիլայ մը տո՛ւր անոր :

Ուրիշ վեռնիճ ճշտալ, որ խիստ աղէկ է :

Վեր շիշէի մը մէջ, որչափ որ կու-
զես, աղէկ մաքրած լաքա. լից մէջը
աղէկ ոգիք գինիի, որ փոշիին վրայ չորս

մատ ծածկէ . գոցէ՛ ամանին բերանը
 թըջած աղիքով (սաղըսախով) , դիր
 արևու մէջ 3 կամ 4 օր , և կմ մեղմ
 կրակի վրայ , որ միանան . և երբեմն
 երբեմն յուզէ (չալխայէ) . երբ որ խէ-
 ժը հալած է՝ անցուր լաթէ , և դիր
 մէկ օրմընալ արևու մէջ . յետոյ եղած
 է վէռնիճը :

Երկէ՛ առաջ վէռնիճ տալու փայ-
 տը ինչ գունով որ կամիս , չորնալէն
 ետքը արծնէ՛ զանի , և յետոյ վրան
 տուր աս վէռնիճէն շատ անգամ , ամ-
 մէն մէկ հեղուն յետ չորնալէն . խիստ
 ետքը արծնէ՛ (ճիւղա տուր վրան) :

Այս ասոր մէկ ուրիշ կերպը՝ որ
 Ա իեննա կըգործածեն : Արփոշիացը-
 նէն խելմը տափարակ և թափանցիկ
 լաք , և կըդնեն շիշի մէջ . վրան կըլե-
 ցընեն զօրաւոր ոգիքը գինիի՝ լաքին
 երկպատիկը . կուտան ասոր տաքուիմը
 40 կամ 50 աստիճանի , այսինքն ձեռք
 չիդիմանալու չափ՝ առանց եռալոյ ,
 մինչև որ լուծվի . և կըխառնեն փայ-
 տովմը իրեք ժամէ իրեք ժամ միայն :
 Երբոր լուծումը լըմընցած է , և վէռ-
 նիճը չունի դեռ պէտք եղած թանձ-
 րութիւ , կավեցընեն քիչ մը ալ լա-

քայլի փոշի . իսկ եթէ խիստ թանձր է կաւեցընեն քիչմը ողիք, և կըխառնեն կամ կըյուզեն աղէկմը ղհեղուկը՝ որ կատարելագործի, և ան ատենը կըրնայ գործածվիլ :

Կառնեն մաքուր բայց հին քթան լաթ, և քիչմը բուրդով կընեն զանի պղտի կըծիկ մը . վրան կըլեցընեն երկու մաս աս վէռնիճէս, և մէկ մաս մաքուր ձէթ (եղ), և ասով կըշփեն փայտին վրայ շուտ շուտ բայց կակուղ, միշտ փայտին առէջքին դին (այսինքն տամարնեբուռն դին) : Եթէ կըծիկին վրայ պակտի նիւթը, դարձեալ նոյնպէս կըթըջեն՝ ինչպէս առաջ ըսինք՝ երկու մաս վէռնիճ, և մէկ մաս եղ դնելով և դարձեալ կըշփեն, մինչև որ փայտին վրայ գայ թեթև շապիկմը վէռնիճի :

Եւ վէռնիճս շուտ կըչորնայ, երկրորդ անգամ՝ երրորդ անգամ նոյնպէս կընեն՝ մինչև չորս անգամ ալ : Որովհետև վէռնիճը միշտ երևան կըհանէ փայտին պակտութիւնը, հարկաւոր է վէռնիճ տալէն առաջ փայտը արծնել : Երբոր վէռնիճը խիստ չորցած է և պնտացած, կարծնեն զանի

բարակ լաթով՝ որ ձէթով տոգորած է, և թուրքօլիի փոշիով. առաջին անգամուն պէս՝ շուտ շուտ և ուժով կը շըփեն՝ մինչև որ վէռնիճը աղէկ փայլի, և կըսրբեն յետոյ կակուղ կըտաւով կամ բարակ կակուղ կաշիով:

Եթէ վէռնիճ տալու բաները են քանդակագործ (օյմալը), պէտք է վէռնիճը շինել աւելի նոսր, վաղօղ, բաց, որ կըլլայ մէջը աւելցընելով քիչ մը ոգիք, և պէտք է տալ վէռնիճը գնձիկով, և յետոյ սամուռի գնձիկով ալ սրբել և մաքրել:

Եթէ վէռնիճ տալու բաները ունենան մեծ ու ընդարձակ երես, քիմէյտանլը ըլլան, նմանապէս պէտք է որ բաց կամ նոսր ըլլայ, զի խիստ շուտ կըչորնայ տալու ատենը և միակերպ չըլլար: Արլոր բաներուն չառխի վրայ կըրնայ տըրվիլ վէռնիճի ճիւղան:

Թափանցիկ վէռնիճ՝ Լօրմանթէն հընարած:

Լամէն գօբալ յարմար չէ աս վէռնիճը կազմելու. պէտք է ընտրել փորձելով զկըտորները հետեւեալ կերպով:

Արկաթեցնեն ամմէն մէկ գօբալին

կըտորին վրայ կաթիլ մը ռօզմառին եղին ռուհը, այսինքն զըտած ոգիքը պիպէռինէի եղին՝ որ չէ ապականած, և միայն ան կըտորները կառնեն՝ որոնց եղը դպած կամ ծըծած դին կա- կուղցեր են, կամ որոնց եղը աւելի ներգործեր է: Փոշիացնելով այսպի- սի ընտրած կըտորները, և բարակ մե- տաքսէ (իբեկէ) մաղէ անյնելով, կը- դնեն շիշի մը մէջ՝ մէկ մատի լայնութիւն կամ քիչմը աւելի, և կըլեցնեն վրան հաւասար բարձրութիւն ռօզմառինին ո- գիքը, կըխառնեն փայտովմը զանի մէկ քանի վայրկենի (թաքիքէի) չափ:

Գօբալը կըսկսի հալիլ շողինքիպէս, և կըլլայ խիստ թանձր հեղուկ մը. կը- թողուն որ հանգչի երկու ժամի չափ, յետոյ կըկաթեցնեն մէջը երկու իրեք կաթիլ զօրաւոր և զտած ոգիք գինիի կամաց կամաց ասդին անդին ծրուելով ամանը՝ լոյծ (սուլու) մասը ժուռ կա- ծեն: Եւ կերպովս կըյարի, և սոյն գոր- ծողութիւնս կըկրկնեն, մինչև որ աս վէռնիճը կըհասնի պէտք եղած հեղու- կութիւն: Եթէ դիտվի, կըտեսնովի որ առաջին կաթիլը գինիի ոգիքին դը- ժուար և երկան ատեն կըյարի, քան

թէ երկրորդ կաթիլը որ յետոյ կը
դնես . և այլն :

Երբոր վէռնիճը կը հասնի յարմար
աստիճան հեղուկութե՛ , կը թողուն որ
հանգչի քանիմը օր . և երբոր աղէկ իս-
տակ կը լլայ, կառնուն վրայէն (սիւզմիւշ
կրնեն) . մնացածին վրայ կը դնեն կա-
թիլմը գինիի ոգիք՝ ինչպէս վերը ըսինք
և այլն , բայց քիչ քան զառջինը :

Եւ վէռնիճս պաղ կը գործածեն ,
շատ իստակ է և անդոյն : Արգործա-
ծեն մոխրավայի վրայ , փայտի և մե-
տաղներու վրայ : Սոյն վէռնիճս հեշտ
կը տարածվի և հեշտ կարծնրվի (ճի-
լայ կը լլայ) քան զուրիշ հասարակ վէռ-
նիճները :

Պատկերքի և այլ քաշուածներու
վրայ ալ կուտան աս վէռնիճը , և շատ
աղուորութիւն կուտայ անոնց :

Վէռնիճ . Գ :

¹ Ոգիք գինւոյ յոյժ զօրաւոր 32 մաս .
ձութ (սախըղ) մաքուր 6 սանտա-

¹ Զօրաւոր ոգիք գինւոյ ունենալու համար
մինչև 46 աստիճան , պէտք է հասարակ զօրա-

աւք 3. Թէոէպէնդին Ս Էնէտիկու
խիստ պայծառ 3. խոշորկեկ ծեծած աւ
պակի (ճամ) 4 : Փոշիացնելով ձութը
և սանտառաքը, դիր ամմէնը շիշէի մէջ
բաց 'ի Թիրեմէնթինէ. և նոյն շիշնալ
դիր եռացեալ ջրի մէջ մինչև երկու
ժամ. խառնէ երբեմն ապակի գաւա-
ղանաւ. ապա դիր և զԹիրեմէնդինը
նոյն շիշէին մէջը, և կէս ժամ ալ շա-
րունակէ ջրին եռացումը, և Թոզ.
վաղվան օրը պարզէ (սիւզմիշ ըրէ)
բամպակով :

Ըս վէռնիձը հասարակօրէն կը գոր-
ծածվի, չէքմէճէից վրայ, տուփերու
վրայ, Թանձրուտ (մուխավա) բանե-
րու վրայ, և բեհեզեղէն կը տրրված
բաներու վրայ (այսինքն չախմա կը տ-
րրված ճանֆեսից վրայ), որ շիտակ
կայնին :

Ըոր ոգիքին մէջը գնել հաւատար բաժին աղա-
ծական կրի (muriate de chaux) և Թողուլ որ
մօրսի գոց ամանի մէջ : Ապա շոգիացուր կէ-
սը ոգիքին. մնացած մէկալ կէսը տկար է :

ԼՐԴՈՒ ՎԵՐԻՃ. Բ.

Գօթալ 16 մաս, կտաւատ եղ 8 մաս, որ տասնին մէկը միւրտէսէնկով եփած է. նէֆթեղին ոգիքը 16 մաս: Հալեցո՛ւր գօթալը շիշէի մէջ, միջակ ջերմութի տալով, ետքը լեցո՛ւր վրան կտաւատի եղը եռացուցած (խայնար) . խառնէ՛ մաքուր գաւազանովմը: ԼՐԴՈՐ ջերմութիւնը կիջնայ 60 կամ 70 աստիճան. այսինքն եռացումէն 10 կմ 20 աստիճան վար, դիւր մէջը նէֆթեղին ոգիքը տաք տաք, անցո՛ւր շուտով մը կտաւէն. և պահէ լայն բերան ապակի ամանի մէջ: Վամանակ անցնելով կը պայծառանայ, և գրեթէ անգոյն կը լայ:

Լ.օի կըտրվի կառքերու վրայ ներկը տալէն ետեւ. երկաթի, թուճի, պղնձի, փայտի, կանթեղի, և չայտանի վրայ:

Ս ԷՆՆԻՃ Գ. Դնարի (Դեմանի) համար:

Փոշի քէհրիպարի չորս ունկի դիւր եփած կտաւատի մէկ լիտր եղի մէջ, և յարէ. թէ որ աս իւղոտ վէռնիճին

մէջը դնես նէֆթ եղին ոգիքը և յարես , կըլլայ քնարի վէռնիճ :

Եւ թէ որ աս վէռնիճը տաք տաք տաս թուճի վրայ , և յետոյ աաքցնես զթուճը՝ որպէս զի նէֆթ եղին ոգիքը թուչի , կառնէ աս թուճը մէկ գոյնմը աւելի կամ քիչ մուծ կարմիր , որուն ոչ ջուր և ոչ ոգիքը գինիին կըներգործ է :

II Էռնիճ . Դ :

Ներմակ մեղրէ մոմը լուծելով ափսինթի աղով , (փելին թուղիով) , և յետոյ շփելով՝ որ բանին վրայ որ կուզես , կըլլայ վէռնիճմը փայլուն , և չայլայլիր ջրէն :

III Էռնիճ պատկերաց :

Պատկերաց վրայ վէռնիճ կըտըրվի՝ որ զգուները կենդանացընէ և պահէ , և ոչ եթէ փայլեցընելու համար , որ կըշփոթէ և կարգելէ առարկաներուն ամբողջ տեսուիր : Սմանապէս զգուշանալու է՝ որ չի գեղնըցընէ ալ , այլ մանաւանդ պէտք է որ աս վէռնիճը

Թափանցիկ ըլլայ Թեթև և անօտր .
 ուստի ամմէնէն աւելի նախապատիւ է
 բւեկնիին ոգիքը (այսինքն Թիրէմէն-
 դիին կմֆնէֆթ եաղի ռուհին), բայց
 որպէս զի աղէկ ըլլայ ամմէն սլահան-
 ջած Թէուհովը, պէտք է ձուծը այս-
 ինքն շահտանէ սախըզին խառնել բւե-
 կնի հետ, կամ մէկ տեղ հալեցընել
 Թիրէմէնդիի ոգիքին մէջը (մէկ մաս
 ոգիք, ու կէս մաս ձուծ), և յետոյ
 քամել լաթէ, և Թող տալ որ իստակ-
 նայ . աս վէռնիճը զգուշութիւն շինելու
 է, որ չի բռնկի :

ՆԿԱՐԶՈՒԹԵԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐԵԱԼ
 ԳՈՅՆՔ

ԳՎ. ԺԼ.

Կերպ շինելու 'Նաբօլէի գեղէն :

Նա հողէ լամպիքմը, որուն տակի
 դին ծեփէ ցեխովմը (չամուռովմը),
 որ բաղկացած ըլլայ իրեք մասին մէկը
 եղոտ հողովմը (ընտոր լիւլէ չամու-
 ռին), և վեցերորդ մասը խառնած

ըլլայ մեռած գլխովն արջասպին կամ
 գողգոթարով : Յետոյ գիր աս լամպի-
 քին մէջը 22 մաս աղէկ սիդիկոն (սիւ-
 լիւկէն), և երկու մաս անուշադր (նշա-
 տրը), որ աղէկմը անկանի մէջ փոշի-
 ացած ըլլան, և մէկմէկու հետ խառ-
 նած, և քիչմը ջրով ցօղցւած զան-
 դուածմը եղած ըլլան առաջուց, և աս
 լամպիկիս մէջը այնչափ տեղը լեցընե-
 լու է, որչափ որ լամպիքը կրակին մէ-
 ջը պիտի թաղվի. յետոյ ծեփէ բերնի
 գլխակը և ղխողովակը՝ խմորովմը, որ
 շինած է ալուրի սոսինձէն (մալէղէն).
 ու երբոր աղէկմը չորցած է ասի, ըս-
 կըսիր տաքցընել զլամպիքն քիչ քիչ,
 և սաստկացօւր հետ զհետէ կըրակը՝
 մինչև որ աս ամանին տակը կըսկըսի
 քիչմը կարմրիլ. և երբոր գործողուիլ
 լըմնցած է՝ մարէ՛ զկրակը, և թո՛ղ որ
 պաղի ամանը :

Յետոյ կըգտնաս լամպիքին տակը
 զանգուածմը, զոր հանելով և դնելով
 քուրայի մը մէջ, և սաստիկ կրակով
 հալեցընելով թափէ երկըթէ փայլուն
 գաղափարի (խալըպի) մէջ :

Կերպ շինելու շնորհան կարգի :

Լսողութենէն եղած կարմիր գոյնը , միշտ իւր մէջը դեղնութի մը ունենալով , անհաճոյ կըլլայ ու աղտոտ . ուստի արհեստաւորաց գաղտնիքը աս է , որ առաջ լաւմը կըլըւան զասպուռը այնչափ՝ որ մինչև ալ դեղին ջուր չի տայ : Ետքը թըջելով զանի՝ ասոր ջրին մէջը կըթաթիսեն բամպակէ կտաւ կմ աստառ , որ լաւմը ծըծէ , յետոյ աս կըտաւը ձգելով մետաղական կալաքարի (այսինքն մաքուր քալեայ թաշիի) լուծութի մէջը , քակել կուտան զգոյնը . ետքը մէջը դնելով մէկ թէթե թըթվումը , զոր օրինակ լիմոնի ջուր , կարմիր գոյնը կըտորտանայ (չէօքմիշ կըլլայ) տակը կիջնայ , լուծած սօտային (մաքուր քալեայ թաշիին) հետ . ուրով կըլլայ խիստ լուծանելի կարմիր աղմը :

Փարիզի մէջ կըծախովի բարակ թըղթեր՝ որոնց մէկ դին աղուոր բիրինձի գոյնմը տարածած է , որ քիչմը թաքուք յարելով՝ կուտայ խիստ աղուոր վարդի գոյն , որ կըգործածեն , թէ հաստատուն մարմին , թէ բամպակ , և

Թէ բուրդ ներկելու համար: Այն գոյ-
նը հեղուկ ալ կը ծախվի, այսինքն սու-
լու՝ մանտրը ճերմակ հողէ ամաններու
մէջ: Ասոր շինելու կերպը գրեթէ նոյն
է վերի ըսածիս պէս:

Վնեւով ասպուռը կտաւէ տոպրա-
կի մէջ, կը թրրջեն անձրևի կամ գետի
ջրով, և ոտքով կը կոխկըռտեն մինչև
որ ջուրը ալ չի գեղնիր: Արբոր աս-
պուռին դեղին նիւթը պակսեր է, կը
խառնեն իր ջուրին 12 անգամ աւելի
ծանրութե չափ անուշ ջուր, այսինքն
12 խաթ ջուր, և անոր մէջը կը դնեն
15 անգամ ասպուռէն աւելի մետա-
ղական կալաքար (մաքուր և ճերմակ
քալեայ թաշի), որ ֆուանսըղերէն կըս-
վի քառպօնաթ տը սուտ: Աս ամէնը
մէկտեղ խառնելէն ետև, կը թողուն
որ 2 ժամ հանգչի, և յետոյ կը քամեն
կը տաւով. աս քամած ջուրը դեղին է.
ասոր մէջ կը թաթխեն բամպակ կամ
բամպկէ կտաւ, մէջը կը քամեն լիմօնի
ջուր, միշտ աղէկ խառնելով ամէնը:

Նամպակին կը տորները կառնեն քիչ
քիչ բաւական զօրաւոր կարմիր գոյն.
24 ժամէն յետոյ հեղուկը բոլորովին
կը օրակսի կարմիր գոյացութենէն, այն

այէս որ ալ ինչ դէնեօ մէջը չի կարմրիր։
 Արեւած բամպակեղէն բաները լը-
 ւալով պաղ ջրին մէջ մինչև որ ալ չի-
 կարմրի ջուրը, կըտաւին գոյնը քիչ
 փայլուն (շաֆխլը) կըլլայ, բայց միշտ
 աղուօր է։ Աս ներկած կըտաւը դէնե-
 լով յետոյ տաք ջրին մէջ՝ որ քսան ան-
 դամ առաւել է քան զկշիռքը չիլուա-
 ցած ասպուռին՝ որ գործածեցինք ա-
 ռաջ. և աս ջուրիս մէջ լուծած է աս-
 սպուռին 10 մասին մէկը մաքուր մե-
 տաղական կալաքարը, կըթողուն մէկ
 ժամու չափ մէջը, կըշաղուեն աղէկմը.
 ջուրը կըդեղնի, իսկ կըտաւը ընդ հա-
 կառակը կըլլայ պաղ վարդագոյն, ցի-
 սօլուիս բէմակէ. և աս գոյնս այնչափ
 կաղուորնայ՝ որչափ որ լըվացվի յետոյ
 մաքուր պաղ ջրի մէջ։

Աղուած կըտաւը հանելէն ետև,
 մընացած ջրին մէջը խառնելով լիմօնի
 ջուր՝ այնչափ որ քիչմը թըթվուտնայ,
 իսկոյն հեղուկը կուեննայ աղւոր վար-
 դի գոյն, որ ՚ի սկզբան երեսը կերև-
 նայ, և յետոյ քիչ քիչ ջուրը իստակ-
 նալով, ամանին տակը կիչնայ խիստ
 բարակ կարմիր փոշիմը՝ որ ջրէն զատել-
 լով կամաց կամաց կըչորցընեն սնակիտ

(Թապախի) մէջ , որ կըսվի տնկական կարմիր կամ փօռթութեամբ փոշի :

Մ. Ե փոշիս յարելով լիմօնի ջրով՝ կըլլայ կարմիր հեղուկ մը . ետքը գնձիկով կառնեն ճերմակ պզտի ամանի մէջ կամ խավանօղի մէջ և կըչորցընեն : Իսկ եթէ որ թղթի վրայ առնեն և չորցընեն գնելով քանիմը շաբաթ օդաւոր , այսինքն բաց տեղմը կերենայ կանանչ , դեղին , կամ բիրինձի գոյն :

Հարուր օխայ ասպուռը կուտայ երկու հարիւր տրամ աս կարմիր փոշիէս , բայց այս քանակութիւնը կըտեւէ շատ երկան ատեն , զի թեթեւ ըլլալով շատ կըքաշէ :

Կերպ շինելու աղէկ լաւ եղանակն :

Մ. Ե Լաքը մի հասկընար կոմալաքան , այլ կարմիր կամ ալ փոշիմը որ կըգործածվի քաշուածներու համար : Մ. Ե Խելմը աղէկ խրումը , և դիր շիշիմը մէջ . վրան լեցոր իր կըշիռքին երկու չափը զօրաւոր ողիք գինիի , և այնչափմընալ շոգիացած այսինքն իմպիկէ ելած ջուր , և թոզ որ թափէ գոյնը քանիմը օր անուշ կըսկի քով . քամէ՛ ց :

սիւղմիւշ ըրէ՛ յետոյ բոլորը . և դիր
մէջը քանիմը կաթիլ¹ անագի , այս-
ինքն խալայի լուծութի . Արսկըսի ա-
մանին տակը տորտանալ աղէկ կար-
միր մը . երկու ժամէն երկու ժամ շա-
րունակելու է քանիմը կաթիլ նոյն լու-
ծութենէն , մինչև որ ամմէն դունա-
ւոր մասունքները տորտանայ (էօք-
միշ ըլլայ) , և յետոյ վրայի ջուրը կա-
մացմը թափելով , մնացածը շատ ջրով
լըւանալով և ջրէն զատելով՝ կըջորցը-
նես ու կըպահես պէտք եղած ատենի
համար :

Հանել աղէկէ՛ հարմիր լաք՝ Կորոն (Ժօշիւ պոյա)
արմապէն որ Քոանսըպէրէն էլսվի հառանս :

Արդենն ութը տրամ աղէկ տորոն
պղտի տոսլրակի մը մէջ՝ որ կարած է
հաստ բամպակեղէն կըտաւէ , և մե-
ծութիւնը կըրնայ առնել դրածին քա-
ռապատիկը (չորս խաթը) : Այս տո-
պրակը կըդնեն քարէ անկանի (հավա-

¹ Երկու մաս քէզապ մէկ մաս թուղ ուռնի
կըխառնես , կըաղի վրայ քիչմը կեռացընես , որ
դէշ ծուխերը ելլայ , յետոյ մէջը կըձգես խա-
լայ՝ որ լուծի :

նի) մէջ, վրան կըլեցընեն երկու հա-
րիւր տրամ անուշ ջուր, և կըճգմեն
զանի ուժով մինչև որ ջուրը մութ
կարմրի, աս ջուրը կըքամեն կառնեն,
յետոյ նորէն ջուր կըդնեն և այնչափ
կընեն՝ մինչև որ ալ չի կարմրիր ջուրը,
կամ թէ աղօտ գոյնմը կունենայ: Աս
գործողութե մէջը գրեթէ հազար տրամ
ջուր կըգործածվի:

Աս կարմիր հեղուկը կըլեցընեն անա-
գաւոր ամանի (խալայլը խազանի)
մէջ, և կըտաքցընեն՝ մինչև որ աղէկ
եռայ: Այետոյ կըվերցընեն և կըլեցը-
նեն ճերմակ հողէ ամանի մէջ, մէջը
կըդնեն ութ տրամ պաղլեղ (շապ)
ջրով հալած, և կըխառնեն աղէկմը,
յետոյ մէջը խելմը բօթասի (մոխրաղի
կամ բելին թուզի) լուծուի կըխառ-
նեն, այնչափ որ անուշցնէ պաղլեղին
թթուն. հեղուկը կըսկսի փրփրիլ, և
նոյն ատենը կըտորտանայ ամանին տա-
կը աղուոր կարմիր գոյնմը:

Արբոր աս հեղուկը կամ լուծուի
պաղի, վրայէն դեղին խտակ ջուրը
կառնեն, մնացած կարմիր փոշին եռա-
ցեալ (խայնար) ջրով կըլըւան, և կը-
թողուն որ կամաց կամաց չորնայ, աս

չոր կարմիր փողին գործածած տորոնին
չորրորդ մասին մէկն է :

Եւ գունաւոր փողին աւելի կատա-
րեալ կըլլայ, փոխանակ չոր տորոնի՝
թարմ (թաղէ) արմատը գործածե-
լով այսպէս: Արծեծէն 64 տրմ թարմ
արմատը տորոնին թուճ՝ անկանի (հա-
վանի) մէջ փայտէ կոթով, մինչև որ
ըլլայ թանի (թառխանայի) թանձ-
րութի: Եւ ջրոտ խմորը դնելով յե-
տոյ բամպակէ տոպրակի մէջ, կըշա-
ղուեն ջրով՝ մինչև որ ամմէն գունա-
ւոր մասը փոխէ: Աւունաւոր ջրին մէ-
ջը կըդնեն ութը տրամ պաղլէղ, և
խելմը մոխրաղ (բելին թուղի,) ինչ-
պէս վերը ըսինք. կարմիր լաքը մաքուր
ջուրէ անցընելու է, և հասա չորցը-
նելու:

Եւ կարմիր ներկս կուգայ հոս Ա իէն-
նայէն. օխան քսան ղուռուչէն աւելի
կըծախովի, նախաշները կառնեն:

Պէտք է փոշի ընել $\frac{1}{8}$ կենդանիի ածուխը (քէօմիւրը) եղջիւրի (սլոյնուղի) կամ ոսկորի, $\frac{2}{8}$ աղէկ իւղոտ չամփայտին ածուխին հետ, և մէկ մէկուհետ աղէկ խառնելէն ետեւ, պէտք է դնել մէկ քուրայի (բօթայի) մէջ, և կամ սըռսըզ յախճապակ (ՓառՓռուռի) ամանի մէջ, յետոյ բերանը¹ աղէկ ծածկելէն ետեւ, պէտք է թաղել ամանը բոլորովին ածուխի փոշիի մէջ, յետոյ չորս դիէն ածուխ լեցունելով տալու է զօրաւոր կըրակ իրեք ժամու չափ, և յետոյ թող տալու է որ պաղի, և երբոր բացվի կըտեսնելի որ մինչև յախճապակէ ճերմակ ամանը ալ աղուոր դունով սեցած է: Ասե գոյնը շատ բանի կըծառայէ:

1 Քուրային կափարիչին, այսինքն խաբախի մէջը տուաջ քիչ մը ջուր կըլեցնեն ու շուտմը կըթափեն, և յետոյ ծեծած ապակիի (սիլւուռի) փոշի կըցանեն, և կըգոցեն քուրային բերանը:

Արեւի շէնէլու կանանց և կապոյտ գոյն :

Կրփոշիացընեն անկանի մէջ հաւա-
սար բաժին աղէկ ժանգ (ձէնկեառ),
և քռէմօռ թառ թառ, մէջը կըլեցընեն
ծ մաս ջուր, և ամմէնը մէկ պուխալի
մէջ դնելով, թող կուտան որ մարսը-
վի ութը օր անուշ տաքութիւն : Աետոյ
կըմըզեն (սիւղմիւշ) կընեն, և մէջը
կաւելցընեն ժանգառի կշռին ութը մա-
սին մէկը խէժ (առապ զամիսի), և կը-
բըռնեն ամանը մեղմ տաքութե վրայ
մինչև որ խէժը հալի :

Նսանկ կուենան աղուոր կանանց
գոյնմը, որ կըրնան բաց ընել կամ
մուծ (խօյի), որչափ որ աւելի կամ
պակաս կըշոգիացընեն, այսինքն ջուրը
կըթռցընեն :

Կապոյտութիւն :

Կառնեն աղէկ լեղակ (չիվիտ), և
կրփոշիացընեն ապակի անկանի մէջ.
յետոյ վրան կըլեցընեն իր կըշռքէն
չորս անգամ աւելի զօրաւոր ձերմակ
ծծումբի ոգիք (այսինքն զաճ եաղի).
աղէկմը խառնելէն ետև՝ կըլեցընեն

շիշէի մէջ, և կըթողուն որ հանգչի 24
Ժամ. յետոյ աս խառնուրդին վրայ
կըլեցընեն 12 անգամ աւելի իրենց
կշռքէն անձրեւի ջուր, և կանցընեն կըր-
կին (երկու խաթ) լաթէ :

Վիտնալու համար թէ որչափ մոխ-
րաղ (բելին թուղու) դնելու է մէջը՝
որպէս զի չէզոքանայ դրած թթուտը,
կառնեն քիչմը չափով լաթէ քամա-
ծէն, և կըխառնեն ջրի հետ, և կը-
դնեն մէջը մոխրաղ, և կըտեսնեն որ
գոյնը բոլորովին կընստի ամանին տա-
կը, այնպէս որ թէ աւելի դնեն ալ չի
նստիր, կիմանան համեմատութեւ թէ
բոլորին որչափ մոխրաղ դնելու է :
Աստի յետոյ կըլուծեն բաւական մոխ-
րաղ ջրով, և կանցընեն աս լուծուիլը
թղթէն, և կըհեղուն լեղակին վրայ :
Խառնուրդը կըսկըսի փրփրիլ, և կըս-
կըսի նըստիլ ամանին տակը խիստ ուշ
մէկ կապուտ տորտ մը շատ բարակ .
կառնեն վրայի իստակ ջուրը, մնացա-
ծին վրայ կըլեցնեն տաք ջուր այնչափ՝
մինչև որ համ չունենայ . յետոյ դար-
ձեալ վրայէն առնելով իստակ ջուրը,
կըչորցընեն ձերմակ սինակի (թասա-
խի) մէջ, և կըլլայ խիստ բարակ կա-

պուլտ գոյնմը : թէ խառնելի մէջը՝
քանի որ չէ չորցած լուծութիւր՝ Լ. փ-
րիկայու խեփ (առապ զամխի) կըլլայ
աղուոր կապուտ գոյն գործածելու հա-
մար :

Երբ 2 րէնէլա Բօրնո-խաւէ դեղին գէֆր
պօզան հերէ :

Արխառնէն հարիւր տրամ պառիթ
փոշի եղած , 16 տրամ ածուխի խիստ
բարակ փոշիի հետ . առ խառնուրդը
քուրայի մէջ լեցընելով , կըդնեն հա-
լոցական բռան մէջ կամ օճախի մէջ .
կուտան սաստիկ կրակ երկու ժամու
չափ : Արբոր քուրան պաղած է , այս
մօխրագոյն զինճապի սև եղած խառ-
նուրդ նիւթը , կըդնեն յախճապակ
կամ սրուլը ամանի մէջ , խառնելով հե-
տը 32 տրամ կիր եղած տէմիր պօզա-
նի բարակ փոշի , որ Ֆուէնկէվար կըսվի
անդիմօնիօ քուուտօ . այս զանգուածս
յետոյ կըլուծեն ձգելով օխամը եռա-
ցեալ ջրի մէջ , և կըշարունակեն նոյն
եռացումը կէս ժամ . խիստ յետոյ որ
վար կառնեն , կըդնեն մէջը օխայ ու

կէս ջուր , և խիտ լաթէ կանցընեն ա-
մէնը . լաթէ անցած նիւթը գինիինման
մուծ գեղին է , և կըտորտացընեն զա-
նի քացախով : Ամանին տակը նըստա-
ծը՝ ջրով լըւալով մինչև որ անուշնայ
ջուրը , յետոյ լաթի վրայ կառնեն և
կըջորցընեն :

Ասոր գոյնը մուծ Փօռթուխալի գե-
ղին է . թէ որ մէկը կուզէ անկէ բաց
ընել կամ ճիշտ Փօռթուխալի գոյն
ընել , պէտք է որ տորտացընէ ճերմակ
արջասալի եղով , այսինքն զաճ եաղիով ,
որ կիսով չափ ջրի հետ խառնած է ,
փոխանակ քացախ գործածելու :

Ղերմաչ գոյն աւելի յարմար նկարչութի :

Արովհետև իւստիւպէճը , կըգեղնի
ատեն անցնելով , և ինչ և իցէ թըթ-
վուտմը գպչելով իրեն՝ շուտով կայ-
լայլի , ասոր համար հիմակվան ատենը
թէ նկարչութի և թէ պատկերհանուէ
աւելի քան զամենը յարմար կըգատ-

1 Տորտացնելու համար՝ պէտք է քացախը
քիչ քիչ լեցնել , մինչև որ բոլոր փոշին տակը
նստի :

վի և կըգործածվի այն փոշին, որ կը-
շինվի այսպէս :

Հաւասար բաժինը պաղլէղի լուծու-
թեան և քաղցիակ կապարի (խուռչուն
թուղիի) լուծութե իրար խառնելով,
որ իսկոյն կըտորտանայ կապարը սպի-
տակ գունով ամանին տակը, որ ջրով լը-
ւալով ու չորցնելով կըպահեն՝ պէտք
եղած ատենը գործածելու համար :
Եւ շատ աժան կըլլայ, թէ որ պաս-
մաճիկները գիտնան գործածել աս խառ-
նուրդին ջուրը փոխանակ պաղլէղի, և
տակի տորտը նկարչաց ծախեն :

Եւ որ կերպը՝ կըխօսինք երբոր պաս-
մաճիկութե վերաբերած բաներու վր
գրենք, թէ ինչպէս կըրնան գործածել,
գուններուն աւելի հաստատութե և ա-
ղուորութեան համար :

Նոր կերպով ճերմակ խառնուած շինել :

Եւ աջ աղէկ իւստիւպէճը կըշինվէր
Քուէմա քաղաքը, հիմա փոխադրեցաւ
ի Սիեննա, և մանաւանդ Վլաժան
Ֆիւռթը քաղաքը . աս գործատանը
իւստիւպէճ՝ շինելու նոր կերպը հրա-

տարակեց քաջալերական ընկերութիւն
այսպէս :

Մաքուր կապարի թիթեղները կմ
բարակ տախտակները կըկախեն պը-
տուկներու վրայ, որք լեցուած են վայ-
րի խնժորով շինած քացախէ . աս պը-
տուկները տեղաւորած են մէկ սենեկի
այսինքն օտայի մէջ՝ որ սոսայով խիստ
տաքցուցած է . կապարին բարակ տախ-
տակները քացախէն ելած գոլորշիքէն
բարկնալով կամ ուտվելով կըբրդին՝
կտոր կտոր կիյնին պտուկներուն մէջը,
և կըճերմըկին : Յետոյ լըւանալով կը-
ղատեն աւելի բարակ փոշիները, և ա-
ղէկները խոշորներէն կամ գէշերէն .
ասկէ է որ այլ և այլ տեսակ իւստիւ-
պէճներ կան :

Լըւալու կերպը գործաւորաց վար-
պետութիւնն է զատել աղէկը գէշէն .
ճերմակագոյն իւստիւպէճը է խիստ
մաքուրը, որ միայն պատկերհանութե
և նկարչութե համար կըգործածվի :
Եւ որովհետեւ սոսկ իւստիւպէճը գըն-
ձիկի աղէկ չիգար, և զարդարանքի
նկարներուն աւելի յարմար գոյնմը ու-
նենալու համար, կըխառնեն մէջը կրա-
քար (քիրէճ թաշը կամ մեռմեռ), և

շատ տեղ կըխառնեն երաժ ծծմբակ¹ և պառիթի՝ որ աւելի յարմար է, և շատ տեղ ալ չեն խառներ աս նիւթին երաժը, այլ կըխառնեն չերածը որ գոյնը աւելի ճերմակ մնայ :

Պատուար գոյն հասարակ գանձարիօն ծաղկի :

Վանդարիօն ծաղիկը իրեք տեսակ է, դեղին, կարմիր և կապուտ : Աս կապուտ ցեղը քիչմը խոշոր է, որ լատիներէն չիանուս ալ կըսվի, ցորենի անդերու (թառլաներու) մէջ շատ կըբուսնի, մանաւանդ Վլիիա կամ Սոռայու լեռներու վրայ շատ կըգըտնըվի. ասի կըժողվեն իր խանտիլովը, և թղթի վրայ տարածելով կըչորցընեն բարեխառն տաք սօսայի վրայ : Ասղիկները, որ կիսաչափ չորցած են, կըցօղեն վրանին քիչմը առապ զամսիով՝ որ լուծած է ջրով, և կըսկսին շաղուէլ ամմէնը մէկտեղ, որպէս զի հաւասար ամմէնը տամկանան խեժին ջրովը. ե-

1 Պառիթ, որ 'ի մեր լեզու ծանրոյթ, է մասնաւոր ըսպիտակ քարով՝ որ քան զամմէն քարը կամ հողը ծանր է բնութեւ. ասոր ծծմբակը չի հալիր ջրին մէջ :

դաժ խմորը կըդնեն երկու թղթի մէջ,
 և վրան ծանր բանմը կըդնեն որ կո-
 խէ : Վանիմը օրէն յետոյ քարէ ան-
 կանի մէջ կըյարեն լոսելով, մէջը ա-
 ւելցընելով քիչմը պաղլէղի, այսինքն
 (շապի) ջուր, յետոյ կըքամեն և ջու-
 րը կառնեն, և սոյն քամած ջուրը սըռ-
 լը ամանի մէջ դնելով՝ կըշոգիացընեն,
 այսինքն կըթռցնեն. ամանին տակը
 կըմընայ աղուոր կապուտ գոյն մը տըն-
 կական :

ՊԱՏԿԵՐՀԱՆԱԿԱՆ ՀՆԱՐՔ

ԳԼ . ԺԲ .

Պարսաստումն պարէրհանաչան արախաչի,
 հրաւի, և գունեբու իւղային նէարագրումն
 համար ըստ էերպի Առանգի :

Աս պատկերհանս հնարեց նոր կերտ-
 մը պատկերք քաշելու այսպէս : Խոշըր-
 կեկ կըմանրեն կոտրտելով ոչխարին
 ոտվըներուն ոսկորները, և կեփեն ջրով
 եղէն զատվելու համար. յետոյ նոյն
 ոսկորները դնելով բօթայի մը մէջ կե-

րեն կրակով՝ մինչև որ կեր (քիւրէճ)
դառնայ , և ասպա կըփռչիացընեն :

Արսպատրաստեն խմորմը աղէկ ալու-
րէ , և կըչորցընեն զանի մեղմ տաքութե
կրակի . յետոյ կառնեն հաւասար կըշ-
ռով աս խմորէս , և վերի ըսած ոսկրին
փռչիէն , և մէկ տեղ խառնելով կըլո-
սեն (սահ կընեն) , և յետ շըփեւէն՝
փայտեղէն տախտակը սունկ քարով
(բումզայով) կըցանեն վրան աս պատ-
րաստած և լոսած փռչիէն քիւմը , և
շըփելով սունկ քարով՝ կըտարածեն
վրան զփռչին այնչափ՝ որ գոցվին փայ-
տին ծակտիքը : Այնտ ալ յորիկ գնձի-
կով ալ կուտան վրան շապիկմը ալ նոյն
ջրով յարած փռչիէն , և երբոր չորցեր
է , տախտըկին վրայ կըկպցունեն ա-
ւաղաւոր թուղթ , և անոր վրայ ալ
կուտան թեթև շապիկմը նոյն բաղադ-
րած փռչին ջրով յարածէն , և կամ
թէ որ կուզեն միանգամ կամ երկուք
ալ կուտան , որպէս զի կատարեալ , ըլ-
լայ ծրծողութիւն :

Առաջ քան զբանելը կամ զնկա-
րելը ներկերով , պէտք է տալ աս տախ-
տակին վրայ մէկ շապիկ մը եփած կտա-
ւատի (քէթէն թօհումի) եղով և կիմ

մեկոնի (խաշխաշի) եղով՝ որպէս զի
խիստ ծծողունիւ հիման բարեխառնի :

Իսկ լաթի վրայ քաշելու պատկեր-
քին հիմը կամ տակը պատրաստել
պէտք է, գրեթէ նոյն վերի ըսած կեր-
պովը . միայն թէ ինչ գոյն որ կուզեն
նոյն բաղադրութե մէջը խառնելով
կուտան հիմանը, այսինքն կըտաւին
կամ աստառին վրայ, մէկ երկու և ի-
րեք անգամ յետ չորնալէն, հաւասարա-
պէս շապիկ մը :

Վործածելու գունները պէտք է որ
պինտ առաջ լոսած ու սղկած (էզմիշ)
եղած ըլլան իւղով, մաքրելով զայն յե-
տագայ կերպով :

Պէտք է ընել թանձրըկեկ խմորմը
երած ոսկորին մոխիրէն՝ որ փոշի եղեր
է, ջրով շաղկելով զանի . զոր փնտակի
ձևով կըլորցընելով կըդնեն կրակի մէջ,
որ կաս կարմիր կըլլայ . յետոյ կըվեր-
ցընեն կրակին մէջէն, և անմիջապէս
տաք տաք կըձգեն եղի մէջ, որոյ քա-
նակութիւնը ըլլայ նոյն փնտակը ծածկե-
լու չափ : Արբոր կըպաղի եղը, կըպար-
պեն շիշէի մէջ, խառնելով հետը քիչ-
մը ոսկրի մոխիրէն . 24 ժամ հանգչե-
լէն ետեւ՝ կիստականայ (տուռուլմիշ

կըլլայ) եղը. և կըրնայ լաւ գործած-
վիլ նըկարելու համար :

Երեւով ոսկըրները ոչխարին ոտովը-
ներուն պայծառ և զօրաւոր (քէսկին)
կըակով, մինչև որ խիստ ճերմակին, լո-
սելով յետոյ, և խառնելով եղին հետ
կունենան անայլայլելի ճերմակ գոյնմը :

Եւոյն ոսկորները երեւով գոց ամանի
մէջ, զոր օրինակ գոց փոթայի մէջ,
կունենան շագանակի այսինքն քեստա-
նէի գոյնմը :

Ֆռանսայի բիռիթ մառսիալ կամ
սիւլֆիւռ տը ֆէռ ըսած նիւթը է բը-
նական մետաղական խառնուրդ հանք-
մը 'ի ծծըմբէ և երկաթէ՝ դեղին ոս-
կեգունով բանմը, որուն ամմէն մէկ
սառնորակ մասանց ձեւը կամ հնգան-
կիւնի է և կամ խորանարդ ուղղան-
կիւնի : Օրասի երես կըլլայ աղէկ կար-
միր գոյն մը, նման հետու կարմիր գու-
նին :

Բճելի (ուստուռայի) յեսանին
(պիլէիին քարին) տակը եղած մոխրա-
գոյն կամ սև նիւթը ֆռանսըղերէն
կըսվի առտուաղ. ասոր կապուտ տե-
սակնալ կայ. սոյն կապուտ տեսակ կաւ
հոտօղ քարը, երեւով, և ոսկրի մոխի-

րին հետ միատեղ լուսելով, և լուսալով՝
որ զատվի իւղային մասունքը, կըլլայ
մոխրագոյն (զընճասլի) գոյն մը :

Որթի (ասմայի) ուռերը կամ ճիւղերը երեւով գոյ ամանի մէջ, մինչև
որ աղէկ ածուխ (քեօմիւր) ըլլայ, յետոյ
լուսելով զանի, կըլլայ կապուտակ
սև գոյնմը :

Ֆռանսըզերէն կըսվի բասթէլ, լափիսի
(խուռչունխալէմի) ձևով զանազան
գունով շինած ներկեր, որոնցմով
նկար կամ պատկերք կըգրեն դիւրուն
կամ տիսէնեօյի համար, որոնց բաղադրութիւնը
կըլլայ հետևեալ կերպով :

Բասթէլը կըշինվի խառնելով ոսկրին
մոխիրը՝ իր չափին հինգերորդ մասին
պալէնայ ձկան ըղեղին (պալըխ
նէֆսիին) հետ տրամ $\frac{1}{5}$ և ասոր մէջը
աւելցընելով գունաւոր նիւթ : Օր
օրինակ մէկ մաս պալըխ նէֆսի յարեւով
օխամը եռացեալ ջուրի մէջ. մէջը
կըդնեն 5 մաս ոսկրին մոխիրը, և
կըլուսեն ամմէնը գունաւոր նիւթով,
պէտք եղած աստիճանաւ բացութեան
կամ գոցութե գունոց. յետոյ կըկլորցընեն
յարմար ձևովմը, և կըշարեն
տախտակի վրայ և կըչորցընեն :

Սոսկ գունաւոր նիւթերը լոտելով
ոսկրի մոխիրով, կըշնեն գունաւոր լա-
փաներ :

Հիմը պատկերքի, որ պատրաստած
է ոսկրի մոխիրով, որ ոչ այլ ինչ է,
թէ ոչ փոսփորակ մը կրի այսինքն քի-
րէճի միացած ֆոսֆորի թթվութիւն
հետ, որ շաղկած է աղէկ ալուրով՝ որ
ոչ երբեք կը ճաթուտի. կըծծէ շուտով
դնրկարը, և իր ծծող որակութիւնը կը
գիւրացնէ քաշվածքը, քան զուրիշ
կերպ պատրաստած հիմը : Այդ որ ամ-
մէն պատկերհանկըրնայ ինքիրէն պատ-
րաստել աս հիմը :

Քաջաւերական ընկերութիւն Աօն-
տօնին վարձահատոյց եղաւ աս գիւտը
գտող Առանտի հեղինակին :

Երպէս զաւարտ քարէ արշաններուն գոյնը հին
մարմարիոնի. այսինքն նոր արշանը անլիքայի
նմանցնել :

Եւ գաղտնիքս հաղորդեցաւ ուսում-
նական ճեմարանին Փարիզու : Առ-
նէն ըստ չափու մեծուէ արձանին խել-
մը չիմարած մաքուր և ճերմակ կիր,
և խիստ բարակ կըփոշիացնեն. և ա-

սոր հետը իրեք մասին մէկը կըխառնեն փոշին ճերմակ մարմարիոնին, և ուղած գունին բացուծե և մթուծեր նայելով՝ կաւելցընեն մէջը սև խուռում, և քիւմը ալ դեղին օգուր. առաջ քիւմը փորձի համար կըշինեն և կընային որ ուղածէն բաց է՝ քիւմընալ խուռում կաւելցընեն :

Երդ ամմէնը մէկ տեղ խառնելով՝ աղէկմը կըյարեն. պէտք եղածին չափ թարմ (թաղէ) հաւկիթի ճերմըկուցով շուտ շուտ՝ որ չխփնտանայ, և միակերպ կըտարածեն նկարի դնձիկով արձանին վրայ բարակ շապիկ մը աս խառնուրդէն : Փորձի համար շինածէն առաջ մէկ քարի վրայ քիւմը կըտարածեն՝ որ նային գոյնը յետ չորնալուն, և ետքը անոր համեմատութիւնը կըբաղադրեն ուղած գոյնը :

Այս մէկ ուրիշ կերպմընալ : Աեռացընեն (խայնաթմիշ կընեն) զխուռումը մայալանմիշ եղած, այսինքն փրփրած շեռով և զանի խայնար խայնար կըտարածեն գնձիկով արձանին վրայ հետզհետէ շատ անգամ մինչև որ ուղած գոյնը գըտնայ հին արձանի նմանելու :

Լճիկանի և Տարճարիոն բաշի վրայ վերանվաճ
 որաւ որովհետ զի շատ անգամ :

Հռոմայեցիք՝ մէկ օխոյ ջուրը վէյ
 տրամ ճերմակ քալեայ թաշիով, և 16
 տրամ ճերմակ մեղրեմոմով կէփեն, և
 խայնար խայնար կըտարածեն զանի
 ֆռչայով մէռմէռ քարին վրայ . և որ
 չափ որ կըտարածեն, այնչափ ալ կը
 րակի կըմօտեցընեն զքարը՝ մինչև որ
 ծծէ զվէռնիճը : Իսկ Գլօրէնցա քա-
 ղաքը կառնեն 100 տրամ ճերմակ մեղ-
 րեմոմ, և կըհալեցընեն մաղմաղ կրա-
 կով, և մէջը կըդնեն ինը տրամ ու
 կէս թիրէմէնթին, և կըզգուշանան
 որ կրակը շատ չըլլայ, և աս խառնուր-
 դը եփ չելլայ : Օտաի տաք տաք կը-
 տարածեն ֆռչայով մէռմէռին վրայ,
 և զքարը կրակին քով կըբրնեն, և
 նորէն ֆռչայով կըհաւտարեն . այս-
 ինքն հաւտարելու ատենը, ընտոր խա-
 լաֆաթ ձինները ունին կասկարամը, ա-
 նորպէս մէջը կրակ դնելով՝ քարին մօտ
 կըբռնեն զգուշութիւն, որ չի դաշի քարին

Պահել ժանկէ և 'ի Բժէ պղինձը , որուն վրայ
կան փորութիւնք :

Պղինձէ տախտակները՝ որոնց վրայ
փորութեամբ են պատկերք և կամ ուրիշ
ձև բաներ , երբոր ժանկոտին՝ կասկա-
կանին , ուստի շատ հարկաւոր է պա-
հելը :

Մոր համար () կիւստ Միշէլսանը
հնարեց մէկ կերպով պահելու զանոնք ,
զոր ուրիշներնալ շատ փորձեցին՝ թէ
հետագայ կերպով շատ աղէկ կը պահ-
վի :

Սախ կը շփեն զպղինձէ տախտակ-
ներն տէպէշիրով խիստ բարակ փոշի
եղած , և կը թողուն որ կատարեալ չոր
նայ , և կը մաքրեն որ չիմնայ վրան եղև
մընշան : () Ետոյ կը կը տրտեն և կը ման-
րեցընեն զպալլիս թու թխալին մանր
մանր , և կը դնեն անկանի և շիշէի մէջ ,
ու վրան կը լեցընեն բաւական չափով
աղէկ ճերմակ գինի . կը դոցեն շիշէին
բերանը քուռչով , և կը դնեն շիշէն ա-
ւաղին վրայ՝ ու կուտան մեղմ տաքութի ,
իսկոյն կը լուծի , և ուրիշ տաք գինի
պատրաստ ունենալով , քիչ քիչ կը լե-
ցընեն մէջը պէտք եղած հեղուկութիւ

(սուլույուլթիւր) տալու համար . յետոյ լաթէ կանցընեն որ կըլլայ թափանցիկ . ապա բաղադրու թիւնէս կըլծափեն սղընձի վրայ . քանիմը ժամէն ետքը կըսընտանայ , թափանցիկ ըլլալով տակէն փորուածքը կերենայ : Այլ երբոր այն փորուածքը պէտք ըլլայ գործածել , գիւրաւ կելլայ վրայի տուած թու թխալը : Պղինձէ տախտակը կըդնեն քիչմը տաք տեղ , թեթեմը կըտաքցընեն , և վրան կըլեցընեն տաքուկ ճերմակ գինի , իսկոյն թու թխալը կըկահղնայ և կըհեղուկնայ , ուստի գիւրաւ կըղատվի տախտակէն և կըմաքեն :

ԳՐԱԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ՀՆԱՐԲ

ԳԼ . ԺԳ .

Եւ որ պէսաւ պապագրութիւնն՝ որ հռչի խիֆաւանն
պապագրութիւնն , համ որ հռչի Բաղճապապիւնաւ
պապագրութիւնն :

Եւ կերպ տալագրութիւն համար՝ կընտ-
րեն զայն տեսակ կրաքար¹ տախտա-
կը , որուն տաշվիլը դիւրին կըլլայ . մե-
ծութիւն աս քարիս համեմատ ըլլայ քա-
շած ռէսիմին , իսկ թանձրութիւն եր-
կու կամ երկու և կէս մատնաչափ , որ
պէս զի դիմացկուն ըլլայ : Եւ քարիս
մէկ երեսը արծնելէն ետեւ , որ քիչմը
թեթեւ ծակոտկէն ալ մնայ նէ՝ արհես-
տաւորաց հաճոյ է , լափիսով կըքաշեն
ռէսիմը . յետոյ վրայէն կանցնին մաս-
նաւոր մէլանովմը՝ որ շինած է սև խու-
ռումով ճարպով և թիրէմէնթիի ոգի-
քով՝ որպէս զի քէզապը չուտէ զանի :
Կան որ կըհամարին՝ թէ աս մեղանը

1 Աս ըսած քարերնիս սախըլ թաշիի նման է :

կոմա լաքայով, այրիչ բօթասով, սև
խուռուճով կամ վառած մեղրեմամբ
ծուխով կըրնայ բաղադրովիլ: Յամին
1812. տեսայ Վեննայու գործատանը
մէջ, որ կըգրեն քարին վրայ բարակ
զէմպէրէկի կտորով՝ որ գրչաձև կըտ-
րած է սուր մկրատով, և պզտի բարակ
փայտի կամ փետուրի վրայ յարմար-
ցուցած:

Վաւ ինչ և իցէ ճառեր կամ ոտա-
նաւորներ և մուղիքայի նօթաներ, նի-
եղանակի խաղեր, կըգրեն աս գրչովս,
և երբոր չորնայ՝ կըգնեն քարը մէկ
տեղմը քիչմը ծուռ բռնած, և վրան
կըթափեն քիչ քիչ հասարակ քէղապ՝
ջրով խառնած, մինչև որ արհեստա-
ւորին ուզածին պէս ուտէ զքարը, և
քիչմը ցածնան մեղան չիտպած տեղե-
րը. յետոյ կըլըւան զքարը մոխրի ջրով
և մաքուր ջրով, և կըսրբեն. անկից
ետքը կըգնեն տպելու համար յարմար-
ցուցած տեղը, և վրան կակուղ կա-
շիով պատած գրտնակով, այսինքն օխ-
լաւույով՝ կըլորցընելով կուտան մեղա-
նը՝ որ նմանապէս բաղադրած է խու-
ռուճով ճարպով, թիրէմէնթիի կամ
նաւթի ոգիքով և քիչմը ալ կըտաւա-

տի , այսինքն քէթէն թօհումիւ եղով .
 յետոյ վրան կըդնեն թուղթը կամ կը
 տաւը , և մետաքսեղէն բեհեզը , այս-
 րինքն սանտալը և այլն , այն կերպով
 ինչպէս հասարակ տպագրութե օրէնք
 է . իսկ վրան փոխանակ մէնկէնէյով
 սըխմեւուն , հաստ և ծանր պղինձէ դը-
 ւան , այսինքն կըլոր տիրէկ մը՝ որուն
 մէջը կապարաւ լիք է , կըորեւով մէկ
 անգամ կըտանին կըբերեն . ետքը կը-
 բանան չերչիվէն , և կըհանեն թուղ-
 թը՝ որ մաքուր տպած է , կըդնեն նո-
 ռէն ուրիշ թուղթ : Այն որ մաքուր
 չեւայ կըսրբեն քարը մաքուր մոխիր
 ջրով , և ամմէն մէկ անգամուն կուտան
 մեւանը նոյն օխլաւույով . երբոր մաշի
 գիծերը կամ գիրերը . քարին վրայ նո-
 բէն ջրով խառնած քէղապ կըլեցընեն ,
 և կըկերցընեն , մինչև որ բաւական
 ցըցվի գիծերը կամ գիրերը : Այս ալ
 գիտնալ պէտք է , որ գիրերը կամ գի-
 ծերը շատ ցըցվելու հարկ չիկայ , զի
 տեսայ որ հազիւ թէ զգալի են : Այսանկ
 տպագրութիւն շատ աժան և շատ դիւ-
 րին կըլլայ , մանաւանդ ան բաներուն
 միայն կուգայ՝ որ սանդուանձը գիծեր
 չունին :

Վ Էննայու գործատանը մէջ տեսայ
որ այնպէս մաքուր կըտըպէին՝ որ ամե-
նեին չունէին տարբերութիւն պղնձէ
տիպերէն : 1809. 1810 : Արտիլի թէ
Մագդիայէն եկած չիթերուն կաղպար-
ները այսինքն խալիպները աս կերպովս
քարի վրայ փորած են : Աոր տեսակմը
ալ փորվածքի հնարեցին՝ որ պղնձի
պէս վերի ըսած քարի տեսակին վրայ
կըփորեն , և ամէն տեսակ պատկերք
կըտըպեն , նաև սանդուանձլը բաներ :
Սաև սոսկ կըգրեն ինչ ձև որ կուզեն՝
քարին վրայ մեղրեմոմով աճառով (սա-
պոնով) և մեղծով (խուրումով) բա-
ղադրած մելանով, կամ ճարպով շի-
նած մելանով : յետոյ զքարը թաց լա-
թով կըսրբեն ամէնմէկ անգամուն ,
և նորէն վերի ըսած մելանը կուտան .
քարին ճերմակ մնացած տեղերը որ
ջուր է ծծեր՝ չի պլըշկիր մելանով , հա-
պա ուր որ սև է՝ այն մասը միայն կառ-
նէ մելան : Ասոր կերպըս՝ քարը կեր-
ցընելու համար ժանտաջուր չի գործա-
ծեր :

Սեղրեմոմով և աճառով շինած մե-
լանը տաքցընելով կըգործածեն :

Բաղադրել անեղծանելի ձեւն (Ռեբեքէյ) :

Որովհետեւ խաս մեւանը աղածական բարկածինացեալ թթվութեամբ որ ֆուան սըղերէն կըսվի ասիտ միւռիաթիք օքսիժէնէ . իսկոյն կեղծանէ , և գրած գիրերը աներեւոյթ կըլլայ , թէպէտ և գիտորի (մազիի) ջրով նորէն կերևի և կըկենդանանայ , ասոր համար հարկ եղաւ ուրիշ տեսակ մեւանմը փնտռել՝ որ ամենեւին չալըի :

Եւ երկու կերպով կըշինվի :

ա : Ութը տրամ հնտու փայտ կէփեն 100 տրամ ջրի հետ մէկ ժամու չափ . մէջը կաւելցընեն չորս արամ սլաղէղ , կըքամեն հեղուկը , և նորէն կէփեն մինչև որ մնայ 64 տրամ . յետոյ կըդնեն մէջը սև մանկանէղ 8 տրամ . և չորս տրամ արաքական խէժ (զամիս) :

բ : Ութը տրամ հնտու փայտը , 24 տրամ խոշրկէկ ծեծած գիտորով , և 90 տրամ քացախով , և այնչափ ալ ջրով կէփեն . ութը վայրկենի չափ որ կէփի՝ կըքամեն , և ասոր մէջը տասուեր կու տրամ արջասպի (զաճը խսուրդի) փոշի կըխառնեն , և ութը տրամ զամիս

առապի . խիստ ետքը չորս տրամ լե-
ղակ (չիվիտ) լուծած արջասպի իւղով
(զաճ եաղիով) կաւելցընեն մէջը :

Բառադրել աղէի հարմիր մեղան :

Կառնեն չորս տրամ աղէի գառմին
փ լալ , վրան կըլեցընեն 16 տրամ այ-
րօղ անուշադր , այսինքն նշատըր ուռ-
հու , և մէջը աւելցընելով քսան ցորեն
ճերմակ առապ զամսի՝ կըթողուն որ
հանգչի , մինչև որ լուծի զամսը : Եւ
կարմիր մեղանաւ տպած և դրած գի-
րերը կըդիմանան շատ տարիներ , և
չեն ավրիր , և շատ գեղեցիկ կերևան :

Եղէի սեւ մեղան պապիրուսէան համար :

Տպագրուած մեղանը պէտք է որ ըլ-
լայ այնչափ թանձր՝ մինչև որ չիվաղէ ,
շուտով չորնայ . նոր տպածը ևս պէտք
է որ չավրի , խոնաւ փ թաց թղթի
վրայ որ կըկոխվի՝ չի տարածվի . և աս
մեղանը պէտք է որ ամենեւին սեւ ըլլայ
և փայլուն :

Պործատուները հիմայ շատը ըն-
կուզի (ճէվիզի) եղը կըգործածեն աս

մեւանը շինելու համար : Աւստի ընկու-
ղի եղը կըդնեն մէկ սլառ խաճի ձեով
երկթէ կի՛ սղինձէ սղտի հաստ կաթ-
սայիմը մէջ, իրեք մասին երկուքը լե-
ցընելով, որուն վրայի կաւիարիչը (խա-
ւիախը) ուժով վիտաներով կամ ման-
տաններով ամուր կը հաստատեն . սաս-
տիկ կըտաքցընեն եղը . անկի ելած գո-
լորշիքը կըբորբոքի, ուստի վրան թաց
լաթ կըծածկեն : Քիչմը ատեն աղէկ
եփելէն ետեւ, կամաց կամաց կըսկ-
սեցընեն կրակը, և կըբանան զգուշութե-
ամանին բերանը, և կըխառնեն երկը-
թէ թքալիպէս բանովմը խելմը ատեն :

Արակի վրայ կըդնեն ամանը և նո-
րէն կըտաքցընեն, բայց շատ կրակ չեն
խտար առաջին անգամունպէս . և եր-
բոր կըտաքնայ եղը՝ մէջը կըդնեն՝ 4500
տրամ եփած եղին . 90 տրամ խիստ
չոր հացի կճեպ (քէնար), վեց կամ
եօթը սոխ, յետոյ կըծածկեն բերանը,
և կեռացընեն քիչ կրակով մինչև ի-
րեք ժամ . և երբոր կըդատեն թէ եփը
վէռնիճի խըվամ եկած է, այսինքն մէկ
սլաղած կաթիլը մածուցիկ եղած է,
կամ թէ երկու մատի մէջ որ առնեն,
և քանի բանան դոյեն՝ թէլթէլ կեր-

կրննայ։ Իսկ թէ որ չէ եկած աս աս-
տիճանը՝ դարձեալ եփելու է, մինչև
որ գայ պէտք եղած խրվամբ։ Յետոյ
կրղըտեն եղը դեռ չիպաղած, քանիմը
ծալք լաթէ անցընելով. աս եղս որ-
չափ հիննայ՝ այնչափ աղէկ կուգայ տը-
պադրութէ, վասն զի ժամանակը կու-
տայ թանձրուի մը և փայլունուի մը։

Եւ եղին 128 տրամին մէջը կըխառ-
նեն և քիչ քիչ կըյարեն 20 տրամ սև
խուռումին թեթև տեսակը. ոմանք
ալ սև խուռումին տեղը, կըխառնեն
չամ սաղըղիին խուռումը՝ որ կառնեն
երելով զանի, և անոր ծուխը մէկ դոց
տեղմը առնելով։ Եւսկէ սև մեղանը թէ-
պէտ սուղ կըլլայ, բայց խիստ աղուոր
կըլլայ։ Արի ըսած վէռնիճական ե-
ղին մէջը զանազան գոյն խառնելով,
զանազան գունով մեղան կըլլայ. զոր
օրինակ բոլոսական կապուտ խառնե-
լով, կըլլայ կապուտ. զինճիֆրա և
գառմէն խառնելով, կըլլայ կարմիր.
զըռնըխ խառնելով կըլլայ դեղին։

Եւ եղին մէջը լաքա կամ տամլա
օախըզ զամլս խառնելով կըշնեն պղին-
ճի վրայ փորուածքի համար, և ուրիշ
բաներու վէռնիճ։

ՈՍԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՀՆԱՐՔ

ԳԼՃԻՆ

Ներքեւ փղոսկրեայ (Քելտիշէ) Բաները :

Փղոսկրեայ բանը՝ որ կուղեն ներկել, պէտք է առաջ եփել մաքուր ջրով, որին մէջը խառնած են խելմը արջասպ (զաշի խպուրդ), և շնչբորակ (կիւմէր չիլէ) . ասոնց թըթուն կըթափանցէ փղոսկրին, և կըտրամադրէ զանի՝ որ ծծէ գուներուն մասունքը :

Երբոր կուղեն կարմիր գունով ներկել փղոսկրը, կառնեն սկաւլաթ չուխային խիստ մանր կտորիւնքը, կամ որ չուխային գործատանը մէջ կայ ալ չուխային խուզածը կմկտուրքը (խրութրնդը), զասի հասարակ ջուրով կեփեն . և երբոր եփ կելլայ, մէջը կըձգեն 32 տրամ մոխիրի աղ կամ խաւեա թաշի . երբոր բուրդը իր կարմիր գոյնը թող կուտայ, և ջուրը աղէկ կըկարմրի, մէջը կըձգեն քիչմը պաղլէղ, յետոյ լաթ է կանյընեն զջուրը որ բուր

դը զատովի : Արդ յետ վայրկենի չափ միայն թաթխելուն փղոսկրը կամ սոսկ ոսկորը ջրով խառնած քէզապի մէջ, ապա կըձգեն պաղ գունաւոր ջրին մէջ, և կըթողուն հոն՝ մինչև որ ուղված գոյնը գայ :

Ի՞նչ որ կուղէն խատուտիկ ընեն, այսինքն ալաճայ, մեղրեմոմով զանազան տեղերը կըծածկեն, և այնպէս եներկին մէջը կըձգեն ոսկորը՝ որ տեղ տեղ ճերմակ մնայ, այսինքն սօմախիլէնմիշ ըլլայ :

Ներհեշեւ դեղած փղոսկր :

Ի ուծէ բաւական չափով ջրի մէջ այնքան պաղլէղ որ ջուրը ճերմկի, յետոյ եփէ զանի, և փղոսկրէ բանը ձգէ, և թող մէջը մէկ ժամ ատենի չափ, բայց երբեմն երբեմն պզտի Ֆուչայով շփէ, և երբոր աղէկ ճերմըկի, հանէ մէջէն և թաց լաթի մէջ պըլլէ, և կամաց կամաց չորցուր որ չիճաթի :

Արընայ շփվիլ փղոսկրը սև սապունով կրակի մօտ բռնելով. և երբոր վրան փրփրի՝ յետոյ սրբէ. աս կերպովս ալ, բաւական կերթայ դեղնութիւն :

Ուրիշ Կերպ Ծերմանեալ Ժողովուրդ :

Աս կերպս միայն կրկերաբերի այն-
 ալիսի փղոսկրեայ բանին՝ որ կամ չառ-
 խէ քաշված է, և կմ կըրնայ քաշվիլ :
 Արդ՝ բաւական քանակութեւ ջրի մէջ
 մարէ քիչմը կիր, և թող որ հանգչի,
 յետոյ երեսէն իստակը առ, և դիր մէ-
 ջը փղոսկրը, և քանիմը եփ բեր, իս-
 կոյն կը ճերմըկի ոսկորը . յետոյ չառ-
 խի վրայ դնելով նորէն արծնէ (ճիւղայ
 ըրէ) . վերջի ճիւղան բարակ թէպէշի-
 ըով տուր . առաջ՝ թաց թէպէշիւրով,
 յետոյ չոր թէպէշիւրով : Արպէս զի և
 թէպէշիւրը աղէկ բարակ ըլլայ, և չը-
 դէ զբանը, յետ ծեծելուն զանի՝ ջրի
 մէջ կը ձգեն զփոշին . 5 կամ 6 վայր-
 կենի չափ կենալէն ետեւ, երեսի ջուրը
 կառնեն ուրիշ ամանի մէջ, և 24 ժամ
 կը թողուն որ զըտի . երեսի ջուրը թա-
 փելէն ետեւ, տակի մնացածը կը չորցը-
 նեն և կը պահեն ճիւղայի համար :

Անկշաղիւնէլ իշուհիւր :

Ը 25 տրամ կիւղէրչիւէ քէզապի ,
խառնէ հետը 125 տրամ ճերմակ գիւ
նիի քացախ , կիւ հասարակ ջուր , դիւ
մէջը փղոսկրը և պահէ , մինչև որ բա
ւական կակղնայ , և ընդունակ ըլլայ
ինչ ձև որ կուղես՝ տալ անոր :

Արսիւի՝ թէ որ եփես ուժով փղոսկրը
մանր կըտըրտած մանրագոր ըսած ար
մատով և ջրով մէկ տեղ՝ կըկակղնայ :

Պիտանիւնէլ իշուհիւր :

Արիաթտեն ճերմակ թղթի մէջ
կակղցած փղոսկրը , որին ուզած ձևը
տրված են , և կամ վրան ինչ ըռէսիմ
որ տրվեր են , յետոյ կըդնեն ճերմակ
հասարակ աղի մէջ՝ որ կրակով կամաց
կամաց չորցուցած է ան աստիճան՝ որ
չըթռտամիշ կըլլայ , և կըղգուշանան
որ յետոյ խոնաւութիւնը չառնէ . ուս
տի խիստ չոր տեղ կըսպահեն :

Ուրիշ էերայ հանրաշնեւում զգորհեր :

Կառնեն 150 տրամ սև քալեա թաշի և 112 տրամ չիմարած կիր, ամմէնը մէկ տեղ կըդնեն երկու օխայ եռացեալ ջուրի մէջ, և կըթողուն որ հանգչին իրեք օր . յետոյ կընային որ ջուրը բաւական կարմիր չէ, կըդնեն մէջը քիչմընալ կիր և քալեա թաշի . յետոյ ամանը քիչմը ծռելով՝ վրայէն զըտած ջուրը կառնեն, և մէջը կըձգեն փղի ոսկորը կամ ոսկորը տասներհինգ օր, մինչև որ բաւական կակըղնայ :

Ուրիշ էերայ պնդաշնեւում (ժեպընեւում) ժըշոսկրը և ուրիշ ոսկորներ :

Կըլուծեն բաւական ջրի մէջ խնծորի չափ պաղլեղ, և կըդնեն պաղլեղին կշռին հաւասար չափով ոսկորի փոշի, կըսկըսին եփել աս ջուրը՝ մինչև որ վրան բարակ մարմը կապէ, և սոն ատենը կըձգեն մէջը ոսկորը կամ փղոսկրը մէկ ժամու չափ, և յետոյ կըհանեն մէջէն, և կըդնեն մաղաղայի մէջ քանի մը օր, մինչև չորնայ կամաց կամաց :

‘ԼԵՐԻՆԷԼ ԻՆԿՂՅԱԾ ՓՂՈՍԻՐԸ :

Կըլուծեն գինիի ոգիքի մէջ ան տե-
սակ դոյնը՝ որ կըրնայ հալիլ աս ոգի-
քին մէջը . զոր օրինակ , թէ որ կուզեն
կարմիր գոյնմը տալ՝ կըգործածեն հըն-
տու կարմիր փայտը , մանր ջարթած
կամ բարակ թալաշ եղած . երբոր գոյ-
նը բաւական թափած է ոգիքին մէջ ,
կըդնեն մէջը կակղցած փղոսկրէ բա-
նը . և քիչ ատենի մէջ կըթափանցէ
գոյնը բաւական խորունկուծիով , յե-
տոյ կուտան ուղած ձւը . միայն թէ
շատ տաշել պէտքը չէ՝ որ տակէն ճեր-
մակը երևան չելլէ :

‘ԼԵՐԻՆԷԼ ՈՍԿՈՐԸ ԻՆԿՈՒՆԷԼ ԳՈՒՆՈՎ :

Կառնեն խելմը ժանգառ , այսինքն
ճէնկեառ աղէկմը լոսած (սահա ե-
ղած) . կըդնեն պղնձէ (պախըռէ) ա-
մանի մէջ , և այնչափ քաջախ ալ հե-
տը՝ որ դրած ոսկորը ծածկէ . յետոյ
դնելով մէջը ոսկորը կամ փղոսկրը , կը-
դոցեն ամանին բերանը , և կըծեփեն
ղանի թղթով՝ որին վրայ քսած է հաւ
կըթի ճերմկուցով շաղված կիրը , կամ

ուրիշ ինչ և իցէ ծեփելու բանով մը .
յետոյ կը դնեն աս ամանը տաք ֆըշ-
խի մէջ տասներհինգ օրի չափ , և կը-
հանեն յետոյ անկէ՝ որ աղէկմը ներ-
կած է կանանչ գունով :

(Ժ) Է որ տաք ֆըշխը չի գտնուիլ , տաք
մոխիրի վրայ կը բնայ դըրվիլ տասներ-
հինգ օր :

Նահօթեմ-Եփեմ :

(Ա) սկորը չին երկած թէ որ մոխրի կմ-
բոթասի մաքուր ջրով եփես , աղէկ գոյն
կառնէ ետքը :

(Բ) որ օրինակ հալէ ժանգառը ջրով
կամ քացախով , մէջը լեցնուր քիչմը
եղ արջասպի (զաչեաղի) կամ պաղ-
լեղ . և յետոյ դիր մէջը եփած ոսկորը ,
քիչ ատենէն կը կանչի :

(Գ) Ժ քիչն ոսկորը , և չէլէրը կանանչ ներկէ :

(Դ) Պօլիս կանանչ գունով թէ զպիհը
խիստ հաճոյ է . ասոր կերպը շատ դիւ-
րին է : Մը հաւասար բաժին կարմիր
պղնձին խարտուքը և անուշադր փոշի
եղած , և խառնէ մէկտեղ . դիր հողէ

սրբ. սրղ ամանի մէջ . ետքը մէկ շար սօ-
մին հատերը , և մէկ շար բաղադրած
փոշին տեղաւորէ . յետոյ բերանը դոց
թաղէ՛ աս ամանը մէկ ցեխաւոր (չա-
մուռլու) կամ խոնաւ տեղմը . և եր-
բեմն երբեմն խառնէ որ տակը վրան
հաւասար գունաւորին . և անչափ ա-
տեն ուշացուր , մինչև որ ուղւած գու-
նը գայ . ետքը հանէ մէջէն :

Եօանկ ալ ըրէ՛ քելէրին կանանչ գոյն
տալու համար :

ՀԱՅԵԼԻԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ

ԳԼ : ԺԵ :

Հայլին ապակին , այսինքն ճամբ
կամ պիլլուը , պէտք է որ առաջուց
աղէկ արծնած ըլլայ : Բայց հայլի շի-
նեւու ատենը ալ պէտք է որ լաւ մը ա-
պակին մաքրելի լուացած մաղած մոխ-
րով , ֆանէլայի կտորով շփելով , և յե-
տոյ սրբելով խիստ մաքուր լաթով :
Եւս առաւել հայլի շինեւու ապակին ,
պակասութիմը ունենալու չէ՛ որ հա-
ւասար ընդունի սրուը : Հայլին սրու

տալու համար, ինչպէս տեսայ փարիզի գործատուներ մէջ, կառնեն չորս հինգ անագի զանգուած (խալայի սօմուն), որուն մէջը քիչմը պիղմիւթ ալ խառնած է. կըսկսին ծանր կռանով (մեծ չէքիճով) ծեծել, մէկմէկու վրայ դըրած անագին զանգուածները. և հետզհետէ կըփոփոխեն զանգուածներուն կարգը, այսինքն հակառակ կերպով շարելով, այնչափ՝ որ մինչև բաւական տարածին և բարկընան թղթի բարակութի գան. յետոյ աս անագին թերթերը կըտարածեն մաքուր հարթ մարմարիոն քարի վրայ՝ որոյ տարածութիւն մեծ է քան զթերթին տարածութիւնը, և վրան¹ ծանր փայլուն օխլաւումը կըտարուբերեն՝ որ բոլորովին հաւսարի թերթին մակերևոյթը, այսինքն երեսը:

Անագին թերթին մէկը տարածած ըլլալով մարմարիոնեայ տախտակի վր, կըբերեն կըդնեն շարժական սեղանատախտակի վրայ՝ որ կեցած է հարթ

1 ծանր գլանը խոշոր հայլներուն թերթերուն համար է, իսկ մանր կամ չափաւոր թերթերը երկու երկաթ գլանի (այսինքն չիլինտոյի) մէջէն կանցընեն:

Հաւատար, և պէտք եղած ատենը կըր-
նայ ծռիւղ դէպ 'ի մէկ կողմը : Արբոր
անագին թերթին երեսը աղտոտ է,
կըփայլեցընեն թերթը կըծիկովմը՝ որ
թաթխած է սնդիկի (ժիւլայի) մէջ :

Արկուքովը թերթին, այսինքն խա-
լայէ թապաղային, կըդնեն փայլուն
սղնձէ քանօն (ճէտվէր), որոնց մէկ
դին կըոր է և մէկալ դին տափակ . աս
կըոր դին պէտք է որ կոխէ անագը . և
ետեի և առջի դին կըդնեն մէյմէյ քա-
ռակողմեան տափակ քանօններ՝ որ մէ-
կալներէն ցած են, և կամ նեղկուկ
թուղթ կըկայցընեն :

Ատքը շատ սնդիկ կըբերեն կըլեցը-
նեն անագի թերթին վրայ, մինչև որ
տարածի ծածկէ թերթին երեսը . և
խելմը բարձր կենայ սնդիկը, այսինքն
կէօլիպէս :

Արովհետև օդին ներգործութենո-
վը սնդիկին վրայ մարմը կըկապէ, նայ-
ելու է որ ապակին դրած ատենը տա-
կը չիգայ . ուստի ապակին կըբերեն
կըդնեն երկու փայտեղէն գանօնի վր,
որք հաստատած են սեղանի սպառվա-
ծին, այսինքն բերվողին վրայ . և կը-
մօտեցընեն ապակիին մէկ ծայրը սընդ-

կին վրայ, և զդուշու թիւ առաջ կը հրեն
ապակին շիտակ հորիզոնաբար, անանկ
որ՝ ապակին սնդկին մէջը մտնայ, և
առջև կը հրէ սնդկին վերի թերթերը,
որ և կը պած թղթէն դուրս կը թափի
կը վազէ սեղանին վրայ. յետ տեղաւո-
րելուն ապակին՝ որ գրեթէ կը լողայ
սնդկին վրայ, քիչմը սեղանը կը ծռեն
մէկ կողմը, որպէս զի վազէ սնդիկը ա-
պակիին տակէն, և հեծնի կամ նստի
անադի թերթին վրայ, և անատենը
քանոնները կը հանեն, և հետզհետէ
աւելի կը ծռեն սեղանը՝ մինչև որ ցամ-
քի սնդիկը:

Այլ ազած սնդիկը կը ժողվեն, սեղա-
նին մէկ կողմը բռնելով ամանմը:

Խիստ յետոյ ապակիին վրայ ասդին
անդին կը դնեն տափարակ հաւասար
ծանրութենով ֆանելայով սլատած
կապար, և կը թողուն 8 կամ 10 ժամ
այնպէս՝ որպէս զի բոլոր մակերևոյթը
ապակիին միակերպ կը սլի մալակոնած
անադին հետ:

Արվերցընեն յետոյ ծանրութիւնները
ապակիին վրայէն, և հայելին ալ կը-
վերցընեն կը դնեն ուրիշ փայտէ շիտակ
սեղանի վրայ, և կը շարեն հայելիները

մէկմէկու վրայ՝ քանի որ ետեւէ ետեւ
կըշինվի, մէջ տեղերնին բարակ թուղթ
դնելով. և ասանկ հորիզոնական դըր-
քին մէջ կըթողուն 24 ժամ. յետոյ
սեղանին մէկ դին վեր կըվերցընեն 6
մատի չափ բարձրութեւ, այսինքն մէկ
անկիւնին դիէն միայն՝ որպէս զի ցամ-
քի սնդիկը, և թող կուտան 24 ժամ
առանց դաշելու. յետոյ 24 ժամէ 24
ժամ վեց վեց մատ վեր վերցընելով,
կըթողուն որ բոլորովին ցամքի սնդի-
կը. այնչափ կըվերցընեն մէկ անկիւնէն
սլատին դէմ կռթնցընելով, մինչև վեր
վերցած անկիւնը սեղանին՝ ուղղահայ-
եաց դիրք կունենայ. բայց հայլիները
մէկ դիէն չենկելով բռնել կուտան՝ որ
չիկործանին: Այլ ասանկ քիչմը ատեն
ալ պահելով՝ որ աւելորդ սնդիկը կա-
րենայ վազել, խիստ յետոյ զատ զատ
կըվերցընեն կըպահեն, որ օդ տեսնա-
լով՝ ամբնայ սըռը, և աս կերպովս կըլ-
լան սլատուական հայլի:

Փարիզ՝ տուները հայլին մաքրելու
համար խելմը գինիի ոգիքին մէջը քիչ-
մը ջուր կըխառնեն, և խիստ բարակ
թուխքօլի մէջը կըդնեն, և մաքուր հօ-
լանտայի քթան լաթը ասոր մէջը թաթ-

խելով հայլին երեսը կրմալակոնեն,
 և այնչափ կըսրբեն՝ որ կըչորնայ կը-
 մաքրի և կըփայլի հայլին երեսը :

Ե ինել Գոռնայ համ կըրաջե հայլի :

Վնտաձև այսինքն կըօր ապակին
 կրակով կըտաքցընեն՝ մինչև որ չիմնայ
 մէջը խոնաւուի, ու աղէկ չորնայ . յե-
 տոյ կըխառնեն մէկ մաս պիղմուծը
 սաժ անագի կամ կապարի նման մե-
 տաղը . չորս մաս սնդկի հետ միատեղ,
 և սաստիկ կըրակով կըհալեցընեն զաս
 խառնուրդը, և տաք տաք կըլեցընեն
 ապակի դունտին մէջը, և ասդին ան-
 գին ժուռ կաժեն՝ որ ամէն կողմը ա-
 պակին տարածի, և պաղելով կպչի
 աս մալակոնը, և այսպէս յետ պաղե-
 լէն աղուոր կըփայլի, և կըլլայ դնտա-
 ձև հայլի :

Ուրիշ իերայճնալ Գոռնայ համ կըր հայլի
 շինելու :

Սնդիկ չորս ծնցայ, պիղմուծ մե-
 տաղ երկու ծնցա, անագ մէկ ծնցա,
 կապար մէկ ծնցա, ամմէնը մէկէն մա-

լաւոնաճ այսինքն անդկին մէջը յա-
րած, և յետոյ ջրի մէջ թափած և լու-
ծած, չոր լաթով սրբած շիշէի մէջ
բերանը դոց կը պահէն: Ալոր ասակին
(պիլլօւը) տաքցնելէն ետեւ, մէջը եր-
կայն ձաղառմը (խուռնիմը) կը դնեն՝ որ
հասնի մինչև յատակը, որպէս զի եր-
բոր տաքցուցած մալակոնը պարպըլի՝
մէջը չի ցաթկըռտէ (Ֆսխայ չըլլայ),
և ասդին անդին ծռելու և դարձունե-
լու է ասակին, որ ամմէնդին հաւասար
առնէ մալակոնը:

Եւ երբոր աս գունտը կախես, ամ-
մէն առարկաները մինիաթուռա քա-
շուածի պէս կերենայ փոքրիկ և համե-
մատ: Պատկերհանները աս կը գործա-
ծեն:

ԳԼ: Ժ.Օ:

Ղերմայ երկընի Ռերն (Լենէդէ) շինել:

Երկընին երեսը շուտով կը ժանգո-
տի. ուստի տնական բաներու գործա-
ծութե՝ երկընի թերթերը շատ անյա-
ջող կըլլայ. բայց երկընի բարակ տախ-

տակներուն վրայ շապիկմը անադի տալով՝ անվախ և շահաւոր կըլլայ ամմէն կերպ բաներու գործածութե՛հ համար :

Արդ՝ անագաւորելու (խալայլամիշընելու) համար երկըթի թիթեղներուն (թապաղաներուն) երեսը, կըշըփեն առաջ կրաւոր աւազով ու կըմաքրեն, ետքը կըթաթխեն թթու ջրի մէջ, որ վարսակին (իւլաֆի) ալուրին խմորմամբը (մայալանմիշըլլալովը) շինած ջուրմընէ, և կամ իւղարջասպիին (զաճ՝ եաղիին) մէջ, մէկին՝ քսանէն աւելի ջուր խառնելով պատրաստած է . ասոր մէջը երկու անգամ խօթելով և հանելով, ուժովմը կըսրբեն և սաստիկ տաք տեղմը կըպահեն : Այս գործատուն՝ որ չընէր աս գործողութիւնը, այլ սոսկ խարտոցելը երկթի թիթեղները բաւական կըհամարի : Ան ալ՝ որ փոխանակ թթու ջրին մէջ թաթխելու անուշադրի, այսինքն նշատրրի աղին ջրին մէջը կըթաթխեն : Ալ ոմանք ալ անուշադրի աղը կրակը ձգելով՝ թերթը ծուխին կըբռնեն . իսկ ուրիշները նոյն թերթերը անուշադրի աղովը կըշըփեն :

Ետ ասանկ պատրաստելու թիթեղ-

ները կամ երկըթի թերթերը, կըխոթեն հալած անադին մէջ և կըդարձնեն մէկ գիէն մէկալ գին՝ մինչև որ թերթերուն երեսը ծածկէ մէկ շապիկմը անադին: Աս կերպովս կանադաւորի (խալայլանմիշ կըլլայ) շատ տեսակ առարկաներ, զոր օրինակ ձիանց կեմեր, հալխաներ, ձիանց համետներուն կոճակները:

Իսկ Պոյէմիայի գլխաւոր գործատանց կերպը ասանկ է, այսինքն կըծեծեն երկաթը չէքիճով, և կըբարկըցնեն ուղածներունս. ետքը չիլինտուօ ըսած չառխէ կանցնեն՝ որ միակերպ ըլլայ:

Իսուումը ունին կամարակերպ՝ որ շարունակ վառած է, և անոր չորս գին շարած է տակառներով (Ֆըչիներով) վարսակի (իւլաֆի) ալուրին թթուած ջուրը, որ կըշինեն դնելով և խըմորցընելով 1154 խորանարդ մատ ալիւր՝ ամմէն մէկ տակառի մէջ: Շուտով կըթթվի խառնած ջուրը, պատճառաւ ամանին եղած տեղին տաքուէր. ուր տեղ մարդ հաղիւ թէ կըրնայ գիմանալ մինչև իրիկուն:

Ամմէն մէկ տակառին մէջը կըդնեն

300 թերթ դէպ ՚ի երկանքը տեղաւորելով, և 24 ժամ հօն պահելով. յետոյ նորէն ալուր դնելով ամանին մէջը 24 ժամ ալ կը թողուն մէջը թերթերը. և վերցնելով անկէ թերթերը՝ կը դնեն խիստ հին մոխիր ջրի մէջ՝ որուն մէջը տասնըհինգ օրը անգամամբ կաւելցնեն լեցուն բաղնիքի թասմը նոյն ալուրէն. 24 ժամ ալ ասոր մէջը պահելով, այնպէս որ ընդ ամէնը 33 անգամ 24 ժամ կը մնան թերթերը տակառին մէջը: Խիստ յետոյ կը դնեն թերթերը մաքուր ջրով լեցուն տակառի մէջ, և հօն կը թողուն՝ մինչև երբոր կուզեն մաքրել. որ աւաղով և ջրով կը մաքրեն, այնպէս որ վրան մէկ սև արատմը չի մնայ: Խիստ յետոյ կը դնեն պարզ ջրի մէջ և հօն կը մնան՝ մինչև անագելու ատենը:

Ենագելու համար կը հալեն 18 խանդար անագ երկթէ կաթսայի (խաղանի) մէջ. և երբոր անագը աղէկ հալած է, կը դնեն մէջը քիչմը ճարպ (մամեաղի) և քիչմ՝ ալ ջուր՝ որ կը պատ ճառէ եփմը և փրփուրմը. սոյն ատենը կը բերեն 100 երկրթի թերթերը թաց թաց, և կը դնեն փրփուրին վրայ

քիչ քիչ խոթելով տաք անադին մէջը, և ներս հրելով երկըթէ բռնիչովմը (խսաճով), կըսպառկեցընեն կաթսային տակը. և ուրիշ 100 թերթմ' ալ նոյն կերպով կըտեղաւորեն, և մէկ քառորդ ժամու չափ մէջը կըսահեն՝ միշտ խառնելով փայտովմը:

Յետոյ վրայի ճարպը և ջուրը կըսպարպեն ամանիմը մէջ, և կըսկսին դուրս քաշել մէկ մէկու ետև թերթերը, և կըտեղաւորեն, երկու երկայն երկըթէ գաւազանի վրայ, որոնց ծայրերը հաստատած են մէյմէկ կետով, որպէս զի քամիին տւելորդ կաթիւքը:

Պաղածինպէս՝ դործավարին մէկը կառնէ մէյմէկ թերթ և կըթաթխէ կաթսային մէջը, և կըհանէ մէկ դիէն՝ որոնք որ միակերպ չեն առած, այսինքն կուղեմ ըսել քերթ քիւրթ առածները. և կըշարէ ինչպէս առաջին անգամը երկըթէ գաւազանին վրայ, ուրիշ դործավարմ' ալ կըմաքրէ մէկիկ մէկիկ լաթով, և կըշտի սղոցի փայտէ փոշիով, այսինքն թէստերէի մանրուկով:

Երբոր ամմէն թերթը ելած է, ցաթ կըտած անագները կըթողվեն և կաթ

սային մէջը կը դնեն, և նորէն կը լեցընեն ճարսլը և ջուրը կաթսային մէջ որպէս զի անագը չի կրանայ (քիրէճ-լէնմիշ չըլլայ) . և կը զգուշանան ալ՝ որ կաթսան դատարկ չի մնայ :

Յետոյ ճերմակ թերթակերպ երկաթները (թէնէքէները) կը բերեն և կը դնեն բռան մօտը . և տաք կը պահեն : Սէկը կը մաքրէ սնտուկի մէջ լցուած վարսակի (իւլաֆի) թեփով, մէկ ուրիշ մը ալ առջինին ձեռքէն ելածը կառնէ, և նոյն գործը կընէ դարձեալ . ասոնց երկուքին ձեռքը հին քուռչեր կան . իսկ երրորդ մալ ձեռքը մաքուր լաթ կայ՝ որ կը կատարէ մաքրելը :

Հասարակօրէն կաւեւցընեն երկուօխայ պղինձ, ամմէն մէկ հարիւր քառսուն օխայ անագին . երբոր անագը խիստ տաք է, թէնէքէին գոյնը դեղին փառլախ կը լլայ . իսկ թէ որ քիչ տաք ըլլայ, անագը թանձր կը կալչի երկըթէ թերթերուն վրայ :

Եւ որովհետեւ տաք անագաւոր թերթերը մինչև որ պաղին, վրայի անագը կը վազէ սպառվածին (քէնարին) դին, ուստի շատերուն քէնարը անագը թան-

ձեր կըլլայ : Ասի շտկելու երկու ճար
կայ :

Թ . Այսպիսի անհաւասար անադո-
տած թիթեղը կըբռնեն կրակի վրայ ,
մինչև որ կակղնայ և վաղէ աւելորդը :

Բ . Աթոսայիմը մէջ կըդնեն քիչ-
մը անադ քիչ կրակով հալած . յետոյ
թերթին քենարը թանձր եղած դին
կըխոթեն տաք անադին մէջը , և դուռ
դանակով վար կուտան աւելորդը :

Երբոր ամմէն բան աւարտած է ,
կըդնեն 30 կամ 40 թերթը մէկ տեղ
հաստ փայտի վրայ , և տափակ չէքի-
շով կըզարնեն թէ տակը և թէ վրան ,
և աս կերպովս կողորկեն թերթերուն
երեսները և միակերպ կընեն , և կըկա-
պեն մէկ տեղ . մէջ տեղը թերթերուն
կապոցին կորացընելով , այսինքն հավ-
շալը ձգելով :

Արխարձեն 360 տրամ ճարպ ամմէն
մէկ 300 թերթին . և 2520 տրամ ա-
նադ ան թերթերուն՝ որք ունին 11
երկրաչափական մատ և երկու գիծ եր-
կանք , և ութը մատ ու կէս լայնք :

Փաշտօնն ընել Ռէնէշը այսինքն անափառոր
 Ռերնին երեսը, որ Քո" . Տոստէ Դեմալի-
 Էլալի, այսինքն Դեվլէ Ռէնէշէ շինել:

Դատ տարի չէ՛ որ ըստ պատահման
 գտնըվեցաւ փալիլուն թերթերէ, գոյն
 զգոյն վէճնիճներով ծածկած բաներ
 շինվիլ, որք գիտես թէ՛ Վրուսեկի կը
 նմանին ամենեւին. որ ուրիշ բանմը չէ՛
 թէ ոչ ներգործութի մը պարզ կամ
 բաղադրեալ թթուութներուն անա-
 գաւոր երկրթէ թերթերուն վրայ, ուս-
 տի հոս կըդնեմ քանի կերպով որ կըլ-
 լայնէ. միայն թէ պէտք է դիտեալ՝ որ
 անգղիացւոց թանազներուն վրայ ա-
 ղէկ կըլլայ, իսկ գաղղիացւոցը աղէկ
 չըլլար:

Կերպ. Թ: : Կոյնքն Գլոս

Կըլուծեն չորս-օնցա հասարակ աղ,
 ու թ օնցա ջրի մէջ. ուր կաւեւցնեն
 երկու օնցա ալ թթուութ շնչորակի
 (կիւվերջէլէ քէզապի):

Է:

Ու թը օնցա, ջուր, երկու օնցա
 թթուութ շնչորակի, և երեք օնցա

աղաճական թթուութեամբ (թուղութեամբ) :

7 :

Ութը օնցա ջուր , երկու օնցա թթուութեամբ աղաճական , և մէկ օնցա թթուութեամբ ծծմբական (ճերմակ զաճեաղի) :

Կերպ Գործածելու աս երեք բաղադրութիւն :

1. Իրեք բաղադրութեամբ մէկը , որը որ ըլլայ նէ , տաքցնելով կըթափեն ճերմակ թանադին վրայ , որ տեղաւորած է հողէ կասկարայի վրայ . խկոյն երեսը կամ շատ անգամ բոլոր թիթեղը կըլլայ փալփլուն , յետոյ կըթափեն և կըհանեն մէկ թթուակ ջրի մէջէն , և կըլըվան :

Իսկ եթէ թիթեղը աղէկմը տաքցնենս կրակով մօտ կարմրութե , և թափենս վրան պաղ իրեք խառնուրդէն մէկը , աստղանման ձևով փալփլուն կըլլայ :

Բայց կռանի (չէքիճի) չիգար , կաւրի , ուստի խորոփաւոր բան չի շինվիր :

3. Ետոյ աս փալփլուն թերթերուն

վրայ կուտան թափանցիկ և գունաւոր
կամ անգոյն վէռնիճ:

Փալփլուն ըլլալուն պատճառը աս
է որ, երբ երկըթէ թիթեղներուն վր
կուտան անագը (խալայը), վրայի գին
կը սառնորականայ, թթուութիւնը միայն
երեւան կը հանէ զանի, ասոր համար
գոյնզգոյն կը փալփլի:

Պիտէլի:

Ըս վերի ըսածներէս 'ի զատ փորձեց
մէկը՝ որ Վրքունի թթուութիւնը (ասիտ
նիթու մուռիաթիքը) աւելի կըյար-
մարի աս բանիս համար, երբոր քիչ-
մը տաքցուցած թափես անագաւորած
թերթերու վրայ:

Պորֆուրանի եղանակ. Թ:

Չորս մաս թթուութիւն չնչբորակի,
մէկ մաս հասարակ աղ, և երկու մաս
շոգիացեալ ջուր (իմպիկէ ելած ջուր):

Թ:

Չորս մաս թթուութիւն չնչբորակի, կմ
որ նոյն է, աղէկ ժանտաջուր, և մէկ
մաս անուշատը (նշատը):

Դ :

Երկու մաս ժանտաջուր , մէկ մաս աղածական թթուուտ , և երկու մաս շոգիացեալ ջուր :

Դ :

Երկու մաս ժանտաջուր , երկու մաս թթուուտ աղածական , և չորս մաս շոգիացեալ ջուր :

Ե :

Մէկ մաս ժանտաջուր , երկու մաս թթուուտ աղածական , և իրեք մաս ջուր շոգիացեալ :

Զ :

Երկու մաս ժանտաջուր , երկու մաս թթուուտ աղածական , երկու մաս ջուր շոգիացեալ , և երկու մաս թթուուտ ծծմբական (ճերմակ զաճեաղի) :

Է :

Երկու մաս թեթև ժանտաջուր , քիսով չափ ջուր խառնած , մէկ մաս աղ հասարակ :

Ը :

Երկու մաս թեթև ժանտաջուր , մէկ մաս անուշադր (նշատըր թուզու) :

Թ :

Օրաւոր թթուուտը քացախին (սիրքէ ոուհի) , և թթուուտը ծծմբական՝ ջրով խառնած :

Վերածածելու եղանակը :

Ա. վերի ըսած բաղադրութեց, որն որ ըլլայ, մէկին մէջը սպունգը (սիւն կերը) թաթխելով, կը տարածեն թանաքներուն վրայ հաւասարապէս . թէ որ թանաքները տաքցուցած ըլլայ քիչ մը, և թթուութեան (քէղասկերը) զօրաւոր, կամ տկարացած ջրով, 'ի վայրկեան ժամանակի կը ըլլայ դոյնդոյն փալփուլուն, և կամ 5 կամ 10 վարկէնի մէջ :

Ետոյ կը ձգեն թիթեղները պաղ ջրի մէջ և կը լըւան՝ շփելով կակուղմը բամպակով կամ փետուրով, և կը թուզուն որ ցամքի, և երբ որ վրան չեն ուղեր տալ վէռնիճ, կը ծեփեն քիչ մը թանձրը կէկ ջրով թրջած արաբական խեժով (արապ զամխիով) :

Դ. անօթեղնային . Կ :

Ա. վերի ըսած գործողութիւններս թէպէտ հեշտ է, բայց վարժութի ալ պէտք է, վասն զի յարմար ատեն լըւալու է . թէ որ փութաս՝ թիթեղ

ներդ չունենար փայլունութիւն, իսկ էլ
 թէ ուշանաս՝ կը սկսեայ և կը թուամ:

Նահապետութիւն. Բ:

Վարժողութիւնը կատարելէն ետեւ՝
 նախ լրւալու է թեթեւ թթուցած
 ջրով, այսինքն մէկ օխայ ջրին մէջ՝ դը-
 նելու է մէկ դդալ ժանտաջուր, և ետ-
 քը մաքուր ջրով լրւալու է:

Վ. Լ. Ժ. Լ.

Նահապետութիւնը յապտեղէն բեկեղի (ճան-
 քեօ), կամ արծաթի:

Այսմախ թաշի քարը փոշի կը վերա-
 ծեն և կը մաղեն, յետոյ ձկան սոսինձի
 (պալլիս թութիսալի) հետ կը խառ-
 նեն, և կը տարածեն ճերմակ թղթի
 վրայ: Անաղան ներկեր ինչ որ կու-
 ղեն խառնելով աս ճերմակ փայլուն
 բաղադրութեւ հետ, թղթին վրայ կը
 տարածեն և աղէկ ընելու համար ու-
 նակութի (իտման) կուղէ: Նայց յա-
 ռաջ քան տարածելը աս բաղադրութիւնը

Թղթին վրայ թէ որ տաք կոխես զանազան փորագրած ձևեր, և յետոյ վրան տաս բաղադրութենէն, խիստ աղուոր կըլլայ:

(d) Կուղիւ, չուխան, կաւաւ, Բուրդը, Բաճաւ, Խլան, Կանեփը, Նուրէն անխափան, ցելի ընէլ՝ որ Նուր չիծըծեն:

Հալեցուր կրակով, առանց եռացնելու 155 $\frac{1}{2}$ տրամ աղէկ ճերմակ աճառ (սապօն), 38 օխայ ջրի մէջ. նմանապէս ուրիշ նոյն քանակութեւ ջրի մէջ 211 տրամ պաղլեղ, և աս լուծուածեանը մէջ 48 տրամ բաւական ջրով հալած սոսինձ (թութխալ) դիր, և յետոյ խառնէ զասի աճառի ջրին հետ ամմէնը մէկ տեղ: Անցուր կամաց կամաց աս ջրին մէջէն՝ պատրաստած նիւթերդ առանց եռացնելու. երբոր աղէկ թրջած են, բռնէ որ ցամքի:

|| մանք ամմէն տեսակ կտաւեղէն բաները կանցնեն աճառի ջրէն, յետոյ պաղլեղի և սոսինձաւոր ջրէն զատ զատ, մէկտեղ չիխառնած. բայց ջրին տաքութիւն պիտի ըլլայ մօտ եռալու: Այց ամմէն տեսակ թղթերու հա-

մար՝ հալեցողը 32 տրամ ճերմակ ա-
 ճառ, 8 օխա անուշ ջրի մէջ՝ 192 տրամ
 պաղլէղ, և 64 տրամ սոսինձ (թութ-
 խալ), 16 տրամ խէժ արաբիոյ (զամիս
 արապի) • որոնք հալած ըլլան բաւա-
 կան ջրով առաջուց : Ըս ամէնը միա-
 ցողը խառնէ՛ աճառի ջրին հետ • Թաթ-
 խէ՛ հոն թղթերը՝ քիչմը տաքցընելէն
 ետեւ :

Թղթերը չորցընելու համար մէկըզ-
 մէկու վրայ կըշարեն, յետոյ վրանին
 100, օխայի ծանրութիւն կըդնեն, և
 կըճըղմեն՝ որ ցամքին :

Ուրիշ հերդ :

Հալեցողը 64 տրամ աճառ, 8 օխա
 եռացեալ անուշ ջրի մէջ կամ անձրեւի
 ջրի մէջ • նմանապէս 8 օխա ուրիշ ջրի
 մէջ լուծէ՛ 52 տրամ պաղլէղ : Տաք-
 ցողը զատ զատ աս երկու լուծութիւր
 մօտ եռացուցման, այսինքն 70 աս-
 տիճան Սէօմիւռեան ջերմաչափին, որ
 կընէ 10 աստիճան վար քան զեռա-
 ցումը :

Կտաւներդ անցողը քանի մը անգամ
 աճառի ջրէն, և անկէ ետքը անմիջա-

պէս պաղլէղի ջրէն , և յետոյ չորցնւր
օդի մէջ :

Բամպակէ կտաւի համար նոյն քա-
նակութե ջրի մէջ կրկնապատկէ դե-
ղերը (էղաները) :

Վերձանի և թղթի համար պէտք է
եռապատկել դեղերը :

Խսկ մետաքսեղէններու համար քա-
ռապատկել պէտք է դեղերը , այսինքն
վերի ըսած էղաները :

ԳԼ : ԺԲ :

Ճերմկեւէ հարմիր քաղաւը , համ հարմիր
գինին :

Արուհետե շատ անգամ կը հանդի-
սի՝ որ քաղախը գունաւոր է , և սեղա-
նի վրայ գործածելու համար բազմաց
անհաճոյ է գոյնը , ուստի ճերմկեւե-
լը շատ շահաւոր կըլլայ աւելի աժող-
լէք ունենալու համար . մանաւանդ՝
թէ որ աւելի զօրաւոր ալ ըլլայ :

Վացախին մէջը անանկ նիւթմը դը-
նելու է որ միանալով քաղախին գու-
նաւոր նիւթին հետ , առնէ տակը իջ-

նայ, և քաջախին մէջը չի հալի, և համ-
նալ չի փոխէ. աս բանիս մի միայն
յարմար է ածուխին բարակ կամ նուրբ
փոշին, որ քաջախին մէջը խելմը դնե-
լով յուզէս քիչմը առեն, և յետոյ
թղթէ անցնես, կը ճերմըկի:

Աստի աս բանիս համար՝ ան վա-
ռած և կրակ եղած ածուխ (քէօմիւր),
և դիր անկանի (համլանի) մէջ. խիստ
բարակ ծեծէ, յետոյ մաղէ, և լեցնու-
կարմիր քաջախին կամ գինիին մէջը.
իրեք կամ չորս որ սղահէ, և մերթ
մերթ յուզէ. յետոյ թղթէ անցնուր:

Իսկ թէ ունենաս կենդանական ա-
ծուխ, ալ աւելի շուտ կը ճերմըկցնէ
զկարմիր քաջախը, զոր օրինակ դիր
կարմիր քաջախին մէջը կենդանական
ածուխին փոշին, և յուզէ՛ աղէկ մը,
թող որ հանգչի. վրայէն ան մաքուր
քաջախը, նորէն դիր ածուխ, և յու-
զէ՛ աղէկ մը. թող որ հանգչի, և դար-
ձեալ վրայէն ան զըտած քաջախը.
և ասանկ իրեք և կամ չորս անգամ
շարունակելէն ետեւ, խիստ ետքը թղ-
թէ անցնուր. և կունենաս ճերմակ մա-
քուր քաջախ:

Իսկ քաջախը զօրացնել որ կուզես,

առ 124 տրամ շաքար, 868 տրամ ջուր, 80 տրամ հացի մակարդ (մայա) . խառնէ՛ ասոնք քացախին մէջ, և ամանին բերանը բաց թող . և մէկ ամսէն յետոյ թղթէ կամ բարակ լաթէ անցնուր :

Վարձեալ 500 տրամ աղէկ զօրաւոր քացախին մէջը խառնէ 17 տրամ քացախի ոգիք, և 8 տրամ զօրաւոր ոգիք գինւոյ, շատ զօրաւոր քացախ կուռնենաս :

Վարձեալ քսան օխայ կարմիր քացախին մէջը դաւաթմը կամ 100 տրմ եռացեալ և տաք (խայնար) կաթ խառնես և յուզես, կըզըտի քացախը, և դեղին փառ կըլլայ, և յետոյ տակի նստածը զըտէ :

Նահօթութիւն :

Կենդանեաց զոր օրինակ կովի ոսկորները իր միսերէն աղէկ մը մաքրելէն ետեւ, դիր հողէ ամանի մը մէջ, և բերանը գոց երէ՛ մինչև որ կրակին մէջ ամանը աղէկ կարմրի . աս վիճակիս մէջը ոսկորները կըսենան և կըլլան ածուխ կենդանական, որ յետոյ ծեծե-

լով կամ սղկելով խիստ բարակ փռի-
րէ և պահէ : Պունաւոր հեղուկնե-
րը ճերմկցնել որ կուզես նէ գործածե-
լու համար , կենդանական ածուխը ա-
ւելի շուտ և քիչ դնելով՝ կըճերմըկցը-
նէ , քան թէ տնկական ածուխը :

Եւոր կերպով շաքարը ճերմըկցնել :

Շաքարը կուգայ թէ հետստանէն ,
թէ Վերիկայէն , և թէ Լազիպտոսէն ,
բայց մեծ մասը սև է և աղէկ զրտած
է : Եւրոպացիք կառնեն կըճերմըկցը-
նեն . և գլխաւոր ճերմըկցնելու գոր-
ծատուները (քերխանաները) են 'ի
Սոնտօն , 'ի Փարիզ , 'ի Ֆիլէմէնկ , 'ի
Սոսկովստան , և 'ի Վենետիկ : Եւ
գործատունները կառնեն սև (խամ)
շաքարը , զանազան աստիճան կըզրտեն
և կըճերմըկցնեն , և բրգաձև կըթա-
փեն կըսառեցնեն (տօնտուրմիշ կը-
նեն) . որոնց կշիռքը տեսակ տեսակ են ,
այսինքն մէկ օխանոց , երկու օխանոց ,
չորս օխանոց , հինգ օխանոց , եւ :

Շաքարը ըի ելած տեղը կըզտեն ,

գրեթէ միայն կիր խառնելով մէջը իսկ Աւրոպայի դործատանց մէջ զբաւելու և ճերմըկցնելու համար՝ կը դործածէին կովի արոււն, կիր, և քիչմընալ իւղ արջասպի (զաճեաղի) : Բայց հիմայ քիչ ատեն է որ նոր կերպով կը ճերմըկցնեն, ինչպէս 'ի Աօստօն և 'ի Փարիզ : Արուներ հալկիթին ճերմըկուցին տեղը կը դործածվի, որ սուղ չինստիր, արուներ և կիրը մէկտեղ դաւով՝ աղտը աղէկ կը ժողվէ . կենդանական ածուխ ալ կը դնեն, որ շաքարին գունը առնէ, կիրը շաքարէն զատվի, և կիրը արուներն մասանցը հետ դիւրին միանալով՝ ամմէն աղտը ժողվէ :

Աստի, սև այսինքն խամ շաքարը դիր մեծկակ կաթսայի մէջ, լեցնւր վրան բաւական հալելու ջուր . այսինքն օխային իրեք հարիւր տրամի չափ . դիր քիչ մընալ հետը մաքուր ջուր կրի (քերեճի), այսինքն օխային հարիւր տրամի չափ . և դիր մէջը կովի կամ ոչխարի արիւն բաւական, որուն չափը սովորութեւ կը սորվըվի . վասն զի քիչմը շատ կամ քիչմը քիչ ըլլալը փաստ չունի . դարձեալ աւելցնւր աս կաթսային (խաշանին) մէջը քիչմալ բարակ փոշի կեն-

դանական ածուխի, այսինքն օխայ մը
շաքարին 8 կամ 10 տրամ, կամ քիչ
մընալ աւելի :

Տձւր կրակ՝ մինչև որ եռայ, և յե-
տոյ քիչցո՛ւր կրակը՝ որ սաստիկ չեռայ
(խայնամիշ չըլլայ) :

Եւ երբոր կըսկսի երեսը լողալ շատ
թանձր փրփուր, ան ատենը բաց կաթ-
սային վարի կողմը եղած ծորակը (մուս-
լուխը), և թող որ վազէ զըտած իս-
տակ հեղուկը քեչէ տօպրակի մէջ, որ
առաջուց տեղաւորած է կաթսային
մօտը, և զգուշացիր որ փրփուրը կամ
հոլտը չանցնի հետը :

Եւ վազած շաքարին ջուրը կամ շի-
ւօբը Պօմէին աստիճանին չափովը ու-
նի 30 աստիճան թանձրութի. և կը-
պարունակէ հարիւր մասը շաքար և
80 մասը ջուր :

Ետոյ աս զըտած շւօբէն դիր քիչ
քանակութե՛ մէկ տափարակ և բերա-
նը խիստ լայն ուրիշ կաթսայիմը մէջ.
և ըսկըսէ՛ շոգիացնել, այսինքն եռացը-
նելով թռցնել ջուրը, մինչև որ գայ
50 աստիճանի թանձրութե՛ Պօմէին
գործիքովը չափելով. որ սովորութե՛
ալ կըճանաչըվի :

Ինաստենը շուտմը պարպէ՛ աս շոօբը մէկ ուրիշ ամանի մէջ, և դէր պաղ տեղմը, և խառնէ՛ որ մանր հատիկ սառնորականայ այսինքն շաքարանայ :

Դարձեալ մնացած ջրոտ շոօբնալ հետզհետէ դէր քիչքիչ, և շոգիացուր մինչև որ հատնի, և ետևէ ետև թանձրացած շոօբը պաղած շոօբին վրայ լեցուր և խառնէ՛, որ աղէկ պաղի և սառանայ մանրը հատիկ :

Եւ թսային տափարակ և բերանը բաց կամ լայն ըլլալը և մէջը քիչքիչ դնել ու շոգիացնելը՝ նոր դիւտ է, աւելի շահաւոր ըլլալու համար : Եւ ամս դի աս կերպովս շիւօբին ջուրը շուտ կը շոգիանայ, և թէ շաքարը շատ աւտեն կրակին վրայ կենայ եփելով, գրեթէ չորս մասին մէկը չի սառնորականար յետոյ . այսինքն որչափ որ նորէն եփես մնացած շաքարով ջուրը և պաղեցնես՝ միշտ շիւօբ կը մնայ և չի շաքարանար որ ֆռենկերէն մէլաս կըսվի, և շիւօբ կը ծախվի :

Ի՞նչ որ խիստ ճերմակ կուզես որ ըլլայ շաքարդ, շոգիացնելէն առաջ մէյմընալ կամ երկու անգամ մընալ կը զրտես, կամ ինչպէս սովորութի է ըսել՝

կրկտրես կրի ջուրով, արունով, և կեն-
դանական ածուխի փոշիով, ինչպէս որ
վերը ըսինք:

Արմնայ խօսիլ թէ ինչ կերպով սկսե-
ք բրգաձև գլուխ շինել շաքարը, ք
գէլլէ շէքէր ընել:

Պատրաստէ հողէ սրւորդ ամաններ
կոնոնաձև, այսինքն գէլլէ շաքարի ձե-
ւով. որ գագաթին կողմը ունենայ պղ-
տի ծակ, և խցէ զանի սեպով (չիվիով-
մը), դիր զանոնք առաջ ջրի մէջ քիչ
մը ատեն, և յետոյ տեղաւորէ ան ա-
մանները գլխիվար, այսինքն խարսխին
դին վեր, և նեղ դին վար. լեցճւր ա-
սոնց մէջը պաղած և տորտացած շա-
քարը շերեփով (քէփջէով). և ատեն
ատեն շարժէ և երերցճւր ամանները.
և աղէկմը պաղելէն ետև, բաց տակի
ծակերը՝ որ վազէ ջուրը. և ամէն վա-
զած ջուրերը և կաթսային մէջը մնա-
ցած ջուրը կամ շիւօքը մէկ տեղ ժող-
վելով, նորէն շոգիացճւր, մինչև որ
գայ 50 աստիճան թանձրութեան, որ
երբոր պաղի՝ տորտանայ կամ սառ-
նորականայ շաքարը. և այնչափ ան-
գամ ըրէ, որ ալ չի սառնորականար
շաքարը շիւօքին մէջէն. հապա միշտ

ինչ որ ընես՝ շիւօք կըմնայ, և շիւօքի տեղ կըծախվի :

Ախտ ետքը կոնոնաձև ամաններուն խարսխին երեսէն մատիմը կամ քիչ մընալ աւելի թանձրուի՞ շաքար վերցնել, և անոր տեղը դիր ուրիշ չոր ճերմակ շաքար աղէկ փոշի եղած, ասպա ճերմակ մաքուր կաւ քիչմը թրջէ և յարէ, և անով վրան ծէփէ. որ աս կաւին ջուրը անցնելով շաքարին մէջը, և մէջի մնացած շիւօքը ջրոտելով, դիւրաւ տակը անցնի ու վազէ, և մէկ դիէնալ կաւը քանի որ չորնայ՝ սխմէ շաքարը, պնդացնէ, և չորցնէ :

Իայց մէկ անգամ ընելը բաւական չէ, հապա պէտք է հասարակօրէն չորս անգամ կաւոտել երեսուն և երկու օրվան մէջ. ուստի ամմէն մէկ ութ օրը՝ վերցընելու է առջի կաւը, և նորէն կաւոտելու է շաքարին վրան, և ամմէն անգամուն առջի դրած շաքարին փոշին ալ նորանց դնելու է :

Աւ երեսուն և երկու օրէն ետե՛ հանելու է իր ամանէն շաքարին կոնոնը (գէլլէն), և պահելու է մէկ ամիսէն մինչև երկու ամիսի չափ ժամանակ, որ աղէկ մը չորնայ և պնդանայ ամմէն մասունքը :

Վործատուներուն մէջը շաքարը ,
 թէ ամանին մէջն ըլլայ թէ ամանէն
 հանած , անանկ տեղ մը կը շարեն որ
 տակը կրակ կայ և տաքուկ է . որպէս
 զի շուտ չորնայ , ևս առաւել ձմեռ ա-
 տենը հարկաւոր է աս : Վործատուն-
 քերը հասարակօրէն Նգիպտոսի դե-
 ղին խակ շաքարը չեն առնել ճերմըկ-
 ցնելու համար . վասն զի որչափ որ զը-
 տեն՝ աղէկ չի ճերմկիր . բայց կենդա-
 նական ածուխ որ գործածվի , կըրնայ
 բաւական ճերմկիլ : Վերիկայէն եկած
 սև կամ թուխ (էսմէր) շաքարը աւել-
 լի յարգի է (մախպուլ է) :

() Կահոյնոյն :

Նախ շաքարը բաւական ջրով յա-
 րես , քիչմը տաքցնելով . և ածուխին
 փոշին մէջը խառնած թողուս մէկ եր-
 կու օր , և մերթ ընդ մերթ փայտովմը
 խառնես . և հապա կրին ջուրը և ա-
 րունը դնես ու եռացնես , և քէչէյի
 զըտես , ալ աւելի կը ճերմըկի :

ԱՐՀԵՍՏ

ՈՍԿԵՉՕՆԵԼՈՅ

ԶՊՂԻՆՁ ԵՒ ԶԱՐՈՅՐ

ԱՐՀԵՍՏ

ՈՍԿԵՉՈՒՆԻՈՅ

ԶԱՐՈՅՐ

ԳԼ. Ը.

Ըստ տեսակ արուրի կամ դեղին սղինձի (բիրինձի) բաղադրութի կայ . բայց ամենը աղէկ դոյն չունին , աղէկ չեն ոսկեզօծիր , և կռանի (չէքիձի) տակը կըճաթին կամ կըփշրին , և կի՛ շատ ոսկի կուտեն :

Ամենէն աղէկ բաղադրութիւնը , որ նոր փորձով գտնուած է , պիտի ըլլայ ութսուն և երկու բաժին կարմիր աղէկ սղինձ , տասնը ութը բաժին թիւթեա որ ֆռէնկերեն զէնկ կամ ծինքօ կըսվի . իրեք բաժին անագ (խաւայ) , և մէկ ու կէս կապար (խուռ-

շին), կամ այսպէս 82 տրամ պղինձ, 18 տրամ թիւթեա, 1 տրամ անագ, և 3 տրամ կապար:

Եւ արուրին բաղադրութեան գոյնը խիստ աղուոր է, քիչ ոսկի ծծօղ, յարմար կռանի, դիւրին կը հալի և կը թափվի:

Հասարակօրէն ձուլօղները (տեօքմէճիները) աղէկ բիրինձը կը թափեն, ժողվելով և հալեցնելով հին ոսկեղօծած բիրինձները՝ որոնց ոսկին հանած է, կամ հին աշտանակները (շամտանները), և կամ հին որ և իցէ դեղին պղինձները:

Սմանք ալ 75 տրամ դեղին պղինձը (բիրինձը) 25 տրամ կարմիր լէհիմի անագաւոր (խալայլը) պղնձին հետ մէկտեղ կը հալեցնեն և կը թափեն: Սմանքալ կը հալեն 16. օնցա կարմիր պղինձ. 2. օնցա թուճ. և 3. օնցա թիւթիա մէկտեղ: Յատկութիւն ոսկեղօծելու դեղին պղնձին կամ բիրինձին՝ պիտի ըլլայ դիւրահալելի, վազուն (խօլայ վազօղ), դիւրածակելի, սիւլիք չունենայ, չիճաթի. չառխի, կռանի, մկրատի, արծնելու (մասիալայի) հեշտին գայ. դարձեալ պէտք է

որ ունենայ աղուոր գոյն, և պէտք է որ դիւրաւ ոսկեղօծի, և շատ չի կրկնէ ոսկեմալահօնը, և վրան աղէկ յարմարի. և թէ գեղին իլիմօնի, կամ բօռ-թուխալի, և կամ կարմիր (աթէշի) ոսկեղօծ գոյն որ տըրվի վրան՝ աղէկ առնէ :

ԳԼ . Բ .

Բնդհանրապէս ոսկեղօծելու վրա :

Երբոր ասանկ մաքուր արոյրը, և կի՛ պղինձը կուգայ ոսկեղօծողին ձեռքը՝ ոսկեղօծելու համար, թէ ի՞նչ պիտի ընէ ոսկեղօծողը՝ հիմա խօսինք ընդհանրապէս, ետքը ամմէն մէկ գործողութիւնը վրայ մասնաւորապէս :

Երհեստաւոր ոսկեղօծողը առաջ կրակի վրայ կըդնէ և կերէ արոյրը. և յետոյ կըձգէ տկար թթուուտի ծծրմբակին (զաճեաղիին) մէջը. ուր խելմը կենալէն ետքը երբոր աղէկմը մաքրած է, և ամմէն դիաց մետաղական փայլունութիւնը կերենայ, կըհանէ արոյրը և կըլըւայ մեծաքանակ ջրի մէջ, և կըչորցնէ, կամ սրբելով մաքուր լաթով, կամ կլտորելով վայրի կաղնի

(բալամուտի) չոր փոշիի մէջ կամ թէ փի մէջ, և կամ սղոցէն ելած փայտի փոշիի մէջ, խոնաւութիւնը (նէմը) առնելու համար :

Ասկեզօծողը կը պատրաստէ զմալակօնը, որ սնդիկէ (ժիւլայէ) և ոսկիէ մէկտեղ միաւորած բան է . և յետոյ բիրինճէ կտորին վրայ կը տարածէ ըզնոյն մալակօնը մէկ տեսակ գնձիկովմը (ֆուչայովմը), որ շինած է բիրինճէ կամ դուճէ թելով : Եւ գնձիկը մալակօնին դեռ չի թաթխած՝ առաջ կը թրջէ սոսկ կամ մէջնալ քիչմը սընդիկ լուծած ժանտաջրով :

Ասկեզօծողը պիտի տարածէ զմալակօնը արուրին (բիրինճին) վրայ սրճափ կարելի է հաւասարապէս, հոգ տանելով քիչմը աւելի տալ անտեղ ունեցնելուն վրայ, որք պիտի դեղին կամ նարինճագոյն ըլլան . և քիչմը թէ թէ տալու է ան տեղերուն վրայ, որ պիտի արծնըվի (մասխալայ ըլլայ) :

Եւ գործողութիւնը աւարտելէն ետեւ, արհեստաւորը կը լըւայ մալակօնած բիրինճի կտորը ջրով, և կը չորցնէ զանի . և քիչ քիչ կեւելցնէ տաքութիւնը կրակին որչափ որ հարկաւոր է տարբա-

զադրելու զմալակօնը, այսինքն թռու-
յրնելու ամմէն սնդիկը, առանց կար-
մըրցնելու զբիրինձը :

Եւ բանիս գործաւորը (ուչուրու-
ճուն) աս գործողութիւն մէջ պէտք է
առաջ տանի և ետ քաշէ ստէպ ստէպ
կրակէն զմալակօնած բիրինձէ կտորը,
ամմէն դիաց գնձիկաւորելու (ֆռչայ-
ելու) համար հասարակ գնձիկով, և
հաւասարապէս տարածելու համար մա-
լակօնը :

Ասն զի աւելի կը ջրօտի տաքութե-
նով, և դարձեալ դուրս կելլայ մալա-
կօնը պղնձին ծակերէն :

Եւ երբոր ամմէն սնդիկը թռած է,
թէ որ յարմար կը դատեն, նորէն շա-
պիկ մընալ մալակօնի կուտան. և կը-
տաքցնեն, և կըսկըսին ընել առջի գոր-
ծողութիւնները, և կրկնել այնչափ ան-
դամ՝ որչափ որ հարկաւոր է ուղածին
պէս ոսկեզօծած ունենալ :

Երբոր կըլմնայ սնդիկը թռչնե-
լու գործողութիւնը, գործաւորը կըլը-
ւայ ոսկեզօծած կտորը քացախով խառ-
նած ջրի մէջ, և անոր մէջը կըմաքրէ
շփելով ամմէն դին նոր պղնձէ գընձի-
կով, և կըչորցընէ կըլտորելով վայրի

կաղնի, կամ փայտեղէն փռչիլ, և կմ
չոր թեփի մէջ:

Եւ վիճակին մէջ մնալով ոսկեզօ-
ծեալ կտորը, ունի աղօտ գեղին գոյն
մը, բայց կրնայ ընդունիլ ուղածիդ
պէս գեղին, փօռթութեամբ և կմ կար-
միր աղուոր գոյն: Եւսա ասոնք են գըլ-
խաւոր գործողութիւնները ոսկեզօծուե-
ղորոնք մի առ մի պիտի բացատրեմ:

ԳԼ . Գ .

Սալակօնի, ոսկիի, և սնդիկի վրայ:

Ոսկին՝ որ խիստ մաքուր և զուտ
չէ՝ դժուար մալակօն կըլլայ, այսինքն
դժուար կըմիանայ սնդկին հետը:

Արչափ որ պղինձը շատ խառնած
ըլլայ ոսկիին մէջը, այնչափ ալ դժուար
կըմիանայ սնդկին հետ, և քիչ բան
կ'ոսկեզօծէ և չի տարածվիր աղէկ:
Եւայց ոսկին որչափ որ աւելի արծաթի
հետ խառնած ըլլայ, այնչափ դիւրին
սնդկի հետ կըմալակօնի. բայց ոսկե-
զօծը կանանչ գոյն մը կ'ունենայ՝ ան-
հաճոյ սովորուե, որովհետեւ մօտաւ չէ:

Ըրդ՝ ոսկեզօծողը պէտք է որ գործածէ խիստ մաքուր կամ զուտ ոսկի . և որովհետեւ արեւելքի կողմը եղած քաղաքները զուտ ոսկի գտնալը խիստ դժուար է, ուստի Սէնէտիկուս այսինքն եւալտըզ ոսկին կը բանեցնեն . բայց Ֆլուէնկիստան չեն բնտուեր զանի :

Հազար տրամ զուտ ոսկիին ութը տրամ պղինձ որ խառնըվի՝ և մէկ տրամ արծաթ , ոսկեզօծուէ խիստ յարմար կըլլայ , և գուննալ աղուոր կըլլայ :

Սկին դիւրաւ կերցընելու սնդկին՝ ծեծելով կը բարակցընեն . բայց մալականին սնդիկը պիտի ըլլայ խիստ մաքուր . և որովհետեւ հասարակօրէն սընդիկը մաքուր չէ , հետը օտար մետաղ խառնած է , մանաւանդ մկրնդեղ (սըչան օթու) հաղիւ թէ չունենար . ուստի ոսկեզօծութեւ շատ փնաս կուտայ :

Մաքուր սնդիկը պիտի ըլլայ խիստ փայլուն . և երբոր թղթի վրայ պըտըտցընես ժուռ ածես , տարածես , և քրսակի պէս ծալլես , ետեւէն պոչ ձգելու չէ . և երբոր գառան կաշիէ (կիւտէրիէ) անցընես , բան չի մնայ պիտի . և դարձեալ երբոր կրակով թուցընես , բուրովին պիտի թռչի . և երբ եղջերա-

ձե ապակիէ (սթօռթայէ կամ իմպի-
կէ) անցընես, տակը ամանին մնացորդ-
մը մնալու չէ :

Եւ երբոր գործածելու սնդիկը ա-
սանկ կատարեալ մաքուր չէ, պէտք է
որ կրկին անգամ կիւտէրիէն անցընես,
որպէս զի զատվի օտար նիւթերէն,
մինչեւ որ կիւտէրիին վրայ բանմը չի
մնայ. և թէ որ ասով բաւական չըլլայ,
պէտք է որ լըւաս սնդիկը և շիշէ կամ
հողէ իմպիկէ անցնես աս կերպով:

Շիշէ իմպիկին մէջը սնդիկը դիր,
ու վրան լեցուր խելմը շոգիացեալ կիֆ
անձրեւի ջուր մինչեւ որ վրան աղէկ
ծածկէ, և շիշէ իմպիկին բերանը թաց
լաթմը յարմարցուր, և ան լաթին մէ-
կալ ծայրը ջրով լեցուն ամանի մէջ
դիր. և մաղմաղ կրակով տաքցուր իմ-
պիկըդ, որ ջրին հետ մէկտեղ շոգիա-
նայ սնդիկը, և անցնի բոլորը մէկալ ըն-
դունարան ամանին մէջը:

Յետոյ շոգիացեալ սնդիկը դար-
ձեալ լըւա, և քիչ կրակով չորցուր՝
դնելով սնդիկը շիշէ կամ սըռլը հողէ
ամանի մէջ, և կիֆ յախճապակ (ֆառ-
ֆուռի) ամանի մէջ: Եւ յետոյ սև
շիշէի կամ պուքալի մէջ դիր, բերանը

դոյ պահէ՛ , որ փոշի չառնէ , և պէտք
եղած ատենը գործածէ՛ :

ԳԼ : Գ :

Ոսկեզօծողին պէտք էղած և գործածած
Ընտանացիներուն շնորհ :

Թ Թուուտ ծծմբականը , որ տաճկե-
րէն զաճ եաղի կըսվի , երկու տեսակ
է . մէկը զօրաւոր և ճերմակ է , ծծըմ-
բական կըսվի . և մէկալը տկար է և
սևագոյն , որ ծծմբային կըսվի . երկու
տեսակնալ հող չէ ոսկեզօծողին համար
գործածելու :

Ոսկեզօծողը աս ԹԹուուտին մէջը
կէսէն աւելի ջուր կըխառնէ , և բա-
նին պէտք եղածին պէս մէկին տասը
ջուր ալ կըխառնէ , որ տկարանայ :

Իայց ջուր խառնելու ատենը՝ աս
ԹԹուուտը կըտաքնայ , ասոր համար
քիչ քիչ խառնելու է ջուրը որ չի ճա-
թի շիշէ կամ սրուը հողէ ամանը :

Իս ջրով խառնած տկար ԹԹուու-
տը կըսվի երկրորդական ջուր . թէ որ
ծծմբական ԹԹուուտէ շինած է , այս-

ինքն ճերմակ զօրաւոր զաճ եաղիէ շինած է, ալ աղէկ կըլլայ՝ որ ամմէն մէկ օխային (այսինքն 400 տրամին) տասնական կաթիլ ժանտաջուր, և թըթուռտ աղածական (թուղ ռուհի) կաթեցնէ. իսկ եթէ սև թթուռտէն շինած էնէ, պէտք չէ:

Եւ վերի ըսած տկար կամ երկրորդական թթուռտը՝ ոսկեզօծողը կըգործածէ քաբուաթի համար:

Եւ քաբուաթ՝ տաճկէրէն թաւլամաք՝ կըսվի ան գործողութիւնը, որ երբ պղինձ մը կամ այլ ուրիշ մետաղ մը կրակի վրայ կըդրըվի և աղէկ կըտաքցըվի, և ետքը տկար թթուռտի մէջ կըձրգվի, և քիչ մը ատեն կենալէն ետև՝ կըգընձիկաւորի (Ֆռչալանմիշ կըլլայ), և խիստ յետոյ մաքուր ջրով կըլըւացվի՝ մինչև որ աղէկ մաքրի և փայլի:

Ոսկեզօծողը կըգործածէ ալ շնչութեան թթուռտը կամ ժանտաջուրը (կիւվերջէլէ քէզապին). բայց ամմէն տեսակ ժանտաջուրը յարմար չէ, միայն մաքուրը և 36 Պօմէին աստիճանի ժանտաջուրը խիստ յարմար է. փողերանոյի (զարպհանէին) ժանտաջրին մաքուրը կարծեմ յարմար կըլլայ, երբոր

մէջը քիչմը կաթեցւի շնչորակաւոր
արծաթի կամ սնդկի լուծութի՝¹ ու
րով ժանտաջուրը կըմաքրի աղածա-
կան թթուութէն, որ հասարակօրէն
կըգտնուի մէջը:

Վեղածախներուն ծախածին մէջը
հասարակօրէն զաճեաղի ալ քիչմը կը-
գըտուի, որ աղէկ է: Աս ժանտաջու-
րը կըգործածեն լուալու համար ասով
ոսկեզօծած արուրի կտորը առաջ
քան ընելը դեղին, բօւթութալի, և
կամ կարմիր. և դարձեալ կըգործա-
ծեն, երբոր երկրորդ անգամ շասիկ
մը մալակօնի տալ կուզեն ոսկեզօծած
բիրինձի կամ պախըռի կտորին վրայ.
այսինքն առաջ աս ջրովս լուալու է,
և ասպա երկրորդ անգամ մալակօնե-
լու է:

¹ Շնչորակաւոր արծաթը է, որ երբ ար-
ծաթը լուծած է ժանտաջրին մէջը՝ կրակով իր
ջուրը կըչորցնեն, և մէջը քանի մը անգամ պարզ
ջուր գնելով կըթօցնեն մինչև որ անուշնայ.
և յետոյ չոր կըպահեն. պէտք ըլլանէ ջրով կը-
խառնեն, կամ կըլուծեն:

ԳԼՆԵ

ՍԽԱՆԻՈՆ ՆԻՆԵԼ՝

Դժուար չէ ոսկեմալակօն շինելը ։
 Ըճեստաւորը կրկնուէ մաքուր ոսկին .
 ետքը կրծեծէ , և բարակ թիթեղ կը
 շինէ . այսինքն եասըլաթմիշ կրնէ շա-
 մաթաթեւիէն բարակ ։ Յետոյ կրկը-
 տըրտէ և քուրային (բօթային) մէջ
 կըդնէ , և քուրան ալ կրակին վրայ
 կըդնէ՝ մինչև որ քիչմը կարմրի , և ան-
 ատենը վրան կըթափէ պէտք եղածին
 չափ մաքուր սնդիկ , և հեռու կենա-
 լով կըխառնէ ծուռ երկըթէ գաւա-
 զանով , որպէս զի ցաթկած սնդիկը
 ձեռքին չիգայ . և քիչմը այսինքն քա-
 նիմը բոպէ ատեն ալ կրակի վրայ պա-
 հելէն ետև՝ վար կառնէ քուրան , և
 պաղ ջրի մէջ կըթափէ , և կըլըւայ .
 ոմանք ալ տաք ջրի մէջ կըթափեն ։
 Յետոյ ջուրը երեսէն թափելէն ետև ,
 երկու բուլթ մատով ամանին սպա-
 ուռածը (քենարը) բռնելով և ճզմե-
 լով աւելորդ սնդիկը կըզատէ , ուրիշ

Թեթև ոսկեզօծելու համար կըպահէ ,
և կամ դարձեալ մալակօն շինելու կը
գործածէ :

Սալակօնը որ կըմնայ ծռած ամա-
նին սպառուածին (քէնարին) վրայ ,
խմորակերպ է , և կըպահվի դոց տեղ-
մը , մէջը փոշի չի մտնալու համար :

Հասարակօրէն մէկ բաժին ոսկիին
ծ բաժին սնդիկը բաւական է . բայց
արհեստաւորները հասարակօրէն կը-
խառնեն իննէն մինչև տասներմէկ՝ ոս-
կի , իններսունըմէկէն մինչև ութսու-
նըւինը սնդիկ :

ոսկի 9—11

սնդիկ 91—89

Պէտք եղած բանին աւելի ալ կըխառ-
նեն , երբոր Թեթև ոսկեզօծում կու-
ղեն տալ :

Նահօթութիւն . 33 :

Երբոր տաք քուրային մէջը սնդիկը
լեցնելու և խառնելու ըլլաս , առող-
ջութե համար բաց տեղ ըրէ . և կըռ-
նակդ հովին տո՛ւր , որպէս զի ելած գո-
լորշիքը երեսիդ չիգայ :

Է :

Պէտք է ունենալ մասնաւոր չափմը , աս դրած ձեռովըս :

Եւ դին մատիդ վրայ դնելով , Բ բերնէն սնդիկը կըլեցնես , և կամ կըծծես , ետքը մեծ մատդ Բ ծակին վրէ բռնելով կամ սխմելով , դործիքը կըտանիս քուրային բերանին վրայ կըբըռնես , Բ ծակի մատդ վեր կըվերցընես , և սնդիկը քուրային մէջը կըվազցընես :

Դ :

Եւ ողջութե համար , թէ սնդիկը քուրային մէջը պարպելու ատենդ , և խառնելու ատենդ , և թէ աւելորդը քամելու (սիւզմիշ ընելու) ատենդ , պէտք է կիւտէրիէ , կամ պաղըռսախէ և կամ մոմոտած ինկիլիզի թափթայէ ձեռնոց անցընես ձեռքդ :

ԳԼ . Օ .

Պատրաստութիւնն սնդիկի լուծման :

Սնդիկը ժանտաջրին մէջը դնեսնէ կըհալի , կամ կըկտրի : Բայց պէտք է որ ինչպէս առաջ ըսինք , թէ սնդիկը և թէ ժանտաջուրը մաքուր ըլլան խիստ . և ժանտաջուրնալ ազատ ըլլայ ամենեին ծծմբական և աղածական թթուութէ . վասն զի թէ որ գտնուի կաթիլ մը աս ըսած թթուութներէս , սնդկին լուծութիւն պղտոր կըլլայ , և ամանին տակը կըչոգի , ոսկեղօծելու համար գործածելու աղէկ չիգար :

Պէտք է որ հարիւր տրամ մաքուր սնդիկը և հարիւր կամ հարիւր տասը տրամ մաքուր 36 աստիճանի ժանտաջուրը դնես մէկ բերանը լայն շիշի մէջ . և ան շիշին բերանը բաց պահած , բաց տեղմը դնես որ հոտը չառնես : Եւ յանտաջուրը կուտէ սնդիկը և կըլուծի : Եւ երբոր կըտեսնես որ սընդիկը բոլորովին ջուր կտրած է , լեցուր աս լուծութիւն վրայ 500 տրամ շոգիա-

ցեալ ջուր , կամ անձրևի ջուր , և ա-
ղէկմը յուզելէն (չալխայելէն) ետև ,
գոցէ բերանը և պահէ , որ պէտք եղած
ատենը գործածես :

() անօթու-նիտն :

Եւ ըսած սնդիկաւոր ժանտաջուրս ,
որ ջրով երկնցած է , կըգործածվի մի-
այն առջի անգամուն ոսկեզօծելու ա-
տենը . իսկ երկրորդ շապիկ մը մալա-
կօնի կամ երկրորդ անգամի ոսկեզօ-
ծելու ատենը քանիմը կաթիլ ժանտա-
ջուր ալ աւելցնելու է աս սնդիկաւոր
ժանտաջրին մէջը , և անանկ ոսկեզօ-
ծած կտորին վրայ քսելու է , և յետոյ
վրան դնելու է մալակօնը :

ԳԼ : Լ :

ԼԻԲԵԼՈՒ (ԼԵԱՎԼԱՌԻՆ) և ԴԱԲԵՆԱԺ ԸՆԵԼՈՒ ԿԵՐ-
 ՊԸ ՌԱԿԵՂՈԾԵԼՈՒ ԲԻՐԻՆՃԸ, ԱՂԻՆՅԸ, և ԿԵ-
 ԾԱԼԸ :

ԼԻԲԵՐ ԲԻՐԻՆՃԷ ԲԱՆՐ ԿՈՒՂԱՅ ՈՍԿԵ-
 ՂՈԾՕՂԻՆ՝ ՈՍԿԵՂՈԾԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ, ԱԿՏՔ
 Է ՈՐ ԳՈՐԾԱԼՈՐԸ ԴՆԷ ՂԱՆԻ ԿՐԱԿԻ ՎՐ՝
 Լ ԶՈՐՍ ԴԻՆ ԱԾՈՒԽ ՇԱՐԷ, ԿԱՄ՝ ԱՌԱ-
 ԼԵԼ ԱՂԷԿ ԿՐԼԱՅ ԴՆԵԼ ՂԱՆԻ ՄԱՔ ՍԿՍԵ-
 ՂԻ (ԹԱԱԼԱՅԻ) ՎՐԱՅ ՈՐ ՀՈՂԷ ՂԻՆԱԾ
 Է. ԻՆՉԱԿԵՍ ՄԻՆԷՃԻՆԵՐԸ ԿՐԳՈՐԾԱԾԵՆ
 ՄԻՆԵԼԻ ԲԱՆՐ ՓՈՒՈՐ ՄԱԼՈՒ ԱՄԵՆՐ :
 ՈՐԱԿԵՍ ՂԻ ՄԻԱԿԵՐԱՎ ՄԱՔՆԱՅ՝ ԱԿՏՔ Է
 ՈՐ ԴԱՐՃՆԷ ՍՄԷԱՎ Լ ԱՐԹՐՄԵՆԷ, ՈՐԱԿԵՍ
 ՂԻ ԱՐՈՒՐԻՆ ԿՄՈՐԻՆ ԲԱՐԱԿ ԴԻՆ ՂԻ
 ՄԱՔՆԱՅ ԱԼԵԼԻ ՔԱՆ ՀԱՍՄ ԿՈՂՄՐ :

ԼԻԲԵՐ ԲԻՐԻՆՃԷ ԿՄՈՐԸ ԿԱՐՄՐԱԾ Է
 ԿԵՌԱՍԻ ԳՈՒՆՈՎ, Լ ԿԱՆԱՆՉ ԲՈՅ ԿՐ-
 ՀԱՆԷ, ԱՆԱՄԵՆՐ ԿՐՎԵՐԵՆԷ ՔՈՎԻ ԴՐԱԾ
 ԿՐԱԿՆԵՐԸ, Լ ՈՒՆԵԼԻՔՈՎ (ՄԱՂԱՅՈՎ)
 ԿՐՎԵՐԵՆԷ ԿՄՈՐԸ. Լ ԻՐ ՀՈՂԷ ԹԱԱԼ-
 ԱՅՈՎԸ ԿՐԴՆԷ ՈՐ ՕՂԻՆ ՄԷՂԸ ԿԱՄԱՅ
 ԿԱՄԱՅ ԱՎԱՂԻ :

Եւ գործողութիւն մէջ ելած հոտը
 և գոլորշիկը (պուղուն) փնասակար է
 մարդուն . ուստի պէտք է զգուշանալ .
 մինչ քալեցնելու փրօան մէջ ընե-
 լը օգտակար է , և կրակին աստիճանը
 տալու շատ յարմար է :

Քաբուս :

Երբոր արոյրը կը պաղի , վրան սև
 ցած է , ուստի պէտք է որ մաքրելի :
 Եւոր համար կը ձգեն տկար կամ ջրով
 երկնցած ծրծրմբական թըթուռտին
 (զաճեաղիին) մէջ բաւական տտեն ,
 մինչև վրայի սևութիւնը հալի . և աս
 ջրին մէջը կը շփեն զանի ամուր (սէրթ)
 և մեծ պղնձէ դնձիկով (Ֆրչայով) :

Երբոր բիրինձէ կտորը աղէկ մաք-
 րած է , կը լուան և կը չորցնեն : Քայց
 աս կտորին երեսի դին միակերպ դե-
 ղին չէ , ուստի կը թաթխեն զանի 36
 աստիճանի ժանտաջրի մէջ , և կը շփեն
 երկայն մազէ դնձիկով , հողէ ամանի
 մէջ բռնելով :

Եւ գործողութիւնը կը բանայ մետա-
 ղը . բայց չունի դեռ բոլորովին մետա-
 ղական փայլունութիւն , և որպէս զի

ինչպէս պէտք է նէ փայլի, պէտք է որ տաք ջրով լուացվի և սրբելվի, և դարձեալ 36° աստիճանի ժանտաջրէն անցնի, որուն մէջը խառնած ըլլայ քիչմը ծովի աղ կամ անուշադր (նշատր) և սև մեղծ (խուռուռմ) : Արդ՝ աս ջրէս անցընելէն և սրբելէն ետև, մետաղը կունենայ թոռմած աղուոր դեղին գոյն մը, ամենեին մաքուր և անբիծ :

Աս յետին գործողութիւնը շուտ ըլլալու է, ուստի շատ արհեստաւորներ գնձիկով կը դնեն բիրինձի կտորին վրան ամէն դին հաւասար նոյն ժանտաջուրը, որուն հետ խառնած է քիչմը ծովու աղ կամ անուշադր և սև խուռուռմ :

ՆԱԽՈՒՈՒՄԻՆ :

Աս վերի ըսած բիրինձ կտորին վրան քիչմը աղօտ (տունուխ, ճիւղսըզ) ըլլալը հարկաւոր է, աղէկ ոսկեզօծում առնելու համար. բայց թէ որ շատ ծակոտկէն (ֆսխալը) ըլլայնէ, շատ ոսկի կերթայ, սուղ կընստի :

ԳԼ : Բ :

Լսութեան և համարակցեալ (պախաւ) հարստի
վրայ որպէս մալահոն :

Լսութեան արուրի (բիրինձի) կտորը
աղէկ քաբուած եղած է, և վրան կու
զես որ տաս ոսկեմալահոնը, դիր մա
լահոնը սրուսըղ հողէ սկտեղի (թապ
լայի) վրայ, և սղինձէ գնձիկը առաջ
թաթխէ վերի ըսած սնդիկաւոր ժան
տաջրին մէջը, և մալահոնին թապլան
քիւմը ծռելով թաց գնձիկը կըյեցնես
(տայատմիշ կնես) մալահոնին, և կը
սըկըդես (սըյըրմիշ կընես) պէտք ե
ղածին չափ կառնես գնձիկին վրայ, և
կըբերես կըդնես ոսկեզօծելու բիրին
ձին վրայ, և զգուշուծք կըտարածես .
և թէ հարկաւոր ըլլայնէ՝ նորէն կը
թաթխես գնձիկը, այսինքն առաջ սըն
դիկաւոր ժանտաջրին և ետքը մալա
հոնին մէջը, և կըծածկես ան ամէն
մասը բիրինձէ կտորին՝ որչափ տեղը
կուզես որ ոսկեզօծի :

Բայց գործաւորին (իշճիին) ճար

տարու թիւնը (մարիֆէթը) աս պիտի ըլլայ, որ միակերպ տարածէ (այսինքն եայմիշ ընէ) :

Երբոր ոսկեզօծ բիրինճ կտորը սոսկ (սալթ) արծնած (մասխալայ) պիտի ըլլայ, շատ ոսկի քսելու չէ. և կամ երբոր տեղ տեղ մոյգ (խօյի) պէտք է կամ աղօտ (տունուխ) շատ շփելու է գնձիկով. և քիչ շփելու է արծնած (մասխալայ) ըլլալու տեղերը : Աստի ոսկեզօծօղը շատ կի՞ քիչ շփելով տեղ տեղ տեսակ տեսակ (թիւռլիւ թիւռլիւ) գոյն կուտայ մի և նոյն կտորին վրայ :

Եւ երբոր կըլմըննայ աս գործողու թիւ կըլուաս մալակօնած կտորը. և կըչորցնես և կըգնես կրակի վրայ, որ սնդիկը թռչի. բայց կրակը չըլլայ այնչափ սաստիկ, որ բիրինճ կտորը կարմըրի :

Բայց երբոր բաւական չըլլար աս առջի շապիկը մալակօնին, կըլուաս նորէն բիրինճ կտորը, և նորէն կըսկսիս գործողութիւն մալակօնելու :

Բայց ան ատենը պէտք է որ աւելցնես քիչմը մաքուր ժանտաջուր սընդկաւոր ժանտաջրին մէջը, որ գաւաթով

կամ Ֆիլիքսնով զատ ունիս, և այն պէս տաս երկրորդ, երրորդ և կամ չորրորդ անգամ մալակօն տալու ատենը կտորին վրան ուղած աստիճանիդ պէս: Վմանապէս ալ հոգ տանիս ընտոր առջի անգամին համար ըսինք:

() Կանօնաւիտն . 3 :

Սնդկաւոր ժանտաջուր գործածելուն պատճառը ոչ միայն ան է որ մալակօնը աղէկ դիւրաւ միանայ սղնձին, բիրինձին և կամ արծաթին հետ, հապա նաև գնձիկն ալ մագնիսի (միւլատըղի) պէս աղէկ կը յափշտակէ (խաբմիշ կընէ) իր վրան ոսկեմալակօնը . և սնդիկը թըռցընելու ատենը քիչ փնաս կուտայ հանած հոտովը: Ալ թէ որ գնձիկը սոսկ ժանտաջրի մէջ թաթիւրվէր և անանկ տրուէր մալակօնը կտորին վրայ, սնդիկը թռուցած ատենը՝ ելած հոտը աւելի փնաս կուտար:

Է:

Վործաւորը առողջուէ համար մալակօն տալու ատենը և սնդիկը թըռցընելու ատենը պէտք է ձեռքը անցնէ սլաղըռ սախէ և կամ անդղիտցւոց բա-

րակ թափթայէ շինած ձեռքնոց (ել-
տիվէն), որուն մատի ծայրերը քիչմը
կտրած կմբաց ըլլայնէ, փնաս չունինե-
ղուն չի տալու համար բանած ատենը :

Գ :

Պործաւորը բանած սենեկէն (օ-
տայէն) դուրս ելած ատենը և մանա-
ւանդ հաց կերած ատենը պէտք որ ա-
ռաջ գաղջ (ըլլճախ) ջրով լուանայ
ձեռքները և երեսը, և ետքը աճառով
լուացվի, որ իրեն փնաս չիտայ : Արով-
հետև մալակօն տալու ատենը կը պը-
լըշտկի ձեռքը, լուացած ձեռքին ջու-
րը զատ տեղմը պահէ. վասն զի շատ
բանուկ գործատան մէջը, տարին իրեք
հարիւր ղսւռուշի ոսկի մէջէն կը ընայ
ժողվըվիր :

Դ :

Մալակօնին սկուտեղը (թապլան)
կը շինվի կաւէ և խոռասանէ կամ խո-
շոր աւազէ՝ շաղուած և քիչ եփած .
և երեսի դին ըլլա՛ քիչմը խորտը փորտ,
մինեճիներուն գործածածինպէս :

Ե :

Իրինճ կտորը որ մալակօնած է
լուալու է նոր ջրով. այսինքն մի և
նոյն ջուրը դարձեալ չի գործածվի :

ԳԼԽ ԹՎ.

Սալահօնին սնդիկը Ռոյնէլ :

Երբոր բիրինճ կտորը աղէկմը ծածկըված է մալահօնով, և լուացած, արհեստաւորը կըդնէ կտորը կրակի վրայ. և զգուշութիւն կըտաքցնէ բանին թանձրութենը և անօսրութենը նայելով, և քիչ քիչ տաքութիւնը շատցնելով կըդարձնէ, կըպըտըտցնէ, և ետ կըքաշէ կրակէն երկան ունէլիքով (մաշայով կամ խըսաճովմը) բռնելով, ձեռնոցնալ (էլտիվէն) ձեռքը անցուցած ինչպէս վերը ըսինք : Աւ մէկ դիէն երկայն մաղէ կամ թիւյէ գնձիկովմը կըշըփէ և գլխիվար (տիքինէ) կըզարնէ գնձիկը, և կըտարածէ հաւասարապէս մալահօնը : Ատորը կրակի վրայ բռնելով կըշարունակէ աս դործողութիւնը մինչև որ բոլոր սնդիկը թռչի :

Սնդիկին բոլորովին թռչիլը կիմացվի, երբոր կաթիլ մը ջուր կաթեցնես տաք կտորին վրայ նէ, կըշառաչէ (շա-

մաթայ կըհանէ) շողիանալու (պու-
ղուլանմիշ ըլլալու) ատենը :

Ընհետաւորը ոչ միայն հող տանի
պիտի կամաց կամաց թռցնել սնդիկը ,
այլ և զգուշանայ պիտի չըլլայ որ զե-
ղու (թաշմիշ ըլլայ) երբ կըտեսնայ որ
մալակօնը խիստ ջրօտերէ բիրինձէ
կտորին վրան . աս աստիճանը (աս մէր-
քէզը) գալու ըլլայնէ , գնձիկով վրայ-
էն քիչմը առնելու է սնդիկը . և կըր-
նայնաւ զատել անկէ սնդիկը՝ ճառճը
ռացնելով (չըթռտատմիշ ընելով), որ
կըլլայ , կտորը կրակէն վար առնելէն
ետեւ մէկէն մէկ սաստիկ կրակ տալով :

Ընհետաւորը առէկ պիտի քննէ
կտորը կրակէն անցընելէն ետեւ , որ
կարկըտէ ոսկեզօծութեւ անհաւասա-
րութիւն , և ուրիշ պակասութիւն՝ վրան
նորէն մալակօն դնելով , որ կտորին ամ-
մէն դին ծածկէ :

Եւ թէ որ կուղէ սստկացնել ոս-
կեզօծումը , նորէն կըկրկնէ վերի ըսա-
ծիս պէս առջի գործողութիւն , և կրա-
կը , մինչև որ գայ ուղած կատարեալ
ոսկեզօծման աստիճանը :

Բիրինձ կտորը , որ հասեր է աս
կատարեալ ոսկեզօծման աստիճանը ,

պէտք է լուանալ քացխով թթուեցած ջրով, և զգուշութեւն չփել պղինձէ մեծ գնձիկով: Եւ յետոյ լուալ մաքուր ջրով, և սկտեղի վրայ դնելով չորցնել:

(Կ) Ե որ բիրինճ կտորը պէտք է որ ունենայ տեղ տեղ արծնած (մասխալալը) տեղ տեղ սւազաւոր (խումլու), անատենը ծածկելու է ան տեղերը (սէմդէրը) որ պիտի արծնըվի (մասխալայ ըլլայ). մէկ խառնած նիւթովմը, այսինքն տէպէշիրով, խակ (խամ) շաքարով, և արպի խէթով, որք սպեղանայ (մէհլէմի) պէս ջրով հարած են:

Ե գործողութիւնը կըսվի խնայել (սաքընմաք):

Երբոր ոսկեզօծողը կըխնայէ մասխալայ ըլլալու դիյերը, կըչորցնէ կտորը, և այնչափ կըտաքցնէ նորէն, որ բաւական կըլլայ դեռ (տահա) մնացած սնդիկը թռչիլ:

Իսկ աստիճանը աս տաքութեւն, որ պիտի տրվի, կըյայտնէ կտորին գունը որ կըհասնի, և խնայած դիին սևութը, որ երվելով կածխանայ (քէօմիւրլէնմիշ կըլլայ):

Կործաւորը երբոր աս կերպով կը-

գունաւորէ կտորը , կըքաշէ կրակին վրայէն , և թող կուտայ որ քիչմը պաղի , և անկէ ետե կըդեղնցնէ և կաւազոտէ (խումլամիշ կընէ) :

Սիւն որ կտորը բոլորովին մասխալա պիտի ըլլայ , չի ծածկեր խնայել ըսած մաճունովը . հասաւ սոսկ կրակով կըգունաւորէ ինչպէս առաջուց ըսինք , և քիչ մը տաք իբէն կըձգէ ծծմբական թթուութեամբ թթուեցած ջրի մէջ . և յետոյ անկէ հանելով կըլուայ կտորը , և կըսրբէ , և մասխալայ կըզարնէ :

Օւնիօթուրէ :

Սկեզօծողը , որ մալակոնով ծածկած կտորը կրակը կուտայ , պէտք է որ զգուշանայ ելած գոլորշիքէն (պուղույէն) , ձեռքը երկնցընելով՝ քիթէն հեռու բռնէ :

Վնծիկով շփելու ատենը պէտք է որ աջէն ձախը , ձախէն աջը , առջեւէն ետե , ետեւէն առաջ տանի բերէ ձեռքը :

Տաք սենեկին (օտային) մէջ սընդկի ամանին բերանը բաց չի պահէ . վասն զի սնդիկը անխմանալի կերպով քիչ տաքութենով կըթռչի , և փրաս կուտայ մարդուն :

ԳԼՈՒԽ

Մասնաւոր ընելու, խոստում համ դեղին էլէ-
մանի ընելու, փոփոխաւի ընելու հերոզ-
ն հարմիր (աւելչի) գոյն աւելու հերոզ ու-
հեղօծ Բանին :

Խօսեցանք, թէ յետ ոսկեզօծելու
ընելին՝ կտորը և յետ գնձիկով շփե-
լուն, պէտք է խիստ տաքցնել, բոլորո-
վին թռցնելու համար սնդիկը, կըմնայ
կերպը մասխաւայ ընելու, դեղին խում-
լու ընելու, փօռ-թուքալի և կարմիր
գուն տալու կերպը :

Մասնաւորէլ :

Մասխաւայ կըլլայ ոսկեզօծած բա-
նը շփելով Ֆոէն". Հէմաթիթ քարով
(քան թաշիով), որ է տեսակ մը կարմիր
կարծր քարի հայկաւի նման գունով,
և այսպիսի մասխաւայի քարէն զանա-
զան մեծութիւն և թանձրութիւն ունենա-
լու է :

Բանուորը կըթաթիւի իր մասխաւան

քացախաւոր ջրի մէջ, և կըշփէ կտորը միշտ դէպ 'ի նոյն կողմը տանելով և բերելով, մինչև որ աղէկ փայլի մետաղական փայլունութիւնը:

Երբոր մասխալան կըլըմըննայ, բանուորը կըլուայ զանի պաղ մաքուր ջրի մէջ, և կըսրբէ մաքուր լաթով, և կըլըմընցընէ գործողութիւնը կամաց կամաց չորցնելով կասկարայի (սկարայի) վըայ, որ առաջուց դրուած է կրակի վըայ. և աս կրակը պիտի ըլլայ վառելով (քէօղ) կրակին մարած ածուխը:

ԳՎ. ԺԼ:

Խուճու և դեղին ընել:

Խուճու դեղին ոսկեզօծումը կըլլայ ասանկ. թէ որ կտորը պիտի ունենայ մասխալայ ըլլալու տեղուանք, կըխնայեն այսինքն կըծածկեն ան մասերը կամ ան տեղերը ինչպէս ըսինք առաջ:

Վըկապեն բիրինճ կտորին մէկ ծայրը երկըթէ թելով երկաթ գաւազան մը: Տաւական խիստ կըտաքցնեն կտո-

ըը մինչև որ սենայ խնայումը կամ
ծածկոց նիւթը, այսինքն մինչև որ հա-
լի և ամրնայ խակ շաքարը, և քիւմը
երի խեժը, որ շաքարին հետ միացեր է¹ :

Այս ատենը ոսկեզօծած կտորը կունե-
նայ մէկ աղէկ գոյնմը ոսկիի :

Իսկ երբոր դեղին կամ իլիմօնի կու-
ղես ընել, ծածկէ կտորը մէկ խառ-
նուրդովմը, այսինքն ծովի աղով, շնչ-
բորակով, և սպաղէղով խառնած, որք
հարած են քիչ ջրով 'ի սառնորակ (պիւ-
լօռական) կացութե² :

1 Աս նիւթը կը բաղկանայ զամսէ, տէսէշի-
րէ, և խամ շաքարէ հաւասար չափով գրեթէ :

2 Աս աղային խառնուրդը կը պարունակէ հա-
րիւրին

կիւլէրջէլէն 40

շապը 25

ծովու աղը 55

100

Երբոր աս աղերը քիւմը ջրով հարած, մէկ
տեղ դնելով եղջերաձև շիշէ իմպիկէ հանես,
եւած ջուրը կը լուծէ զուտ ոսկին :

Թէ որ մէկ օխայ շնչբորակ, կէս օխայ սպաղ-
լէղ և կէս օխայ հասարակ աղ մէկ տեղ բաւա-
կան ջրի մէջ դնես և լուծես, կը հալեցնէ ոս-
կին. ասկէ կը շինեն պօլիս ոսկեզօծողները բեր-
տահի ջուր որ կը սեն. որ ետքը քանի երթայ
և քանի գործածվի կաղեկնայ :

Եւ դարձեալ զկտորը կըդնես կրա-
կը, և կըտաքցնես մինչև որ աղային
շապիկը (խաթը) որ կըծածկէ կտորը
ըլլայ միակերպ և գրեթէ թափանցիկ,
և ալէկ հալի:

Ինչ ատենը կրակէն ետ կըքաշես կտո-
րը և կըձգես շուտովմը պաղ ջրի մէջ,
որպէս զի աղային շապիկը զատվի:

Սա և պէտք է վերցնել տէպէշիրի,
շաքարի, և խեփի հետ միացեալ շա-
պիկը, որ գործածվեցաւ խնայելու կի-
ծածկէլու համար կտորը¹. ուստի աս
բանիս համար անցնես պիտի կտորը
խիստ տկար ժանտաջրէն, ետքը լուա-
լով զանի մեծաքանակ ջրի մէջ, կը-
չորցնես կամ օդոյ մէջ, կամ տաքցնե-
լով, և կամ չոր լաթով սրբելով:

1 Երբոր խուճամիշ և դեղին ընելէն ետև,
նայիս որ աղէկ եղած է նէ, կամ բծաւոր (լե-
քէլի), և կամ տեղ տեղ աղէկ, տեղ տեղ գէշ
եղած է. նորէն վրան թանձր տուր նիւթը, և
սաստիկ կրակ տալէն յետոյ՝ պաղ ջրի զօրկ կը-
տորը:

Օրհնութիւնն ։

Եւ գործողութեան ատենը ելած գործընկեր մարդուս մնասանկար ըլլալուն համար, սկսեալ է զգուշանալ ուստի աս պատճառաւ կրկապեն կտորը երկրթէ երկան դաւազանի վրայ, որ հեռուէն բռնեն կրակը տալու ատենը, և հոտը չառնեն ։

ԳԼԶ ԺԲ ։

Փօռութեան գոյն պալ ։

Երբոր կուղեն ոսկեղօծած բիրինճ կտորին փօռութեամբ գոյնմը տալ, պղնձէ մեծ գնձիկով կը շփեն, բայց քիչ մը քիչ շփելու է քան սովորականը, և խիստ տաքցնելով գունը կը բերեն, ինչ պէս դեղին խումլու ընելու ատենը, և կը թողուն որ պաղի ։ Եւ կը հարեն փօռութեամբ գոյն տալու նիւթը քաջախով, որ է բաղադրուի մը¹ արիւ-

1 Քան թաշի ըսածը է մետաղմը կարմիր երկութի ։ Որոյ տեղը կրնայ բռնել արջասպին մաքուր երուքը և կարմրածը ։

նաքարէն (քան թաշիէն), պաղլէղէն,
և ծովի աղէն:

Առենէն աս բաղադրուածէնէս մազէ
(թիւյէ) գնձիկով և կըծածկէն անով
ոսկեզօծած բիրինձէ կտորը զգուշա-
նալով, որ մասխալայ ըլլալու տեղերը
չիծածկըվի:

Աւ կըդնեն զկտորը աղէկ վառած
կրակի վրայ, և կըսաստկացնեն տա-
քուիը փքով (քէօրիւկով) և կըթո-
ղուն որ այնչափ տաքնայ մինչև որ դը-
րած գոյնը սկսի սևնալ: Ատորին բա-
ւական տաքցած ըլլալուն չափը այս-
պէս կիմացվի, այսինքն երբոր վրան
ջուր սրսկնես, պէտք է որ գոլորշանայ
և ճարճուի (չամաթայ հանէ):

Անատենը կրակէն ետ կըքաշեն կտո-
րը և կըձգեն պաղ ջրի մէջ. և լաւ մը
լուանալէն ետև՝ բորբոս տեղերուն
փօռ-թուքալի գոյնը կըհաւարսացնեն
շփելով կտորը քացախը թաթղած մա-
զէ գնձիկով, թէ որ կտորին վրան շի-
տակ է, և թէ որ փորուած է (խալէ-
մով) կամ քանդակած է (խախմա ե-
ղած է), տկար ժանտաջրի մէջ թաթ-
ղելով գնձիկը կըշփեն:

Աս երկու գործողութիւն վերջը կը-

լուան զկտորը մեծաքանակ ջրի մէջ,
և կըչորցնեն անուշ կրակով:

ԳԼ: ԺԳ:

Կարգի (աւելի) գոյնճառ ոսկեզօծման:

Երբոր կուզեն կարմիր գոյնմը տալ
ոսկեզօծեալ կտորին, որ երևնայ եռա-
զօծեալ (իւշ եալտըզը) . և աս կտո-
րը թէ պղնձէ, թէ արծաթէ, ըլլայ և
թէ բիրինձէ . կըգործածեն ետեւի ը-
սած գործողութիւնները:

Երբոր մալակօնը թռցնելու կրա-
կէն կըհանեն կտորը, որ մէկ շապիկ
ոսկեզօծում ունի և դեռ տաք է, կը-
կապեն կտորը երկըթէ թելով, և կը-
թաթղեն մէկ բաղադրութե մէջ, որ
շինած է դեղին մեղրեմումէ, հայկաւէ
(քիլերմէնիէ) կիֆ գօլգոթառէ¹ . պաղ-
լեղէ, և ժանդառէ (ճենկեառէ):

Եւ հասա կտորը կըբերեն աղէկ
վառած կրակի վրայ կըբռնեն, և կը-

¹ Գօլգոթառ ըսածը կըգտնուի դեղածախ-
ներուն կրպակը:

տաքցնեն ուժով . կտորին վրայէն քանիմը կաթիլ կրակին մէջը կաթելով կօզնէ տաքութիւնը բորբոքելովը : Իսկ կտորը ասդին անդին կը դարձնեն , որ ամէն դին հաւասար տեանայ և շօշափէ բոցը :

Երբոր ամէն գունաւոր մոմը այրած է , և բոցը կը մարի , կը թաթխեն կտորը ջրի մէջ և կըլուան , և պղնձէ մեծ գնձիկով և մաքուր քացախով կը շփեն¹ :

Իսկ որ գոյնը աղէկ չըլլայ , և ոչ ալ աղէկ հաւսար գունաւորած , ան ատենը կը ծածկեն կտորը ժանգառով (ճէնկեառով) որ քացախի մէջ հարած է , և կը չորցնեն անուշ այսինքն մաղմաղ կրակի վրայ , և յետոյ կը թաթխեն ջրի մէջ , և մաքուր քացախով կը շփեն ըն-

1 Քէղապով եալորզի գործողութեան մէջ թիւթեան որ կը պարունակի արուրին մէջը , կը թոռմեցնէ կմ կաղօտացնէ պղնձին գոյնը . զուտ ոսկին կը միանայ աս պղնձին հետ , ու կառնէ գոյնմը նման ֆռէնկիստան շինված մանտր օղերու մասնին երու և ուրիշ աս կերպ զարգարանաց՝ ձեռագործներուն , որ է հազարին 750 տարը : Իսկ մոմին երեւովը պղինձը կուգայ իր առջի մետաղական վիճակը . ուստի կըլլայ կտորին եալորզին գոյնը կարմիր . ինչպէս տըր ուած ըլլար սոսկ պղնձին (պախըռին) վրայ :

տոր առաջ, կամ նաև քիչմը տկար
ժանտաջրով կըշփեն, թէ որ կտորը
ունի խիստ սեցած գոյն:

Եւ խիստ յետոյ ոսկեզօծած կտորը
կըլուան, և մասխալայ կըզարնեն և
մաքուր լաթով կըսրբեն, և կըչորցնեն
անուշ այսինքն մաղմաղ կրակի վրայ:

Եւ օսեցանք գլխաւոր գուներու վրայ
որք կըտրվին ոսկեզօծած բաներուն:
Բայց դեռ շատ տեսակներ ալ գունոց
կրնան տրվիլ մօտայի նայելով և ժա-
մանակին սովորութեանը: Վիչ գոյա-
ցութի կայ որ չի կրնայ փոխել ոսկիին
դեղին գոյնը. բաւական է որ մէկ բան-
մը դպչի ոսկիին, պղնձին, թիւթեայ-
ին, կապարին, և կամ անագին, որոնց-
մէ կըբաղկանայ արոյրը կամ բիրինձը:

Եւ ամէն բան մետաղաց մէջէն որք
կըրնան ըլլար բարկ այսինքն մետաղի
կիր (քիրէճ), կամ կըրնան լուծիլ
կամ կըրնան դառնալ անլուծելի աղ,
կըրնան ալ գոյն տալու համար գործած-
վիլ. միայն դժուարութիւն ան է որ ա-
մէն անգամ մի և նոյն բաղադրութի
ըլլալը բիրինձին՝ հազիւ կըպատահի:

ԳԼՃԻ

Կերպ հանելու ոսկին հին ոսկեզօծած բիրինձ
հերոսն լրայէն :

Պէտք կըլլայ երբեմն հանել ոսկին
հին ոսկեզօծած բիրինձին վրայէն, կի՞
երբոր կաւրի ոսկեզօծելու ատենը .
վրայէն ոսկին հանելու համար պէտք է
ծծումբը (քիւքիւրտը) խառնել անու-
շադրին , շնչբորակին կամ բորակին
(թէնէքեարին) հետ , ասոնց չափը
կերպ կերպ ինչպէս կուզեն կըխառ-
նեն . ոմանք 2 մաս անուշադր , 1 մաս
ծծումբ . ոմանք 2 . 4 . 6 ծծումբ և 1
մաս անուշադր , ոմանք ալ հասարակօ-
րէն հաւասար մասն ծծումբ անուշադր ,
և շնչբորակ ջրի մէջ կի՞ քացախի մէջ
կըհարեն , և անով կըծեփեն ոսկեզօ-
ծած բանին վրան , և կըչորցնեն , վեր-
ջը դարձեալ նորէն անգամմընալ կը-
ծեփեն :

Երբոր աղէկմը չորցած է , թեթեւմը
կըկարմըրցնեն կտորը կրակի մէջ . ետ-
քը կըթաթխեն ջրի մէջ , որ թեթեւմը

ԹԹուեցած է արջասայի ոգիքով (ղաճեաղիով) . և հոն կըթողուն քանիմը ժամ : Եւ յետոյ զարնելով, կամ երկըթի կտորովմը քերթելով կըհանեն վրայէն կեղեւները, և մեծկակ ամանով ջրի մէջ պղնձէ գնձիկով կըշփեն :

Իսկ կեղեւները խառնելով շնչորակի (կիւվէրջէլէի) և բորակի (թէնէքեարի) հետ մէկ տեղ քուրայի (բօթայի) մէջ դնելով, կըհալեն, և ոսկին կառնեն յետոյ :

Եւ կտորները երբոր կրակին մէջէն վրանին ծեփած դեղերովը, գէշ հոտմը կըհանեն, զգուշանալու է փասակար հոտէն . ուստի աղէկ կըլլայ մինէ գալեցնելու փռան վերի կողմը դնել ուր կըդրվի ածուխը :

() Կանոնութիւն . Խ :

Եւ որչարար միջոցմը նէ, որ ոսկեղօծօղը բանելու ատենը, վրան հագնի կտակէ լաթմը, և գլխուն վրայ առնէ սաւանմը (չարշաֆմը), այնպէս որ միայն աչքըները բաց մնայ, և ան լաթերը շուտ շուտ մոխիր ջրով լուալ տայ :

Նահանգապետական . Բ :

Ինչ որ ըսինք պղնձի կամ արուրի
վրայ ոսկեզօծեալ համար, նոյնը իմա-
յիլը արծաթի համարալ :

Վ Ա Խ Ճ Ա Ն

ՅԵՆԱ

Առաջնաբանութիւն. 3

ԳԼ Ա.

Նոր պտղի տեսակ հասցնել. 11

Կանաչ վարդ հասցնել. 12

Կարմիր վարդ հասցնել. 12

Դեղին վարդ. 13

Հիւանդ ծառը բժշկել. 13

Ջարդել ծառին թրթուրները. 13

Ջարդել զսխւմիւքիւ պէօճէկները. 14

Ջարդել զխտունջները և ուրիշ որդերը. 14

Մաքրել պտղատու ծառերը գարնան. 15

Պատրաստութի հողուն՝ բարդ ծաղիկ հաս-
ցնելու համար. 15

Ծաղկեցնել ծաղկներու սոխերը ձմեռվան
ատեն. 17

ԳԼ Բ.

Կերպ պահելու զցորենը հողին մէջը 'ի
փառութենէ. 17

Կերպ մաքրելու ցորենին ոջիւնները. 18

Միջոց պահելու զցորենին հասկը և ուրիշ
ծառերուն տերևները՝ թռչուններէն, մու-
կերէն և թրթուրներէն. 19

Տնկադործել զփոքրիկ բողկը. 20

Բժշկել զհիւանդութիւնը ծառին. 20

Բժշկել զբորոտութիւնը ոչխարներուն. 21

ԳԼ Գ.

Կերպ պահելու զծնեբեկը ձմեռվան հա-
մար. 21

Պահել պտուղները և ընդեղէնները. 23

Կաթը շատ ատեն պահել որ չաւրի. 24

Ձէթին տեղը բռնող ուրիշ եղմը .	25
Մաքրել հոտած և ապականած ջուրը .	26
Պշտոր ջուրը զտել .	27
Տնկական եղերը մաքրել .	28
Համբանեայի գլինիին նմանցնել .	30
Փռչի քացիաւոր .	31
Ընտիր քացախ բռնել .	32
Մեղրէ շրօպ շինել .	34
Մեղրը շաքարի տեղ գործածել .	35
Քանակութիւն հացին շտացնել .	36
Ինկիլիլի կերպով հաց շինել .	37
Ճրագը պայծառ վառի ու չիվազէ .	37
Ճարպէ մոմը մեղրամոմի նմանցնել .	38
Հալիներուն բուրգը կակղացնել և բարկըցը- նել .	41

ԳԼ. Դ.

Պաղեցնել սենեակը .	42
Խսաս մեղան շինել .	43
Մեղանին և պտղոյ բիծերը հանել .	43
Հնտու շաքանակով հանել կտաւեղինաց բի- ծերը .	45
Եղի բիծը հանել խումաշներէն .	45
Մետաքսեղէն բաներու բիծերը հանել .	46
Չաւրելու նշան դնել լաթեղինաց վրայ .	47
Ժամայիքի ուսմէն վերցնել մուշկի հոտը .	48

ԳԼ. Ե.

Ոսկեզօծել պողպատը .	50
Բլաթինաւորել պողպատը և լէգօնը .	51
Բլաթինաւորել զսղինձը .	52
Չտտել արծաթ բլաքէն պղնձին վրայէն .	53
Արծաթ բլաքէ ընել պղնձի ու երկթի վրայ .	55
Մաքրել ոսկին ու գոյն տալ .	56
Ոսկեզօծել զսղինձը տաք կերպով .	57
Արծաթազօծել սղինձը տաք կերպով .	60
Պաղ կերպով արծաթաւորել սղինձը .	62
Յաւելուած վերի ըսածներուս վրայօք .	64

Ոսկեզօծել յախճապակե ղէն բաները . 71

Նոր կերպով ոսկեզօծել պղինձը . 72

ԳԼ. Զ.

Պողպատը և երկաթը արծնել . 74

Երկթէ ժանգոտած բաները ողորկելու
թուղթ . 75

Արծնել պղինձը և թոմարախը . 76

Ոսկին և արծաթը արծնելու փոշի . 77

Հայելին արծնել . 78

Ամէն կերպ բան արծնելու փոշի . 78

Արծնել մարմարիոն քարը . 79

ԳԼ. Է.

Ոսկենման մետաղ շինել կամ ոսկեգոյն
պղինձ կամ աղէկ թօմարախ . 82

Շինել քարային գոյացութիւն կամ քար
թափել . 83

Շինել գունաւոր մարմարիոն . 85

Զանգակ թափել . 85

Ժամացուցի զանգակ շինել . 86

Երկաթը կպցնել . 87

Ոսկի և արծաթ լէհիմ ընել . 88

Կապար կպցնելու լէհիմ . 89

Քան զամէն լէհիմ կակուղ . 89

Երկաթ կպցնել քարի կամ պատի վրայ . 90

ԳԼ. Ը.

Պատրաստութի ածխի վասն վառօդի . 91

Սառեկացնել վառօդին ուժը . 92

Նոր կերպ կրակ տալու թնդանօթին . 93

Պատրաստութի սպիտակ հրոյ . 94

Շինել ճրագ մը որ դիմանայ անձրևի և
հովի . 95

ԳԼ. Թ.

Տուփերու և ալուճ տիւլպիւնիյի համար
տօսախները ներկել . 96

Ներկել փայտը հնաու փայտի նմանցնելով . 98

Ներկել փայտը ինչ գունով որ կուզվի . 99

Ներկեւ փայտը ապանօղի գունով.	101
Ներկեւ փայտը ալի պէս կարմիր գունով.	103
ԳԼ. Ժ.	
Վէռնիճ խիժի լաքքայի.	103
Անդղիական վէռնիճ.	104
Քինացւոց վէռնիճը ամենատեսակ գունոց համար.	105
Գաղղիական վէռնիճ.	106
Փայտի վրայ վէռնիճ տալ որ եռացեալ ջրի գիմանայ.	107
Պղնձեղէն, Թօմպախեղէն և երկաթեղէն բաներու կարծր վէռնիճ տալ, որ կրա- կի գիմանայ.	108
Ինկիլիզի վէռնիճ տալ դեղին պղնձի վրա.	112
Կերպ վէռնիճի պէս կապարի գոյն մը տա- լու երկըթէ ամաններու վրայ որ խիստ գիմացկուն կըլլայ.	113
Այլ տեսակ քինացւոց վէռնիճ.	114
Ուրիշ վէռնիճմընալ որ խիստ աղէկ է.	114
Թափանցիկ վէռնիճ Նօրմանտին.	117
Վէռնիճ Ծ.	119
Էղոտ վէռնիճ Բ.	121
Վէռնիճ Գ. քնարի համար.	121
Վէռնիճ Դ.	122
Վէռնիճ պատկերաց.	122
ԳԼ. ԺԱ.	
Նաբօլիի դեղին շինեւ.	123
Տնկական կարմիր շինեւ.	125
Աղէկ լաք խումըղէն շինեւ.	128
Աղէկ կարմիր լաք հանեւ տորոն արմատէն.	129
Սևգոյն փոշի շինեւ.	132
Կանաչ և կապոյտ գոյն շինեւ.	133
Բօրթուքալի դեղին շինեւ.	135
Ճերմակ գոյն նկարչութե յարմար.	136
Նոր կերպով ճերմակ իւստիւպէճ շինեւ.	137
Կապուտ գոյն հասարակ գանթարիօն ծաղկի.	139

ԳԼ. ԺԲ.

Պատրաստութիւն պատկերահանական տախ-
տակի, կտաւի և դռներու. 140

Նոր քարէ արձաններուն հին մարմարիոնի
գոյնմը տալու. 145

Արձանի և մարմարիոն քարի վրայ վէռ-
նիճ տալ որպէս զի չապականի. 147

Պահել ժանկէ և 'ի բծէ պղինձը, որուն
վրայ կան փորուածքներ. 148

ԳԼ. ԺԳ.

Նոր տեսակ բազմապատկեալ ըսուած տպա-
գրութեան. 150

Բաղադրել անեղծանելի մեջան. 154

Բաղադրել աղէկ կարմիր մեջան. 155

Աղէկ սև մեջան տպագրութե համար. 155

ԳԼ. ԺԴ.

Ներկել փղոսկրեայ բաները. 158

Ճերմղեցնել դեղնած փղոսկրը. 159

Կակղացնել փղոսկրը. 161

Պնդացնել կակղցած փղոսկրը. 161

Ուրիշ կերպ կակղացնելու զփղոսկրը. 162

Ուրիշ կերպ սնտացնելու զփղոսկրը և ու-
րիշ ոսկորները. 162

Ներկել կակղցած փղոսկրը. 163

Ներկել ոսկորը կանաչ դունով. 163

Սոմ ձկան ոսկորը, և քէլէրը կանաչ ներկել. 164

ԳԼ. ԺԵ.

Հայեւիադործութիւն. 165

Շինել դունտ կամ կլորաձև հայլի. 170

ԳԼ. ԺԶ.

Ճերմակ երկրթի թերթ (թէնէքէ) շինել. 171

Փալփուռն ընել թիթեղը, այսինքն անա-
գաւոր թերթին երեսը, որ ֆռ". մուռ-
ռէ մեթալիք կըսվի, այսինքն մէվէլի
թէնէքէ շինել. 178

ԳԼ. ԺԵ.

Նմանցնել թուղթը մետաքսեղէն բեհեղի
(ճանֆէսի) կամ արծաթի. 183

Թուղթը, չուխան, կտաւը, բուրդը, բամ-
պակը, քեթանը, կանեփը ջուրէն անթա-
փանցիկ ընել՝ որ ջուր չի ծըծեն. 184

ԳԼ. ԺԶ.

Ճերմկեցնել կարմիր քաջախը, կամ կար-
միր գինին. 186

Նոր կերպով շաքարը ճերմկեցնել. 189

ԱՐՀԵՍՏ ՈՍԿԵԶՕԾԵԼՈՅ ԶՊՂԻՆՁ
ԵՒ ԶԱՐՈՅՐ

ԳԼ. Ա.

Արհեստ ոսկեզօծելոյ զարոյր. 199

ԳԼ. Բ.

Ընդհանրապէս ոսկեզօծելու վրա. 201

ԳԼ. Գ.

Մալակօնի, ոսկիի և սնդկի վրա. 204

ԳԼ. Դ.

Ոսկեզօծողին պէտք եղած և գործածած
թթուումներուն վրա. 207

ԳԼ. Ե.

Մալակօն շինել. 210

ԳԼ. Զ.

Պատրաստութի սնդկի լուծման. 213

ԳԼ. Է.

Երելու (թավլամիշ) և քաբուած ընելու
կերպը ոսկեզօծելու բիրինճը, պղինձը,
և արծաթը. 215

Քաբուած. 216

ԳԼ. Ը.

Արուրէ և կամ պղինձէ (պախուէ) կտո-
րին վրայ տալ մալակօնը. 218

ԳԼ Թ.

Մալակոսին սնդիկը թռցնել . 222

ԳԼ Ժ.

Մասխալայ ընելու, խումշու կամ գեղին
 իլիմոնի ընելու, փոռդուքալի ընելու
 կերպը . և կարմիր (աթէշի) գոյն տա-
 լու կերպը ոսկեզօծ բանին . 226

ԳԼ ԺԱ.

Խումշու և գեղին ընել . 227

ԳԼ ԺԲ.

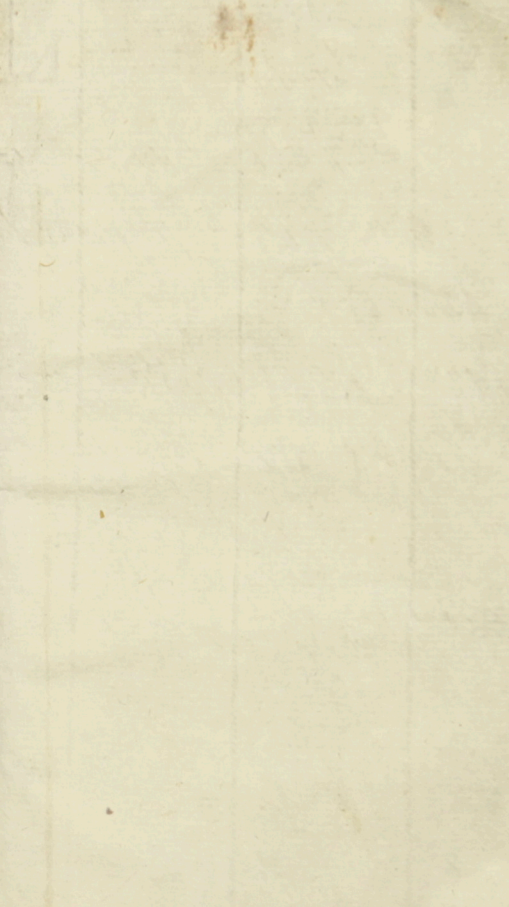
Փռութուքալի գոյն տալ . 230

ԳԼ ԺԳ.

Կարմիր (աթէշի) գոյն մը տալ ոսկեզօծ
 ման . 232

ԳԼ ԺԴ.

Կերպ հանելու ոսկին հին ոսկեզօծած բի-
 րինճներուն վրայէն . 235

Impt

Sept 11 1845

Sept 11 1845

Thurs

Sept 11 1845

Sept 11 1845

Sept 11 1845

Sept 11 1845

0-1-1110

